

Vaasan yliopisto
UNIVERSITY OF VAASA

Nita Aaltonen

**”Taloudesta pitää puhua nuorille, ja niin, että ei
puhu kuin ekonomisti ekonomistille”**

Nuorten taloustaidot verkkojournalismissa

Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö
Digitaalisen median pro gradu -tutkielma
Viestinnän monialainen maisteriohjelma

Vaasa 2020

VAASAN YLIOPISTO**Markkinoinnin ja viestinnän akateeminen yksikkö**

Tekijä:	Nita Aaltonen
Tutkielman nimi:	”Taloudesta pitää puhua nuorille, ja niin, että ei puhu kuin ekonomisti ekonomistille”: Nuorten taloustaidot verkkojournalismissa
Tutkinto:	Filosofian maisteri
Oppiaine:	Viestinnän monialainen maisteriohjelma Digitaalinen media
Työn ohjaaja:	Tanja Sihvonen
Valmistumisvuosi:	2020 Sivumäärä: 96

TIIVISTELMÄ:

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, miten nuorten taloustaitoja käsitellään journalistisilla verkkosivustoilla. Tutkimusaineisto sisältää 50 journalistista juttua, jotka on julkaistu vuosien 2018–2019 aikana Ylen, Kauppalehden ja Helsingin Sanomien verkkosivustoilla. Tavoitteen saavuttamiseksi tutkitaan, millaisia journalistisia juttuja nuorten taloustaidoista on kirjoitettu ja millaisia kehyksiä niistä voidaan tulkita. Lisäksi tutkitaan, ketkä jutuissa määrittelevät nuorten taloustaitoja ja miten määrittelyt tukevat kehysten rakentumista.

Tutkimuksessa hyödynnetään laadullisina tutkimusmenetelminä kehysanalyysiä ja tulkitsevaa diskurssianalyysiä. Kehysanalyysin menetelmällä tulkitaan jutuista kehyksiä ja tulkitsevan diskurssianalyysin avulla selvitetään, miten toimijoiden määrittelyt tukevat kehysten rakentumista. Määrällistä tutkimusmenetelmää hyödynnetään juttutyypin, kehysten ja nuorten taloustaitoja määrittäneiden toimijoiden lukumäärien laskemiseen ja toistuvuuksien tutkimiseen.

Tutkimuksessa selvisi, että nuorten taloustaidoista kirjoitetaan eniten uutisissa ja artikkeleissa, mutta myös erilaisissa mielipidejutuissa. Nuorten taloustaitoja käsitteleviä juttuja määrittää toistuvimmin huolen kehys, ja sen rakentumista tukevat useimmiten talouden asiantuntijoiden määrittelyt. Toiseksi toistuvimmaksi kehykseksi selvisi merkityksellisyyden kehys. Kehyksen rakentumista tukevat talouden asiantuntijat, mutta myös muut toimijat, kuten yrittäjät. Kolmantena kehyksenä nuorten taloustaitoja käsitteleviä juttuja määrittää tutkimuksen mukaan positii-visuuden kehys, jonka muodostumista tukevat opetusalan asiantuntijoiden määrittelyt.

Tutkimuksesta voidaan tehdä johtopäätös, että nuorten taloustaidot herättävät mielipiteitä. Sen lisäksi voidaan todeta, että nuorten taloustaitoja pidetään hyvin merkityksellisinä. Ensisijaisesti nuorten taloustaitoja käsitellään huolestuneeseen sävyyn, mutta aiheeseen tuodaan myös positiivisia näkökulmia. Tutkimustulosten pohjalta voidaan pohtia, tuleeko nuorten taloustaidoista olla aidosti huolissaan vai voidaanko huolen kehysten toistuminen jutuissa selittää nojaamalla aiheesta muodostettuun ensisijaiseen tulkintaan ja sen sävyn levinneisyyteen.

AVAINSANAT: kehysanalyysi, diskurssianalyysi, taloustaidot, nuoret, verkkojournalismi

Sisällys

1	Johdanto	5
1.1	Tavoite	8
1.2	Aineisto	10
1.3	Menetelmä	13
2	Nuorten taloustaidot yhteiskunnallisessa kontekstissa	15
2.1	Yhteiskunnan muutos kuluttajien näkökulmasta	15
2.2	Digitalisaation vaikutus taloustaitoihin	16
2.3	Nuorten taloustaitojen korostunut merkitys	17
2.4	Talouselukutaito, talousosaaminen, taloustieto vai taloustaito?	19
3	Kehysanalyysi ja diskurssianalyysi verkkojournalismissa	23
3.1	Kehys ja diskurssi käsitteinä	23
3.2	Kehysanalyysi ja diskurssianalyysi	25
3.3	Kehystämisen keinot	30
3.4	Kehyttäminen verkkojournalismissa	34
4	Nuorten taloustaidot journalistisilla verkkosivustoilla	40
4.1	Kehykset	42
4.1.1	Huolen kehys	47
4.1.2	Merkityksellisyyden kehys	57
4.1.3	Positiivisuuden kehys	63
4.2	Yhteenveto	67
5	Päätäntö	71
	Lähteet	78
	Liitteet	90
	Liite 1. Tutkimusaineisto	90
	Liite 2. Tutkimusaineiston kehystämisen keinot	94

Kuvat

Kuva 1. 1990-luvulla syntyneiden ulosottovelallisten määrä (Yle, 2018).	52
Kuva 2. Nainen lukee tuskastuneena papereita (Kauppalehti, 2019a).	53
Kuva 3. Tietolaatikko Talousgurun urapolusta (Kauppalehti, 2019b).	58
Kuva 4. Maksuhäiriöt ja velkaantuneisuus ikäryhmittäin (Yle, 2019b).	65

Kuviot

Kuvio 1. Taloudellisen lukutaidon osatekijät.	21
Kuvio 2. Kehysten rakentumista tukeneet toimijat.	47

Taulukot

Taulukko 1. Verkkosivustojen journalistiset juttutyypit.	41
Taulukko 2. Toimijat toimijaryhmittäin ja heidän tukemiensa kehysten mukaan.	45

1 Johdanto

Taloudellinen toiminta eli hyödykkeiden tuotanto ja kuluttaminen on yhteiskunnan jatkuvuuden edellytys, ja eläminen yhteiskunnassa luo välttämättömiä kustannuksia yksilölle. Sillä, miten yksilöt kuluttavat ja millaisia taloudellisia päätöksiä he tekevät, on vaikutus paitsi yhteiskuntaan, mutta ennen kaikkea myös yksilön omaan elämään. Talouteen ja kuluttamiseen liittyvät päätökset saattavat seurata tekijäänsä pitkäänkin, oli kyse sitten elämän eri taitekohdissa tehdyistä päätöksistä tai arkipäivän kulutusvalinnoista.

Yhteiskunnan muuttuessa digitaalisemmaksi, arkipäiväinen kuluttaminen on kehittynyt yhä helpommaksi, ja ostokset voidaan maksaa helposti ja nopeasti verkossa tai puhelimella. Kuluttamisen helppous on johtanut siihen, että ostoksia ei välttämättä harkita tarpeeksi, ja oman talouden hallinta ja säästäminen on yhä vaikeampaa. Sähköiset alustat myös piilottavat rahan kulumisen. Kun raha ei ole enää fyysisesti käteisenä lompakossa, on entistä vaikeampaa hahmottaa, kuinka paljon sitä kuluttaa.

Digitalisaatio ja sen mahdollistama kuluttamisen helppous eivät ainoastaan johda siihen, että yksilön oman talouden hallinnan taidot korostuvat tulevaisuudessa. Ihmisten eliniän kohoaminen ja eläkkeellä vietetyn ajan piteneminen aiheuttavat kustannuksia valtiolle ja haastavat sen rahoitus pohjaa tulevina vuosikymmeninä. Tulevaisuudessa yksilöt joutuvat ottamaan yhä enemmän vastuuta omista kuluistaan ja taloudestaan.

Yksilön oman talouden hallinnan merkitystä korostaa myös työelämän murros. On enustettu, että organisaatiot muuttuvat rakenteeltaan, ja työelämä jakautuu keikka- ja pätkätöiksi. Tämä saattaa tarkoittaa, että yksilöt eivät ole enää yhden tietyn yrityksen palkkalistoilla vaan eri alojen ammattilaiset tarjoavat osaamistaan erilaisten projektien muodossa eri organisaatioille. Säännöllisten tulojen puuttuessa oman talouden hallinta ja kuluttamisen suunnittelu ovat myös yhä tärkeämpiä taitoja. Onkin äärimmäisen tärkeää, että yksilöt, etenkin nuoret, jotka tulevat elämään tällaisessa yhteiskunnassa, osavat hallita omaa talouttaan.

Peura-Kapasen (2012, s. 3) mukaan nuoret pitävät pankki- ja talousasioiden tuntemista tärkeänä. Hän jatkaa, että tietämys ja kiinnostus talousasioita kohtaan kuitenkin vaihtelee heidän keskuudessaan (Peura-Kapanen, 2012, s. 3). Nuoret kyllä tunnistavat vastuunsa aloittaessaan itsenäisen taloudenpidon, mutta heiltä puuttuu tietoa ja välineet siirtyä hallitsemaan uutta elämäntilannetta ja sen vaiheita saumattomasti (Peura-Kapanen, 2012, s. 3).

Kalmin ja Ruuskasen (2016, s. 6) mukaan taloustaidot ovat nousseet kansainvälisellä tasolla mielenkiinnon kohteeksi, koska rahoitustuotteet ovat monimutkaistuneet, sijoitustuotteita on tarjolla yhä laajempi valikoima ja yksittäisillä kansalaisilla on yhä merkittävämpi vastuu oman eläkkeensä kerryttämisestä. Peura-Kapanen (2012, s. 2) määrittelee, että nuorten taloustaidoilla tarkoitetaan rahankäyttöön ja omaa taloutta koskeviin päätöksiin liittyvää viisautta ja varovaisuutta. Kalmin ja Ruuskasen (2016, s. 6) mukaan myös kulutusluottojen ja maksuhäiriöiden yleistymisellä on vaikutuksensa siihen, että taloustaidot ovat ajankohtainen aihe nykypäivänä.

Kansainvälisellä tasolla nuorten taloustaitoja on tutkittu Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD:n PISA-tutkimuksessa (OECD, 2019). Kalmi ja Ruuskanen (2016) ovat vertailleet suomalaisten talouslukutaitoja vuoden 2012 kansainväliseen koululaisten talouslukutaitoja mittaavan PISA-tutkimuksen tuloksiin. Tutkimuksessa selvisi, että kansainvälisesti verrattuna suomalaisten talouslukutaidot ovat korkealla tasolla, mutta eivät puutteettomia (Kalmi & Ruuskanen, 2016, s. 6, 17). Kalmi ja Ruuskanen (2016, s. 17) esittävät, että talouslukutaidon riskiryhmään kuuluvat kylläkin nuoret, ja heille tulee opettaa taloustaitoja jo koulussa.

Huoli nuorten taloustaidoista on pääosin ilmaantunut muiden tutkimusten pohjalta, jotka liittyvät suomalaisten nuorten taloustaitoihin. Talous ja nuoret TAT teetti Nuorten talousosaaminen -tutkimuksen. TAT:in (2018) mukaan siinä selvisi, että nuoret haluavat parantaa omaa talousosaamistaan ja taloustiedon opettamista tulisi lisätä kouluissa.

Tutkimuksen mukaan opettajat ja nuoret olivat myös vahvasti sitä mieltä, että taloustiedon opettaminen kouluissa on tärkeää (TAT, 2018). Myös Talous ja nuoret TAT:in Opettajien talousosaaminen -tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että opettajat ovat huolissaan nuorten heikosta talousosaamisesta. Opettajien mielestä kouluissa ei anneta myöskään riittäviä talousosaamiseen liittyviä valmiuksia (Talous ja nuoret TAT, 2019).

TAT:in tutkimusten ohella Ruoho ja Leponiemi (2019) ovat tarkastelleet nuorten taloustaitoja tutkimuksessaan Spotlight: Nuorten taloustaidot. Lisäksi yksilön talouden hallintaan liittyviä tutkimuksia ovat teettäneet eri toimijat, joissa tarkastellaan yhtenä osana myös nuorten talouden hallintaa ja kulutuskäyttäytymistä. Esimerkiksi Finanssiala (2019) on teettänyt säästämiseen, luotonkäyttöön ja maksutapoihin liittyvän tutkimuksen. Järvelä ja muut (2019) puolestaan ovat tutkineet pikavippiongelmien laatua ja laajuutta tutkimuksessaan. OP:n, Marttaliiton ja Takuusäitiön (2019) toteuttamassa tutkimuksessa nimeltä Rahapuhetta käsitellään suomalaisten suhtautumista oman talouden hallintaan.

Tutkimustulosten myötä erilaiset organisaatiot ovat perustaneet hankkeita ja kampanjoita nuorten taloustaitojen parantamiseksi. Tutkimustulokset ja edellä mainitut toimet ovat nostaneet nuorten taloustaidot myös median otsikoihin. Myös erilaiset toimijat aina Suomen Pankin pääjohtajasta lukijoihin ovat ottaneet aiheeseen kantaa sekä osana toimittajien juttuja että omilla kirjoituksillaan. Aiheeseen liittyviä juttuja on täten ilmaantunut mediaan yhä enemmän. Nuorten taloustaitojen voi myös olettaa pysyvän otsikoissa, sillä tänä keväänä julkaistaan PISA 2018 -tutkimuksen tulokset, jonka talousosaamista mittaavaan osioon suomalaisnuoret osallistuivat ensimmäisen kerran.

Viisas taloudenpito ja kuluttamiseen liittyvät valinnat vaikuttavat osaltaan yhteiskunnan rakenteelliseen toimivuuteen, ja nuoret ovat ratkaisevassa asemassa taloudellisina toimijoina sekä kuluttajina, kun pohditaan, millaiseksi tulevaisuuden yhteiskunta rakentuu. Voidaankin todeta, että nuorten taloustaidot ovat ajankohtainen ja merkittävä aihe yhteiskunnassa. Täten aihetta on hyvä pyrkiä ymmärtämään myös viestintätieteellisen tutkimuksen näkökulmasta.

1.1 Tavoite

Tutkielmani tavoitteena on selvittää, miten nuorten taloustaitoja käsitellään journalistisilla verkkosivustoilla. Tarkastelen kolmea journalistista aineistoa, jotka ovat kerätty kolmesta eri verkkolehdestä. Lähestyn tavoitettani seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

1. Millaisia journalistisia juttuja nuorten taloustaidoista on kirjoitettu?
2. Millaisia ensisijaisia kehyksiä nuorten taloustaitoihin liittyvistä jutuista voi tulkita?
3. Ketkä jutuissa määrittelevät nuorten taloustaitoja, ja miten määrittelyt tukevat kehysten rakentumista?

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen avulla selvitän, millaisia journalistisia juttuja nuorten taloustaitoihin liittyen on kirjoitettu tarkastelemillani journalistisilla verkkosivustoilla. Kun selvitän vastausta ensimmäiseen tutkimuskysymykseeni, tarkastelen juttujen sisältöjä ja erityisesti sitä, millaisia jutut ovat juttutyypiltään ja ketkä ne ovat kirjoittaneet. Juttutyypit voidaan käsittää tekstilajeiksi. Samaan tekstilajiin kuuluviksi voidaan luokitella tekstit, joissa on rakenteeltaan tarpeeksi samankaltaisuuksia (Shore & Mäntynen, 2006, s. 11).

Toisen tutkimuskysymyksen avulla tutkin, millaisia ensisijaisia kehyksiä nuorten taloustaitoihin liittyvistä jutuista voi tulkita. Karvosen (2000, s. 78) mukaan kehys käsitteenä viittaa siihen, kuinka esimerkiksi toimittajat järjestävät tietoa sovittaen aiheeseen rutiniinomaisesti ja nopeasti tiettyjä kehyksiä. Jos asia ympäröidään eri kehyksellä, myös asian luonne muuttuu erilaiseksi (Karvonen, 2000, s. 78).

Seppäsen ja Väliiverrosen (2012, s. 99) mukaan se, millaisten kehysten läpi ilmiötä katsotaan, uusintaa konstruktionaalisen maailmankäsityksen mukaan sitä, miten asia nähdään ihmisten mielissä todellisuudessa. Kehystäminen on myös yksi todiste, miten medialla on valta määrittää, mistä ja miten julkisuudessa puhutaan (Seppänen & Väliiverrosen, 2012, s. 99).

Horstin (2005, s. 50) mukaan kehysteoria on tullut suosituksi 1990-luvulla ja sitä on hyödynnetty mediatutkimuksessa, ja varsinkin poliittisen viestinnän tutkimuksessa. Kehysanalyysi perustuu sosiologi Erving Goffmanin teoriaan, joka oli kiinnostunut analysoimaan yksittäisiä tilanteita ja niihin sisältyvien henkilöiden välistä vuorovaikutusta (Ryyänen, 2009, s. 59). Talousjournalismia on tutkittu kehysanalyysin avulla, mutta tutkimusten aiheet ovat koskettaneet esimerkiksi talouskriisien uutisointia ja niiden kehystämistä (ks. esim. Knowles, Phillips & Lidberg, 2013 tai Touri & Rogers, 2013).

Kolmannen tutkimuskysymyksen avulla selvitän, ketkä jutuissa määrittelevät nuorten taloustaitoja. Lisäksi selvitän, miten määrittelyt tukevat kehysten rakentumista. Nimitän tutkimuksessani erilaisia mielipidejutuissa esiintyneitä kirjoittajia ja toimittajien juttuihin siteeraamia henkilöitä toimijoiksi.

Vehkalahden (2015, s. 92) mukaan journalismissa erilaisille toimijoille määritellään valtaa luoda ja uusintaa määrittelyjä eri asioille. Täten tutkimuskysymykseen liittyy keskeisesti myös erilaisten toimijoiden kielenkäytön tarkastelu. Jokisen ja muiden (2016, s. 43) mukaan kielenkäytöllä eli sosiaalisilla käytännöillä tuotetaan laajempia merkityssysteemejä, jotka rakentavat sosiaalista todellisuutta. Näitä merkityssysteemejä voidaan kutsua diskursseiksi (Jokinen ja muut, 2016, s. 34). Erilaisten toimijoiden määrittelyiden analysointiin sopiikin tulkitseva diskurssianalyysi.

Nuorten taloustaitoihin liittyvällä tutkimuksella on arvoa aiheen ajankohtaisuuden vuoksi. Tutkimusta voidaan pitää merkityksellisenä myös siitä syystä, että sen pohjalta selviää uutta tietoa, koska nuorten taloustaitoja ei ole aiemmin tutkittu viestintätieteiden näkökulmasta. Nuorten taloustaitoihin liittyviä juttuja on myös tärkeää tutkia, jotta saadaan selville, millaiseen sävyyn aihetta käsitellään ja tukevatko tietyt toimijat määrittelyillään tiettyjen kehysten rakentumista.

1.2 Aineisto

Tarkastelen tutkimuksessani kolmen eri journalistisen verkkosivuston julkaisemia nuorten taloustaitoihin liittyviä juttuja. Olen valinnut tutkimukseeni Helsingin Sanomien, Kauppalehden ja Ylen jutut, jotka ovat julkaistu ajalla 1.1.2018–31.12.2019. Juttuja on yhteensä 50 kappaletta. Toteutin aineistonkeruun aikavälillä 20–22.3.2020 ja hyödynsin siinä hakusanoja ”taloustaidot”, ”talousosaaminen”, ”taloudenhallinta; nuoret” ja ”talouselukutaito.” Alun perin hakusanoilla löytyi yhteensä 223 juttua.

Jotta sain tutkimukseni kannalta merkityksellisen aineiston koottua, haun jälkeen rajasin siitä pois sellaiset jutut, jotka eivät olleet olennaisia tutkimukseni kannalta. Esimerkiksi ”talouden hallinta; nuoret”- hakusanayhdistelmällä löytyi yrityksiin ja ulkomaiden politiikkaan liittyviä juttuja, joiden tarkastelu ei ole tutkimukseni tavoitteen kannalta merkityksellistä. Jätin tarkastelun ulkopuolelle myös verkkosivustoilla useampaan kertaan toistuvat jutut. Jos tutkisin saman jutun useampaan kertaan, se vääristäisi tuloksia.

Aineistoni juttutyyppeiden suhteen en tehnyt rajauksia, jotta saan nimenomaan selville, millaisissa jutuissa nuorten taloustaitoja käsitellään ja ketkä taitoja määrittelevät. Väli-verrosen (2009, s. 17) mukaan journalismiin kuuluu kielellisen esittämisen lisäksi visuaalinen esittäminen. Tästä syystä tutkin myös juttujen sisältämiä visuaalisia elementtejä, kuten kuvia ja infograafeja. Rajasin tutkimuksestani kuitenkin pois juttujen sisältämät videot, sillä niiden syvälinen tarkastelu olisi vaatinut enemmän aikaa.

Rajasin aineiston vuosien 2018–2019 aikana julkaistuihin juttuihin, koska tarkoitukseni on luoda katsaus mahdollisimman tuoreeseen aineistoon. Lisäksi aiheesta on julkaistu enemmän tekstejä vuodesta 2018 alkaen. Syynä voi olla erilaisten aiemmin mainitsemiä nuorten taloustaitoihin liittyvien tutkimustulosten, kuten Nuorten talousosaaminen (2018) ja Opettajien talousosaaminen (2019) -tutkimusten julkaisut kyseisellä ajalla. Myös erilaisten nuorten taloustaitoihin liittyvien hankkeiden, kuten Helsingin Diakoniasalaitoksen ja pankkien yhteistyöhankkeen, Taloustaitohankkeen (2020), perustaminen voivat olla syynä runsaammalle kirjoittelulle aiheesta kyseisinä vuosina.

Valitsin tutkimukseeni Ylen, Helsingin Sanomien ja Kauppalehden verkkosivustojen jutut, koska vuonna 2019 suomalaisten luottamus oli korkein juuri Ylen, Helsingin Sanomien ja Kauppalehden uutisointiin tässä järjestyksessä (Media-alan tutkimussäätiö, 2019, s. 39). On merkityksellisempää tutkia juttuja, joiden julkaisijoita pidetään luotettavina, koska niillä voidaan ajatella olevan enemmän vaikutusta lukijoiden näkemyksiin ajankohtaisista asioista. Valitsemalla aineistokseni myös Kauppalehden jutut, varmistin, että aineistooni kuuluu myös talousaiheisen sivuston juttuja.

Digitalisaation myötä journalismi on levinnyt perinteisestä sanomalehtiutisoinnista verkkoalustoille. Salaverría (2019, s. 8) esittääkin, että uutisia ei enää vain lueta, kuunnella tai katsota, niitä myös selataan. Media-alan tutkimussäätiön (2019, s. 9) mukaan vuonna 2019 Suomessa sanomalehtien, kuten Helsingin Sanomien tai Iltalehden verkkosivustoja tai sovelluksia olikin 63 % eli reilu puolet kyselyyn vastanneista suomalaisista käyttänyt uutislähteenään.

Suomessa perinteisen median (sanomalehtien, television ja radion) tavoitavuus on vuodesta 2018 lähtien laskenut, mutta verkkouutisoinnin seuraaminen on pysynyt tasaisempana (Media-alan tutkimussäätiö, 2019, s. 7). Verkkjournalismin voidaankin ajatella tavoittavan kansalaisia yhä enemmän, mikäli kehitys jatkuu samansuuntaisena. Tämä tarkoittaa, että verkkjournalismilla voi olla tulevaisuudessa yhä enemmän valtaa määrittää, millaisia vallitsevia näkökulmia eri asioihin ja ilmiöihin yhteiskunnassa esiintyy. Mannisen (2019, s. 26) mukaan verkosta on tulossa yhä tärkeämpi alusta journalismille. Tästä syystä valitsinkin tutkimukseni aineistoksi juuri journalististen verkkosivustojen jutut.

Aineistooni kuuluvat Ylen verkkolehden jutut ovat kaikkien luettavissa, mutta Helsingin Sanomien ja Kauppalehden osalta aineistoni ei ole kaikille avointa. Helsingin Sanomien ja Kauppalehden sivuilla hyödynnetään maksumuureja, jolloin osa sisällöstä on maksullista, ja se näkyy rajoitetusti vain tilaajille. Ylen (2020a) mukaan sen palveluihin kirjautuminen ei ole pakollista, eikä kirjautuminen vaikuta palveluiden tekniseen toimivuuteen tai juttujen luettavuuteen.

Kauppalehti on Alma Media Oyj:n Alma Talent -liiketoimintoon kuuluva media (Alma Media, 2020a). Kauppalehti keskittyy tärkeimpiin ja ajankohtaisimpiin talousaiheisiin uutisiin. Kauppalehti ja sen digitaalinen versio tavoittavat viikossa 871 000 lukijaa (Media Audit Finland, 2019). Alma Media Oyj on digitaalisin palveluihin ja julkaisutoimintaan keskittyvä mediakonserni, joka tarjoaa lähes sadalla eri mediallyallaan ja tuotteellaan sekä uutisisältöjä että hyötytietoa (Alma Media, 2020b).

Yleisradio on mediayhtiönä verorahoilla rahoitettu julkinen palvelu ja toiseksi suurin media-alan toimija Suomessa (Medialiitto, 2020). Ylen sisältötarjonta kattaa alueellisista ja valtakunnallisista uutisista kulttuuri- ja viihdeohjelmiin niin televisiossa, radiossa, verkossa kuin mobiilissa (Yle, 2020b). Helsingin Sanomat on Pohjoismaiden suurin sanomalehti ja sen omistaja, Sanoma-konserni, on suurin media-alan yritys Suomessa (Sanoma Media Finland, 2020). Helsingin Sanomien painettu sanomalehti ja digitaalinen versio tavoittavat viikossa kaksi miljoonaa lukijaa (Media Audit Finland, 2019).

Mitä eri journalististen verkkosivustojen periaatelinjoihin tulee, kaikki kolme ovat määritelleet linjauksiaan omilla verkkosivuillaan. Helsingin Sanomat eli HS (2020a) kertoo, että sen periaatelinjaan kuuluu, että se tavoittelee uutisvälityksessään sellaisten tarpeellisten tietojen jakamista, mikä tukee kansalaisten omaehtoisten ratkaisujen tekemistä. HS:n (2020a) mukaan se myös määrittää kantansa itsenäisesti, poliittisista tai taloudellisista päätöksentekijöistä riippumatta.

HS (2020b) myös kertoo, että toimitus saattaa hyödyntää mielipidekirjoitusten julkaisussa valikointia. He perustelevat valikointia sillä, että he ovat vastuussa lehden sisällöstä lain edessä (HS, 2020b). Toimittajien valikoidessa mielipidekirjoituksia, he saattavat lyhentää ja muokata juttuja tarvittaessa, kuten korjata kieliasua ja tiivistää tekstiä sen luettavuuden parantamiseksi (HS, 2020b). Toimitus myös otsikoi kirjoituksen, mikäli kirjoittaja ei ole antanut sille otsikkoehdotusta (HS, 2020b.)

Myös Yle (2019a) esittää, että heidän journalisminsa nojaa tosiasioihin ja yleisön onkin voitava erottaa sisällöissä olevat tosiasiat taustoituksesta ja mielipideaineistosta. Ylen periaatteet perustuvat muun muassa riippumattomuuteen ja puolueettomuuteen (Yle, 2019a). Yle (2019a) myös painottaa, etteivät he anna toimituksessa ulkopuolisten, kuten kaupallisten tai poliittisten intressien vaikuttaa toimitukselliseen sisältöön. Toimittajat noudattavat tätä ohjeistusta ja vastaava toimittaja valvoo toimitustyötä sekä päättää lopulta myös siitä, mitä juttuja julkaistaan (Yle 2019a).

Kauppalehden kerrotaan noudattavan Journalistin ohjeita eli journalistista työtä koskevia periaatteita (Alma Talent, 2020). Alma Talentin (2020) mukaan Kauppalehden uutisointi ei ole puolueellista eikä heillä ole poliittista agendaa. He eivät myöskään tavoittele journalismillaan taloudellista tai muuta etua (Alma Talent, 2020). Heidän journalisminsa kerrotaan painottuvan avoimiin tai julkisiin lähteisiin, ja Kauppalehden tehtävänä on tuottaa sisältöä, jonka laatuun lukija voi luottaa (Alma Talent, 2020.)

1.3 Menetelmä

Saadakseni selville, miten nuorten taloustaitoja käsitellään journalistisilla verkkosivustoilla, hyödynnän tutkimuksessani määrällistä ja laadullista tutkimusmenetelmää. Laadulliseksi tutkimusmenetelmäksi olen valinnut kehysanalyysin, mutta sivuan myös diskurssianalyysiä. Aloitin tutkimuksen lukemalla aineistooni kuuluvat jutut, jotka olen löytänyt Ylen, Helsingin Sanomien ja Kauppalehden verkkosivuilta aiemmin mainitsemillani hakusanoilla. Lisäksi laadin havaintomatriisin, johon kirjasin aineistooni kuuluvat jutut.

Hirsjärven ja muiden (2007, s. 157) mukaan tutkimuksen aineiston tarkoituksenmukainen valinta kuuluu laadullisen tutkimuksen kulmakiviin. Tästä syystä seuraavaksi tutkin verkkosivustojen jutut läpi sisällöiltään sen suhteen, mitkä niistä esiintyvät aineistossani mahdollisesti useampaan kertaan. Lisäksi rajasin myös aiheeseeni liittymättömät jutut pois aineistosta. Laadullisen tutkimuksen toteuttamiseen kuuluu olennaisena osana myös aineiston monitahoinen tarkasteleminen (Hirsjärvi ja muut 2007, s. 157).

Myöhemmän aineiston monitahoisen tarkastelun ja sen käsittelyn helpottamiseksi, järjestin aineistoni jutuista erilaisia tietoja havaintomatriisiin. Kirjasin jutun julkaisseen verkkosivuston nimen, jutun ilmestymispäivämäärän, otsikon, kirjoittajan ja juttutyyppin. Merkitsin myös havaintomatriisiin, keitä toimijoita jutuissa esiintyy tai mihin lähteisiin siinä vedotaan. Lisäsin myös tiedon siitä, mikäli jutussa on kuvia, kuvioita tai infograafeja. Havaintomatriisi helpottaa saamaan yleiskuvan aineistosta, ja esimerkiksi eri juttutyyppien lukumäärien laskemisessa. Puusan ja Juutin (2011, s. 47) mukaan määrällisessä tutkimusmenetelmässä lasketaankin aineistosta erilaisia lukumääriä.

Aineistonkeruun, sen järjestämisen ja juttujen tarkastelun myötä jatkan tutkimustani lukemalla aineistoni jutut yksi kerrallaan tulkiten jutun tekstiä ja visuaalisia elementtejä kehysanalyysin avulla. Kehysten tulkitsemisen jälkeen siirryn tarkastelemaan jutuissa esiintyneitä toimijoita, jotka ovat jollain tapaa päässeet ääneen epäsuorassa lainauksessa tai suorassa sitaatissa. Toimijoiden lukumäärien kartoittamisessa hyödynnän jälleen määrällistä tutkimusmenetelmää. Kun tutkin, minkä kehysten rakentumista kukin toimija määrittelyillään tukee, hyödynnän tutkimuksessani tulkitsevaa diskurssianalyysiä.

Kehysanalyysi ja diskurssianalyysi ovat molemmat laadullisia tutkimusmenetelmiä. Puusan ja Juutin (2011, s. 48) mukaan laadullisessa tutkimuksessa voidaan tutkia olemassa olevia aineistoja, jotka valitaan tarkoituksenmukaisesti tietyn ilmiön kuvaamiseksi. Voidaan todeta, että tutkimukseni on pääosin laadullista tutkimusta. Tämän voi perustella sillä, että tarkastelen tutkimuksestani riippumatta olemassa olevia nuorten taloustaitoihin liittyviä journalististen verkkosivustojen juttuja, joiden tulkinnan kautta kuvaan miten nuorten taloustaitoja käsitellään.

Tutkimukseni seuraavassa pääluvussa perehdyn nuorten taloustaitoihin yhteiskunnallisessa kontekstissa. Kolmannessa pääluvussa syvennyn tarkemmin hyödyntämiini tutkimusmenetelmiin ja neljäs pääluku keskittyy aineistoni analyysiin. Viimeisessä pääluvussa nivon yhteen tutkimukseni tulokset. Esitän luvussa myös mahdolliset tutkimustani rajoittaneet tekijät sekä potentiaalisen aiheen, miten tutkimustani voisi jatkaa.

2 Nuorten taloustaidot yhteiskunnallisessa kontekstissa

Tässä luvussa luon katsauksen, miten erilaiset yhteiskunnalliset muutokset, kuten rahoitusmarkkinoiden ja taloudellisten instituutioiden muutokset sekä digitalisaatio vaikuttavat siihen, että nuorten taloustaitojen kehittämisen merkitys korostuu yhteiskunnassa. Avaan myös aiheeseen liittyviä käsitteitä, sillä taloustaidoista puhutaan monenlaisilla käsitteillä. Perustelen myös, miksi hyödynnän juuri *taloustaito*-käsitettä tutkimuksessani.

2.1 Yhteiskunnan muutos kuluttajien näkökulmasta

Kuten päivittäisistä uutisista voi huomata, suomalainen yhteiskunta muuttuu jatkuvasti digitalisaation ja uusien innovaatioiden myötä. Kalmin ja Ruuskasen (2016, s. 6) mukaan myös rahoitusmarkkinat ja erilaiset talouden instituutiot ovat kehittyneet, mikä aiheuttaa yhä mittavampia vaatimuksia kansalaisille. Eläkkeen kerryttämisestä on yhä suurempi vastuu kansalaisella itsellään, sijoitustuotteita on tullut tarjolle laajempi valikoima ja niiden eroavaisuudet ovat epäselviä (Kalmi & Ruuskanen, 2016, s. 6). Kalmin ja Ruuskasen (2016, s. 6) mukaan myös rahoitustuotteista on tullut yhä monimutkaisempia.

Lounasmeren (2018) mukaan teknologian kehitys tuo tarjolle myös laajemman valikoiman uusia sijoitustuotteita. Kansalaisten tulee osata arvioida yhä paremmin uusien sijoituspalveluiden ja -tuotteiden vaihtoehtoja ja sisältöjä (Lounasmeri, 2018). Kalmi ja Ruuskanen (2016, s. 6) esittävät, että kyseisten palveluiden ja tuotteiden välisiä eroja voi olla kuitenkin hankala erottaa toisistaan.

Kalmin ja Ruuskasen (2016, s. 6) mukaan myös kulutusluotot ovat yleistyneet kansalaisten keskuudessa ja maksuhäiriöt ovat muodostuneet ongelmaksi. Finanssialan (2019, s. 24) mukaan kulutusluottoja on noin miljoonalla suomalaisella, ja heidän keskuudessaan pikavipin ottaneita on 14 %. Suomen Asiakastieto Oy:n (2020) mukaan vuoden 2019 lopussa maksuhäiriömerkintöjä oli yhteensä 386 700 henkilöllä ja maksuhäiriömerkintöjen

määrä nousi 20 %:lla vuodesta 2018. Lisäksi kuluttajat saivat kyseisen vuoden aikana yhteensä 1,8 miljoonaa uutta maksuhäiriömerkintää (Suomen Asiakastieto Oy, 2020).

Näiden tietojen valossa voi todeta, että oman talouden hallinnan taidot ovat nykypäivänä jokaiselle kansalaiselle yhä tärkeämpiä perustaitoja. Peura-Kapasen (2012, s. 2) mukaan oman talouden hallinnan taidot ovat tärkeitä nuorille tässä monimutkaisessa nyky-yhteiskunnassa, koska ihmiset elävät aiempaa pidempään. Tällöin nuorten oletetaan osaavan suunnitella talouttaan erityisesti pitkällä aikavälillä, ja heidän tulee osata säästää esimerkiksi eläkettään varten (Peura-Kapanen, 2012, s. 2).

2.2 Digitalisaation vaikutus taloustaitoihin

Digitalisaatio on tällä hetkellä eräs keskeisistä yhteiskuntaa muokkaavista tekijöistä. Lindgrenin ja muiden (2019, s. 15–16) mukaan digitalisaatio on ajateltu tietokoneiden, erilaisten ohjelmistojen ja maailmanlaajuisen verkon hyödyntämisenä. Ilmarisen ja Koskelan (2015, s. 23) mukaan digitalisaatiosta puhutaan, kun se muuttaa ihmisten käyttäytymistä ja organisaatioiden toimintaa. Heidän mukaan digitalisaation perimmäinen mahdollistaja on tiedonsiirron, laitteiden ja ohjelmistojen kehitys sekä teknologisten innovaatioiden keksiminen (Ilmarinen & Koskela, 2015, s. 59).

Lindgrenin ja muiden (2019, s. 131) mukaan 2000-luvulle asti digitalisaatio ymmärrettiin niin, että liiketoiminta ja erilaiset organisaatiot ”menivät nettiin” ja heille luotiin verkkosivut. Lindgren ja muut (2019, s. 50) kertovat, että digitalisaatio käsitettiin pitkälti tähän päivään asti kaksiulotteiseksi, jolla he tarkoittavat, että asiat voidaan kokea tekstinä ja kuvina ruudulla. Kuluneen vuosikymmenen päättyessä digitalisaatio on kuitenkin tullut yhdeksi osaksi fyysistä ympäristöä, josta toimivat esimerkkeinä virtuaalitodellisuus ja 3D-tulostimet (Lindgren ja muut, 2019, s. 50). Voidaankin päätellä, että digitalisaatio on ottanut yhteiskunnassa suuren askeleen eteenpäin.

Lindgrenin ja muiden (2019, s. 16) mukaan digitalisaatio näyttäytyy jokapäiväisessä arjessa, koska puhumme googlaamisesta, somettamisesta ja ruuan wolttaamisesta. Lindgren ja muut (2019, s. 18) myös esittävät, että digitalisaatio mahdollistaa tiedonkeruun ihmisten käyttäytymisestä, jonka pohjalta kehitetään liiketoimintaa. Tästä syystä digitalisaatio murtaa eri toimialoja ja tuo mukanaan uusia laitteita ja palveluita (Lindgren ja muut, 2019, s. 16). Uudenlaisten digitaalisten palveluiden voidaan sanoa ulottuvan myös finanssialalle ja luotonmyöntäjien pariin. Nykypäivänä esimerkiksi luottoa voidaan myöntää netissä ajasta ja paikasta riippumatta. Digitalisaation myötä myös kuluttaminen on tehty helpoksi. Ostokset voi maksaa esimerkiksi verkossa, puhelimella tai älykellolla.

Digitalisaation myötä käteisen käytön vähentyminen ja kuluttamisen näkymättömyys voi aiheuttaa monille haasteita oman talouden hallintaan. Peura-Kapasen mukaan (2012, s. 1) se aiheuttaa haasteita varsinkin nuorille, jotka hakevat kuluttamisesta välitöntä nautintoa. Tämän johdosta digitalisaatio on merkittävä osatekijä siihen, miksi nuorten taloustaitojen merkitys korostuu nykyisessä yhteiskunnassa, ja miksi aihe on myös tutkimusten ja median keskiössä tällä hetkellä.

2.3 Nuorten taloustaitojen korostunut merkitys

Syitä nuorten taloustaitojen merkityksen korostumiseen on monia. Kozupin ja Hogarthin (2008, s. 132) mukaan nykypäivän monimutkaisilla rahoitusmarkkinoilla taloudellisten päätösten tekeminen vaatii kuluttajalta paitsi aikaa, myös kykyä ja motivaatiota selvittää sekavaltakin tuntuvia tietoja, joita tarvitaan taloudellisten päätösten tueksi. Taloudellisten päätösten tekeminen vaatii paljon voimavaroja etenkin niiltä, joiden taloudelliset resurssit ovat heikot (Kozup & Hogarth, 2008, s. 132).

Lusardin (2015, s. 641) mukaan talouslukutaito on erityisen tärkeä nuorille. Heidän täytyy tehdä talouteen liittyviä päätöksiä, joilla on merkittävä vaikutus heidän koko elämäänsä (2015, s. 641). Yksi päätöksistä on, tulisiko nuoren pyrkiä korkeakouluun ja kuinka hän rahoittaa omat opintonsa (Lusardi, 2015, s. 641).

Kalmi ja Ruuskanen (2016, s. 17) ovat tutkimuksessaan havainneet, että suomalaisten korkea taloudenlukutaito on yhteydessä korkeiden tulojen ja korkeakoulutuksen kanssa. Täten voidaan päätellä, että mahdollisia korkeakouluopintojaan aloittelevat ja pienituloiset nuoret eivät kuulu heihin, joilla on korkea taloudenlukutaito. Peura-Kapanen (2012, s. 1) esittää, että nuorten talouslukutaito on tärkeä, koska heidän kulutuspäätökset pohjautuvat usein siihen, mikä valinta tuottaa kyseisessä hetkessä välittömästi nautintoa.

Peura-Kapanen (2012, s. 1) jatkaa, että nuorten on helppo omaksua uusia palveluita ja tuotteita, käyttää internetiä ja maksaa ostokset siellä tai puhelimella erilaisia maksutapoja hyödyntäen. Välittömän nautinnon tavoittelun lisäksi ostosten tekemisen helppous hämärtää nuorten hahmotuskyvyn siitä, kuinka paljon eri tuotteet ja palvelut maksavat, ja kuinka paljon he käyttävät rahaa (Peura-Kapanen, 2012, s. 1). Tilannetta ei helpota, että nuoret ovat myös kokemattomia kuluttajia (Peura-Kapanen, 2012, s. 1). Kalmi ja Ruuskanen (2016, s. 17) luokittelevatkin nuoret taloudellisen lukutaidon riskiryhmään.

Peura-Kapanen (2012, s. 2) mukaan yhteiskunnassa oletetaan, että nuoret selviytyvät taloudellisina toimijoina yhteiskunnassa, joka on aiempaa turvattomampi ja monimutkaisempi. Nuoret tarvitsevat tietoa myös henkilökohtaiseen turvallisuuteen liittyvistä asioista (Peura-Kapanen, 2012, s. 2). Näihin asioihin lukeutuvat esimerkiksi henkilötietojen luovuttaminen internetissä ja tähän liittyvät riskit sekä mahdollisia taloudellisia menetyksiä aiheuttavat riskit, kuten maksuvälinepetokset (Peura-Kapanen, 2012, s. 2).

Peura-Kapanen (2012, s. 2) perustelee, että nuorten talousosaamiseen on syytä panostaa myös stressin ja henkisten ongelmien syrjäyttämisen vuoksi, sillä puutteelliset taidot oman talouden hallinnassa voivat myös aiheuttaa niitä. Peura-Kapanen (2012, s. 2) täydentää, että taloustaidot ovat osa elämänhallintaa. Kun yksilön talousosaaminen on hyvällä tasolla, se voi jopa parantaa yksilön hyvinvointia ja psyykkistä terveyttä (Peura-Kapanen, 2012, s. 2).

2.4 Talouslukutaito, talousosaaminen, taloustieto vai taloustaito?

Nuorten taloustaitoja käsitellään mediassa monilla eri käsitteillä. Niihin lukeutuvat muun muassa talouslukutaito, talousosaaminen, taloustieto ja taloustaito. Koen, että käsite *talouslukutaito*, joka juontuu englannin kielen *financial literacy* -käsitteestä, ei ole vahvasti vakiintunut suomen kieleen. Sen sijaan suomenkielisessä mediassa on kirjoitettu nuorten taloustaidoista toistuvammin käsitteillä *taloustaidot* tai *talousosaaminen*. Tutkimukseni paremman luettavuuden vuoksi päädyin käyttämään vain yhtä näistä käsitteistä, ja valitsin käsitteen *taloustaidot*. Kun kirjoitan nuorten taloustaidoista tutkimuksessani, tarkoitan myös muidenkin seuraavaksi esittelemieni käsitteiden sisältöjen merkityksiä.

Englannin kielessä käytetään käsitteitä *financial skills* (taloustaidot), *financial knowledge*, (taloustieto) ja *financial literacy* (talouslukutaito). Talouslukutaito liittyy Remundin (2010, s. 279) mukaan yksilön kykyyn hallita rahaa. Yksilön talouslukutaidoista on keskusteltu jo 1900-luvun alussa, jolloin kuluttajavalistustutkimukset ja -aloitteet alkoivat edistyä Yhdysvalloissa (Remund, 2010, s. 279). Remundin (2010, s. 279) mukaan silloin aiheesta ei tosin puhuttu vielä talouslukutaidon käsitteellä.

Kalmin ja Ruuskasen (2016, s. 6) mukaan taloudellisella lukutaidolla tarkoitetaan kykyä ymmärtää henkilökohtaiseen taloudenhoitoon liittyviä asioita ja soveltaa taitoja käytännössä. Suomen kielessä puhutaan myös talousosaamisesta. Peura-Kapasen (2012, s. 2) mukaan talousosaaminen on rahankäytön viisautta ja varovaisuutta, mikä edellyttää nuorelta vastuullisuutta ja omaa taloutta koskevien tietojen ja taitojen hallintaa.

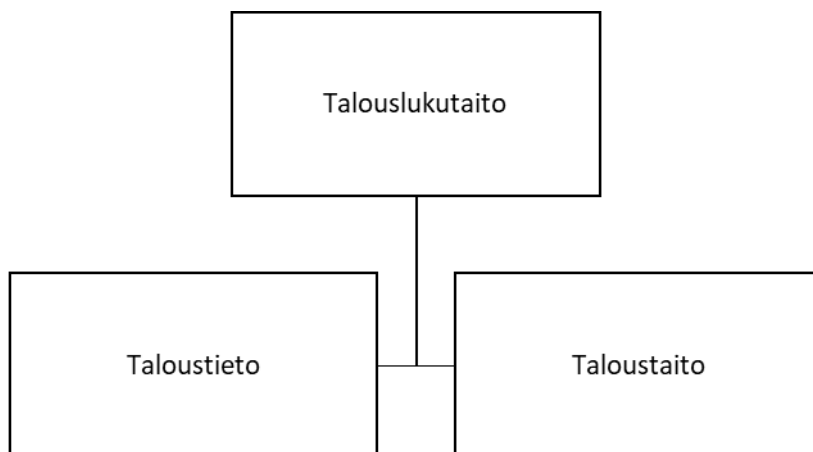
Remundin (2010, s. 279) mukaan useat talouslukutaidon käsitteen määritelmät jakautuvat viiteen luokkaan: talouskäsitteiden tietämys, kyky kommunikoida talouteen liittyvillä käsitteillä, kyky hallita henkilökohtaista taloutta, taito tehdä taloudellisia päätöksiä ja luottamus siihen, että osaa suunnitella omia tulevia taloudellisia tarpeitaan. Lusardi (2015, s. 643) esittää, että tietynlainen laskutaito on olennainen osa talouslukutaitoja, mutta ei kuitenkaan talouslukutaidon mittaamisen keskipiste.

Emmons (2005, s. 336) tarkentaa, että talouslukutaitoinen yksilö kykenee seuraamaan omia rahavarojaan ja kaikkia maksuvelvoitteitaan, tietää, kuinka säästötili avataan ja miten lainaa voi hakea. Lisäksi yksilö hallitsee perustiedot sairaus- ja henkivakuutuksista (Emmons, 2005, s. 336). Emmons (2005, s. 336) pitää taitavana taloudellisena kuluttajana yksilöä, joka vertailee kilpailevien tuotteiden ja palveluiden hintoja sekä suunnittelee tulevia taloudellisia tarpeitaan, kuten oman kodin ostamista, lapsen koulutuksen rahoittamista ja työelämästä eläkkeelle siirtymistä.

Remund (2010, s. 292) huomauttaa, että talouslukutaidon määritelmistä puuttuu olennainen määritelmä, nimittäin tarkka määritelmä siitä, mitkä rahanhallinnan näkökannat todellisuudessa muodostavat yksilön taloudellisen lukutaidon. Tässä tilanteessa tutkijoilla on mahdollisuus mitata taloudellista lukutaitoa siten, miten he sen parhaaksi näkevät, ja määritellä taloudellisen lukutaidon käsite kattamaan ne tiedot ja taidot, mitkä heidän mielestään siihen kuuluvat (Remund, 2010, s. 292).

Talouslukutaidon PISA-testin kysymyksiin peilaten voi tehdä päätelmiä, mitä osaamisalueita voidaan pitää OECD:n mukaan olennaisina talouslukutaidoissa. Lusardi (2015, s. 642) esittelee talouslukutaidon PISA-testin kysymyksiä. Kysymykset liittyvät rahaan ja ostosten tekemiseen, oman talouden suunnitteluun ja hallintaan, talouteen liittyviin riskeihin ja palkkioihin sekä taloudellisen kokonaiskuvan ymmärtämiseen liittyvään tietämykseen (Lusardi, 2015, s. 642).

Knoll ja Houts (2012, s. 383) esittävät, että talouslukutaito tarkoittaa yksilön kykyä käyttää tietojaan ja taitojaan, jotta hän voi hallita taloudellisia resursseja tehokkaasti koko elämänsä ajan. He esittävät, että taloudelliseen lukutaitoon liittyy olennaisesti kaksi osatekijää: taloustiedot ja taloustaidot (Knoll & Houts, 2012, s. 383). Kuvio 1. havainnollistaa taloudellisen lukutaidon osatekijöitä Knollin ja Houtsin (2012, s. 383) ajatuksien pohjalta.

Kuvio 1. Taloudellisen lukutaidon osatekijät.

Hustonin (2010, s. 307) mukaan taloustieto on olennainen ulottuvuus talouslukutaidossa, ja hän huomauttaakin, että nämä kaksi käsitettä eivät tarkoita samaa asiaa. Hän esittää, että taloudelliseen lukutaitoon kuuluu lisäksi soveltamisen ulottuvuus (Huston, 2010, s. 307). Se tarkoittaa, että yksilöllä on kyky ja itseluottamus soveltaa taloustietojaan talouteen liittyvien päätöstenä tukena (Huston, 2010, s. 307). Soveltamisen ulottuvuus voidaankin tässä ajatella taloustaidoksi.

Yhdysvaltain kuluttajansuojalautakunta, Consumer Financial Protection Bureau (CFPB, 2018) määrittelee, että taloustieto on yksilön talouteen liittyvien käsitteiden ja tosiasioiden hallintaa. Englannin kielen käsite *financial knowledge*, joka voidaan kääntää taloustiedoksi, liitetään suomen kielessä usein liiketalouteen ja yrityksiin liittyvään keskusteluun. Taloustieto-käsitettä käytetään usein kuvaamaan yrityksen taloudellisia tietoja ja tästä syystä sitä ei voi yksinomaan pitää yksilön talouden hallintaan tai taloustaitoihin liittyvänä käsitteenä.

CFPB (2018) määrittelee myös taloustaidon käsitteen. CFPB (2018) esittää, että taloustaito merkitsee yksilön kykyä löytää talouteen liittyvää tietoa, prosessoida sitä, toimia sen perusteella sekä mukauttaa käytöstään tarpeen mukaan, jotta voi saavuttaa omat taloudelliset tavoitteensa. Tässä määritelmässä tulee esille Hustonin (2010, s. 307) mainitsema soveltamisen ulottuvuus.

Taloustaitoja koskevissa keskusteluissa ja tutkimuksissa esitetäänkin monenlaisia käsitteitä. Kalmin (2013, s. 150) mukaan taloustaitoihin liittyvä suomenkielinen kirjallisuus on suhteellisen uutta, mikä johtaa siihen, että aiheeseen liittyvät käsitteet eivät ole vakiintuneet myöskään suomen kieleen. Kalmi (2013, s. 150) ehdottaa, että suomenkielessä voitaisiin puhua talouslukutaidosta. Hän esittää talouslukutaidon viittaavan talouteen liittyvään tiedolliseen osaamiseen sekä kykyyn soveltaa näitä tietoja käytännössä (Kalmi, 2013, s. 150). Tätä samaa ajatusta kantaa esittelemäni Hustonin (2010) ja Knollin ja Houtsin (2012) ehdottamat määritelmät.

Kalmin (2013), Hustonin (2010) ja Knollin ja Houtsin (2012) esittämien käsitteenmäärittelyjen pohjalta voitaisiin todeta, että talouslukutaito-käsite on hyvä kattokäsite puhuttaessa taloustaidoista. Se kattaa sekä talouteen liittyvän tiedon ja taidon soveltamisen osa-alueet. Koska tästä huolimatta talouslukutaito-käsite ei ole vakiintunut suomen kieleen, hyödynnän tutkimuksessani suomalaisessa mediassa enemmän käytettyä taloustaito-käsitettä. Painotan, että tarkoitan sillä tutkimuksessani myös edellä esittelemiäni käsitteiden sisältämiä merkityksiä.

3 Kehysanalyysi ja diskurssianalyysi verkkojournalismissa

Tässä luvussa esittelen kehysten käsitteen ja syvennyn kehysanalyysiin ja erilaisiin kehystämisen keinoihin. Sivuan myös diskurssin käsitettä ja diskurssianalyysiä, jota hyödynnän tutkimuksessani kehysanalyysin ohella. Luvun lopuksi selvennän kehystämisen ja verkkojournalismin suhdetta toisiinsa.

3.1 Kehys ja diskurssi käsitteinä

Kehysten käsitteen luojana pidetään sosiologi Erving Goffmania, joka teki havainnoin, että ihmisten tilanteenmäärittelyt eli kehystykset vaikuttavat vuorovaikutuksen etene- miseen (Seppänen & Väliaverronen, 2012, s. 97). Ryytäsen (2009, s. 59) mukaan Goffma- nia onkin nimitetty arjen kohtaamisten ja vuorovaikutuksen teoretikoksi. Goffmanin (1986, s. 21–22) mukaan pääkehys (*primary framework*) voi olla sitkeästi vakiintunut kä- sitys todellisuudesta ja tästä syystä useilla eri yksilöillä voi olla samankaltainen käsitys tietystä tilanteesta tai ilmiöstä. Karvonen (2000, s. 78) esittää, että kehysten käsite tulee englannin kielen sanasta *frame*, ja suomalaisissa tieteellisissä teksteissä siitä käytetään käännöksiä kehys ja kehystämisenä.

Entmanin (1993, s. 53) mukaan kehysten korostavat erityisesti joitakin osia tiedosta ja nostavat ne paremmin esille (*salience*). Hän tarkoittaa esille nostamisella tietyn infor- maatiopalasan muokkaamista huomattavammaksi, tarkoituksenmukaisemmaksi tai muistettavammaksi yleisölle (Entman, 1993, s. 53). Esimerkiksi teksteissä voidaan nostaa jokin asia muita enemmän esille kyseisen asian tietynlaisella sijoittelulla, toistolla tai yh- distämällä se kulttuurisesti tuttuihin vertauskuviin (Entman, 1993, s. 53).

Seppänen ja Väliaverronen (2012, s. 97) mukaan kehysten avulla voi havaita, tunnistaa ja nimetä eri asioita. Karvosen (2000, s. 79) mukaan suurin osa arkielämästä on totuttua. Tällöin ihmiset tunnistavat sosiaaliset tilanteet itsestään selvinä ja rutiininomaisina (Kar- vonen, 2000, s. 79).

Karvonen (2000, s. 79) antaa esimerkin, että tavaratalon jalkineosastolla yksilö ymmärtää, että hän voi kysyä myyjältä lisätietoja tuotteesta, mutta samaa hän ei voi tehdä kahvilassa, jossa myyjä on viettämässä aikaa ystävänsä kanssa. Esimerkki havainnollistaa hyvin, kuinka eri tilanteisiin tullessa yksilö hakee välittömästi erilaisia vihjeitä merkiksi siitä, että tietty tulkinta on oikea ja tilanteeseen sopiva (Karvonen, 2000, s. 79).

Diskurssin käsite puolestaan auttaa ymmärtämään, miten kielenkäyttö on sosiaalista toimintaa ja diskurssit itsessään paikasta ja ajasta riippuvaisia kielenkäytön keinoja (Seppänen & Väliverronen, 2012, s. 104). Horstin (2005, s. 65) mukaan diskurssin ja kehyksen suhteutuminen toisiinsa ei ole journalismin tutkimuksessa tarkka. Tästä syystä onkin tarpeellista määritellä käsitteiden eroavaisuudet.

Jokisen ja muiden (2016, s. 43) mukaan sosiaalisilla käytännöillä eli kielenkäytöllä tuotetaan erilaisia merkityssysteemejä. Erilaisia merkityssysteemejä voidaan kutsua diskursseiksi (Jokinen ja muut, 2016, s. 34). Horsti (2005, s. 65) esittää, että diskurssit ovat laajempia tapoja puhua asioista, joiden sisällä erilaiset kehykset ilmenevät. Seppänen ja Väliverronen (2012, s. 105) mainitsevat, että ajatus diskursseista keskittyy usein Michel Foucault'n diskurssin käsitteen määritelmiin. Horsti (2005, s. 6) toteaa, että Foucault pitää diskurssia enemmän sosiaalisten instituutioiden sekä käytänteiden yhteydessä muodostuneena tapana jäsentää tietoa. Jokinen ja muut (2016, s. 34) esittävät, että diskurssit voi käsittää suhteellisen yhtenäisiksi merkityssuhteiden järjestelmiksi, jotka muodostuvat sosiaalisissa käytännöissä, ja jotka samalla rakentavat sosiaalista todellisuutta.

Horstin (2005, s. 65) mukaan sama kehys voi ilmetä erilaisten diskurssien sisällä ja erilaiset diskurssit muotoutuvat monista erilaisista kehyksistä. Hänen mukaansa esimerkiksi yhteiskunnassa ilmaantuvaa rassistista puhetapaa rakentavat juurikin erilaiset kehykset: kun maahanmuuttajia verrataan esimerkiksi eläimiin, kehystetään maahanmuuttajia, ja tällöin tuetaan ja uusinnetaan tietynlaista diskurssia (Horsti, 2005, s. 65). Seppänen ja Väliverronen (2012, s. 105) esittävätkin, että diskurssi voidaan ajatella vakiintuneeksi kielenkäytön tavaksi.

3.2 Kehysanalyysi ja diskurssianalyysi

Karvosen (2000, s. 79) mukaan Goffmanin lähtökohta kehysanalyysiin on symbolisen interaktionismin tilannemääritelmä. Sosiaaliseen tilanteeseen tullessaan yksilö kysyy itseltään ”Mitä tässä on oikein meneillään?” (Karvonen, 2000, s. 79). Karvosen (2000, s. 79) mukaan tällä kysymyksellä voi selvittää tilanteen luonteen ja toimia siinä oikealla tavalla. Horstin (2005, s. 51) mukaan kehysanalyysi ei ole yksiselitteistä, vaan kehysten erittely tekstistä on tulkintaa. Puusan ja Kuittisen (2011, s. 169) mukaan laadullisille tutkimusmenetelmille on tosin ominaista, että aineistosta ei voida tehdä yhtä ainoaa tulkintaa. Horsti (2005, s. 51) esittää, että mikäli jokin kehys kuitenkin hallitsee ja toistuu usein, voidaan ajatella, että kehysten tulkinnanvaraisuus on sitä pienempi.

Karvosen (2000, s. 78) mukaan kehystäminen tarkoittaa, että tietty asia voidaan ympäröidä monilla erilaisilla kehyksillä ja siten saada se näyttämään erilaiselta. Entman (1993, s. 51) määrittelee, että kehystäminen on esimerkki viestivän tekstin voimasta. Entman (1993, s. 53) viittaa kehystämisen voimalla siihen, kuinka kehystämällä todellisuuden joi-takin puolia valikoidaan ja korostetaan toisia ja vastavuoroisesti häivytetään toisia.

Horstin (2005, s. 72) mukaan kehysanalyysiä hyödynnetään tyypillisesti monenlaisiin teksteihin. Horsti (2005) on tarkastellut turvapaikanhaun ja turvapaikanhakijoiden kehystämistä uutisissa ja monikulttuurisuusjournalismissa. Rynänen (2009) on tutkinut muotoilun mediajulkisuutta talouslehdissä. Väliaverron (2007) puolestaan on tarkastellut, miten geenitutkimusta ja biotekniikkaa kehystetään televisiuutisoinnissa.

Horsti (2005, s. 72) viittaa esimerkkinä monipuolisen aineiston hyödyntämisestä myös Gamsonin ja Modiglianin (1989) ydinvoimaan liittyvästä uutisoinnista tehtyyn tutkimukseen, jossa he hyödynsivät tutkimusmenetelmänään juuri kehysanalyysiä. Gamson ja Modigliani käyttivät tutkimusaineistonaan televisiuutisia, mielipidekirjoituksia, kuva-lehtiä ja sarjakuvia aiheesta (Horsti, 2005, s. 72).

D'Angelon (2002, s. 873) mukaan empiirisen aineiston tutkimukseen voi hyödyntää kehysanalyysiä neljällä tavalla. Erilaisista teksteistä voi erotella eri kehyksiä ja laskea niiden määriä ja toiseksi voi tutkia olosuhteita, joissa tiettyjä kehyksiä muodostuu (D'Angelo, 2002, s. 873). D'Angelon (2002, s. 873) mukaan kolmanneksi voi tutkia millaisessa vuorovaikutuksessa teksteistä tutkitut kehykset ovat yksilön tietämyksen kanssa. Toisin sanoen tällöin tutkitaan, onko kehyksillä vaikutusta yksilön päätöksentekoon, tiedon muistamiseen tai sen tulkintaan (D'Angelo, 2002, s. 873). Neljäntenä voidaan tutkia, miten uutiskehykset muuttavat esimerkiksi julkista keskustelua (D'Angelo, 2002, s. 873). Horsti (2005, s. 51) esittää, että kehyksiä voikin tutkia tekstin sisällöstä, sen tuotannosta ja vastaanoton tulkitsemisesta.

Jokisen ja muiden (2016, s. 26) mukaan diskurssianalyysin, jota hyödynnän tutkimuksessani toisena tutkimusmenetelmänä, voidaan puolestaan nähdä muodostuvan useiden erilaisten oletusten pohjalta. Yksi näistä oletuksista on, että kielenkäyttö rakentaa todellisuutta (Jokinen ja muut, 2016, s. 26). Diskurssianalyysi onkin sosiaalisten käytäntöjen eli kielenkäytön tarkastelua, joilla toimijat tuottavat laajempia merkityssysteemejä (Jokinen ja muut, 2016, s. 43). Seppänen ja Väliaverronen (2012, s. 104) esittävät, että kehyksen käsite auttaa ymmärtämään, miten tekstit sisältävät sekä tietoisia että tiedostamattomia valintoja, kun diskurssin käsite auttaa ymmärtämään syvällisemmin, kuinka kielenkäyttö on sosiaalista toimintaa.

Seppäsen ja Väliaverronen (2012, s. 105) mukaan diskurssit tuottavat tietoa ja uskomuksia luoden samalla sosiaalista järjestystä käsittelyssä oleviin ilmiöihin ja kokonaiseen yhteiskuntaan. Jokinen (2016, s. 264, 253) toteaa, että diskurssianalyysissä eritellään merkityksiä ja niitä tuottavia kielellisiä prosesseja, joissa ja joiden kautta sosiaalinen todellisuus rakentuu. Siltaojan ja Vehkaperän (2011, s. 206) mukaan diskurssianalyysin kohteena ovat erilaiset puheet ja tekstit. Diskurssianalyysissä mielenkiinto on siinä, miten jokin asia kerrotaan ja millaiseksi se ilmiön tällöin tuottaa (Siltaoja & Vehkaperä, 2011, s. 209). Seppänen ja Väliaverronen (2012, s. 105) esittävät, että diskurssianalyysin avulla voidaan tutkia diskursseja ja sitä kautta, millä tavalla tietystä ilmiöstä julkisuudessa puhutaan.

Siltaojan ja Vehkaperän (2011, s. 210) mukaan tekstit ja puheet eivät saa merkitystään yksin, vaan vuorovaikutuksessa yhdessä muiden tekstien kanssa. Lisäksi merkitysten muodostumiseen vaikuttavat myös tekstien kirjoittajat, lukijat että tulkitsijat (Siltaoja & Vehkaperä, 2011, s. 210). Jokinen ja muut (2016, s. 35) toteavat, että diskurssianalyysissä onkin kyse tulkinnasta, joka perustuu tutkijan ja aineiston keskinäiseen vuoropuheluun.

Tutkijan ja aineiston keskinäisen vuoropuhelun johdosta myös diskurssianalyysille laadullisena tutkimusmenetelmänä on tyypillistä, että analyysiin vaikuttavat tutkijan näkemykset. Jokinen (2016, s. 253) esittää, että diskurssianalyysissä tutkija kuvaa tutkimustulostensa kautta sosiaalista todellisuutta, mutta samalla myös luo sitä. Siltaojan ja Vehkaperän (2011, s. 217) mukaan jotkut tutkijat näkevät, että laadullisen tutkimuksen pohjalta ei voi tehdä yleistyksiä, kun taas toiset tutkijat näkevät, että jonkinasteinen yleistäminen on väistämätöntä, ellei odotettua. Siltaoja ja Vehkaperä (2011, s. 217) lisäävät, että diskurssianalyysissä ei pyritäkään yleistämään, vaan sen avulla voidaan saada sovellettavissa olevaa ja ilmiön ymmärtämistä lisäävää tietoa.

Jokinen ja muut (2016, s. 26) esittävät lisäksi, että diskurssianalyysi ei ole selvärajainen tutkimusmenetelmä, vaan se sallii erilaisten asioiden painotuksen tutkimuksessa sekä erilaiset menetelmälliset sovellutukset. Siltaojan ja Vehkaperän (2011, s. 207) mukaan diskurssianalyysiä voidaan tehdä hyvin aineistolähtöisesti. Tällöin kysymys on tulkitsevasta diskurssianalyysistä (Siltaoja & Vehkaperä, 2011, s. 207).

Siltaojan ja Vehkaperän (2011, s. 217) mukaan tulkitsevasta diskurssianalyysistä käytetään myös nimitystä analyttinen diskurssianalyysi. Analyysissä ollaan kiinnostuneita paitsi siitä, mitä teksteissä kerrotaan, myös erityisesti siitä, miten se kerrotaan, ja miten sosiaalista todellisuutta niiden kautta tuotetaan ja ylläpidetään (Siltaoja & Vehkaperä, 2011, s. 217). Siltaojan ja Vehkaperän (2011, s. 216) mukaan neutraaleiltakin tuntuviissa ilmaisuissa sanat lataavat ilmiöihin tietynlaisia odotuksia. Analyysiin kuuluukin, että tarkastellaan myös kontekstia, jossa teksti on tuotettu (Siltaoja & Vehkaperä, 2011, s. 222).

Siltaoja ja Vehkaperä (2011, s. 228) esittävät, että käytännön diskurssianalyysiin eli tutkimusaineiston analysointiin ja tulkintaan ei ole olemassa kovin täsmällisiä ohjeita. Niinpä tutkijan tulee tehdä mahdollisimman yksityiskohtaista analyysiä aineistostaan (Siltaoja & Vehkaperä, 2011, s. 228). On hyvä muistaa, että tutkija ei voi suoraan löytää diskursseja tai kehyksiä teksteistä, vaan hänen tehtävänä on tulkita ne (Siltaoja & Vehkaperä, 2011, s. 228).

Kehysten tulkintaan ja analysointiin on puolestaan ehdotettu hieman tarkempia ohjeita. Gamson ja Modigliani (1989, s. 3) ehdottavat, että käytännössä tehtävässä kehysanalyysissä tutkimusaineistoa voidaan eritellä kahdella tavalla, joko kehystämismittareiden (*framing devices*) tai järkeilyvälineiden (*reasoning devices*) avulla. Vehkalahden (2016, s. 99) mukaan kehystämismittarit ovat keinoja, joiden mukaan jokin asia tai ilmiö kuvaillaan ja järkeilyvälineet tapoja, joiden avulla se selitetään ja perustellaan. Kitzinger (2007, s. 139–140) esittää, että kehyksiä ei voida suoraan havaita tekstistä, vaan niitä etsitään korostettujen ilmausten kautta. Tällä tavalla lukija ymmärtää käsiteltävän asian kehyksen sisältämän merkityksen mukaisella tavalla.

Entman (1993, s. 52) esittää, että kehysanalyysissä aineistolta voidaan kysyä, mikä siinä esitetään ongelmaksi ja mikä määritetään syyksi kyseiselle ongelmalle. Seuraavaksi analyysissä tarkastellaan, minkälaisia arvosteluja ongelman seurauksille ja niiden vaikutuksille esitetään (Entman, 1993, s. 52). Entmanin (1993, s. 52) mukaan näiden vaiheiden jälkeen tekstistä etsitään, mitä ratkaisua ongelmaan ehdotetaan.

Coleman (2009, s. 233) esittää, että tekstin ohella myös erilaiset visuaaliset elementit ovat tehokkaita kehystämisen tapoja. Kehysanalyysiä voidaankin menetelmänä hyödyntää myös kuvien ja muiden visuaalisten elementtien kehysten tulkitsemiseen. Coleman (2009, s. 236) määrittelee, että median näkökulmasta käsite visuaalinen tarkoittaa mediasisältöä, jota vain silmä on prosessoinut.

Ledinin ja Machinin (2018, s. 39) mukaan kuvat voivat vangita hyvin yksityiskohtaista tietoa ihmisistä ja näkymistä, kuin meillä olisi suora yhteys todellisuuteen. Coleman (2009, s. 237) toteaa, että visuaalisella kehystämällä valitaankin tiettyjä näkökulmia käsitelystä todellisuudesta ja korostetaan niitä. Kun journalisti valitsee tietyn kuvan tekstiinsä, hän kehystää teemaa tietyllä tavalla (Coleman, 2009, s. 237). Niemelä-Nyrhinen ja Sepänen (2019, s. 171) ovat samaa mieltä, että tekstin kuvavalinnat vaikuttavat siihen, millaisia kehyksiä rakennetaan.

Kangas (2016, s. 213) esittää, että kuvan sisältöjen analysointi kehysten näkökulmasta on myös poisjättämisten, valintojen ja korostusten tutkimista. Tarkemmin selitettynä, kuvassa olevan kohteen valitseminen, kuvan koon määrittely ja asemointi tekstiin nähden vaikuttavat muun muassa siihen, mitä näkökulmia kuva aiheesta korostaa (Kangas, 2016, s. 213). Kangas (2016, s. 213) ehdottaa, että kehystämiseksi luokitellaan myös vaihe, jossa toimittaja valitsee, minkä kuvan hän tekstiin nostaa, ja mitkä kuvat hän puolestaan jättää siitä pois.

Ledinin ja Machinin (2018, s. 163) mukaan nykyajan mediassa esitetään myös yhä enemmän grafiikkaa, tilastoja ja erilaisia visuaalisia tapoja luokitella asioita. Coleman (2009, s. 236) listaa erilaisia visuaalisia elementtejä, joilla on mahdollista kehystää tekstejä. Colemanin (2009, s. 236) mukaan näihin visuaalisiin elementteihin kuuluvat kuvien lisäksi muun muassa erilaiset piirustukset, grafiikat ja infografiikat.

Pulkinen (2008, s. 189) esittää, että grafiikat perustuvat usein kuvitusten ja muiden elementtien hyödyntämiseen, vaikka ne sisältävät tekstiäkin. Grafiikoissa kuvitukselliset elementit voivat olla esimerkiksi symbolikuvioita, kuten pelkistettyjä hahmoja ihmisistä tai sarjakuvia muistuttavia piirroksia (Pulkinen, 2008, s. 189). Pietilän (2008, s. 273–274) mukaan infografiikoiden hyödyntäminen on visuaalinen tapa kuvata käsiteltävää asiaa. Pietilä (2008, s. 273) esittää, että infografiikoiden avulla on kuvattu esimerkiksi äänestystuloksia, luonnonkatastrofien tapahtumakulkuja, urheilusuoritusten liikeratoja, automerkkien myyntilukuja ja sääkarttoja.

Brantner ja muut (2013, s. 8) vertaavat, että käytännössä visuaalinen informaatio on ikään kuin avain, joka aktivoi tietyt teemat aiheesta vastaanottajan mielessä. Coleman (2009, s. 236) esittää, että toisinaan kirjoitettu teksti ja siihen liitetyt visuaaliset elementit kehystävät aihetta yhdenmukaisesti. Joskus visuaaliset elementit kehystävät tekstiä eri tavalla kuin kirjoitetun tekstin sisältämät elementit (Coleman, 2009, s. 236). Voidaan tulkita, että erilaisilla visuaalisilla elementeillä on merkitystä, kun tutkitaan journalististen verkkosivustojen juttujen kehysiä. Tästä syystä tarkastelen osana tutkimustani, tulevatko juttuihin mahdollisesti liitetyt erilaiset kuvat, piirustukset tai infografiikat tulkitseni kehysten rakentumista.

Jos pohditaan viestintätieteen tutkimuskentällä kehysanalyysin menetelmällä tutkittuja aiheita, voidaan todeta niiden monipuolistuneen. D'Angelon ja Kuypersin (2009, s. 1) mukaan suurin osa tutkimuksista, jotka keskittyvät kehysten tutkimiseen ovat liittyneet perinteisesti aiheiltaan poliittiseen viestintään tai joukkoviestintään. Poliitiikan saralla aiheet ovat liittyneet poliittisista kampanjoista kansainvälisiin kysymyksiin, lainsäädäntöön ja oikeudenkäynteihin (D'Angelo & Kuypers, 2009, s. 1).

Nykypäivänä kehysanalyysin avulla toteutettu tutkimus on laajentunut myös muiden aihepiirien tutkimiseen. Suomalaisella viestintätieteellisellä tutkimuskentällä kehysanalyysin avulla on tutkittu viime vuosina muun muassa ydinvoimapuheeseen liittyviä ilmastomuutoksen kehysiä (ks. Vehkalahti, 2016) sekä eettistä kuluttamista representoivia kuvajournalistisia kuvia (ks. Niemelä-Nyrhinen & Seppänen, 2019).

3.3 Kehystämisen keinot

Kehystämiseen on ehdotettu erilaisia keinoja. Panin ja Kosickin (1993, s. 59) mukaan kehystämisen keinot rakentavat teksteihin erilaisia kehysiä ja luovat niistä vuorovaikutuksellisia. Seuraavaksi luon katsauksen erilaisiin kehystämisen keinoihin.

Vehkalahden (2016, s. 99) mukaan kehystämismenetelmiä voivat olla iskulauseet, avainsanat, metaforat, esimerkit, visuaaliset kuvat ja kuvaelmat. Horstin (2005, s. 73–76) mukaan niitä ovat myös rinnastukset, nimeämiset ja kuvailut. Vehkalahti (2016, s. 99) esittää, että analyysissä voidaan keskittyä tunnistamaan toistuvia avainsanoja tai metaforia, jotka puoltavat käsittelemään asiaa tietyltä näkökannalta. Hän antaa ydinvoimapuhetta ja sen ilmastonmuutoksen kehyksiä koskevan tutkimuksensa pohjalta esimerkin, että hänen aineistossaan esimerkiksi ”päästö” voi olla avainsana (Vehkalahti, 2016, s. 99).

Vehkalahden (2016, s. 99) mukaan seuraavaksi avainsanoille etsitään syitä ja taustoja, moraalisia periaatteita sekä seurauksia ja ratkaisuja, eli järjestyvälineitä. Moraalisilla periaatteilla tarkoitetaan, mikä tekstissä nähdään oikeaksi tai vääräksi. Myös Horsti (2005, s. 71) ehdottaa keinoja kehysten havaitsemiseen. Hänen mukaan tekstistä voidaan etsiä mikä siinä nähdään ongelmaksi, miten ongelma määritellään, mitkä ovat syitä sille ja mitä ratkaisuja ja moraalisia johtopäätöksiä sille esitetään (Horsti, 2005, s. 71).

Vehkalahden (2016, s. 99) mukaan järjestyvälineiden avulla aineistosta analysoidaan ketjuja, mikä on syynä asialle, mihin se vaikuttaa ja mitä ratkaisua sille ehdotetaan. Hän antaa tutkimuksensa aineistosta esimerkin syy-vaikutus-ratkaisuketjusta. Syynä ilmastonmuutokselle nähdään fossiilipäästöt, joilla on vaikutus ilmaston hiilidioksidipitoisuuteen, ja ratkaisuna ehdotetaan päästötöntä energiantuotantoa (Vehkalahti, 2016, s. 99).

Horstin (2005, s. 73) mukaan metaforien tunnistaminen ja tulkitseminen ovat merkittäviä kehysanalyysissä. Horsti (2005, s. 73) perustelee, että metaforien tulkinalla voidaan purkaa tekstiin liittyviä kulttuurisia ja yhteiskunnallisia merkityksiä. Seppäsen ja Väliiverosen (2012, s. 100) mukaan metafora on vahva keino kehystää, koska se on usein lähes huomaamaton ja itsestään selvä. Metaforassa kaksi asiaa on rinnastettu ja kuin-sana on jätetty pois (Seppänen & Väliiveronen, 2012, s. 100). Seppäsen ja Väliiverosen (2012, s. 100) esimerkissä joku voisi kutsua puolisoaan auringokseen, eli käytännössä tässä metaforassa rinnastetaan asioiden ominaisuuksia kohdealueelta (maata lämmittävä taivaan-kappale) kohdealueelle (ihminen).

Horstin (2005, s. 74) mukaan rinnastuksilla ja esimerkeillä liikutetaan merkityksiä kontekstista tai tapahtumasta toiseen. Tekstissä esille nostetut esimerkit ja rinnastukset toisiin tapahtumiin sekä niiden liittäminen toisiin kulttuurisiin, ajallisiin tai maantieteellisiin konteksteihin toimivat kuten metaforat (Horsti, 2005, s. 74). Se, mihin aiempaan ilmiöön tekstin tapahtuma tai ilmiö rinnastetaan voi määritellä, miten ilmiötä käsitellään (Horsti, 2005, s. 74). Horsti (2005, s. 74) esittää, että ilmiö toimii myös toisin päin. Se miten asia on kehystetty, ohjaa myös sitä, millaisia rinnastuksia ja esimerkkejä käytetään tai mihin aikaisempaan tapahtumaan se rinnastetaan (Horsti, 2005, s. 74).

Horsti (2005, s. 75) toteaa, että nimeäminen on vahva keino määritellä asioita, ja niihin sisältyy usein metaforia. Jokisen (2016, s. 252) mukaan asioita merkityksellistetään juuri niitä nimeämällä. Horsti (2005, s. 75) esittää, että kun asia tai ilmiö nimetään ja toistetaan tätä nimitystä iskulauseena, vahvistetaan tiettyä näkökulmaa asiaan. Kun tapahtuma tai asia saa nimen, siitä tulee sekä näkyvämpi että konkreettisempi, ja samalla se on ensisijaisesti määritelty jonkun kaltaiseksi (Horsti, 2005, s. 75).

Jokisen (2016, s. 252) mukaan nimeämisessä ja asian merkityksellistämässä on kysymys kahdesta vastakkaisesta pyrkimyksestä. Ne ovat merkitysten vakiinnuttamisen prosessi sekä merkitysten rajojen muuntautuminen ja uuden merkityksellistämisen tavan ilmentyminen (Jokinen, 2016, s. 252). Tulkintani mukaan tällä tarkoitetaan, että merkityksellistämällä voidaan luoda asialle joko vahvempia kehyksiä tai muuntaa niitä ja luoda kokonaan uusia.

Jokinen (2016, s. 252) toteaa, että merkitykset liittyvät vahvasti konteksteihinsa. Kun nimitystä tarkastellaan osana lausetta eikä irrallisena, voidaan ymmärtää sen tarkempi merkitys (Jokinen, 2016, s. 252). Horsti (2005, s. 75) esittää, että nimeämiseen liittyy keskeisesti lähteiden tarkastelu ja julkisuus. Tekstistä voidaan tarkastella, kenellä siinä on valtaa nimetä asia, ja toisaalta kenen antamat nimitykset sekä iskulauseet määrittyvät ensisijaisiksi (Horsti, 2005, s. 75).

Horsti (2005, s. 76) ehdottaa, että kehysanalyysissä tutkitaan myös kuvia, sillä kuvallinen ja sanallinen aines muodostuvat yhdeksi kokonaisuudeksi. Seppäsen ja Välvirrosen (2012, s. 90) mukaan tällaiset kokonaisuudet syntyvät monien sekä tietoisien että tiedostamattomien valintojen pohjalta. Heidän mukaan kuvallinen ja sanallinen aines esittävät silti käsiteltävän asian aina jostakin näkökulmasta (Seppänen & Välvirronen, 2012, s. 91).

Horstin (2005, s. 76) mukaan myös kuvat voivat olla metaforisia, ja niistä tulee arvioida, tukevatko ne tekstiä vai ovatko ne ristiriidassa sen kanssa. Kun kuvia tarkastellaan osana kehysanalyysiä, kiinnitetään huomiota siihen, keitä niissä esiintyy ja mitä ihmiset niissä tekevät (Horsti, 2005, s. 76). Horsti (2005, s. 76) ehdottaa, että osana analyysiä voidaan myös tarkastella, kuinka useasti kutakin kuvatyyppeä on hyödynnetty.

Koska aineistooni kuuluu erilaisia journalistisia juttutyyppejä, on hyvä pohtia kehystämisen keinoja hieman laajemmin. Pan ja Kosicki (1993, s. 59) esittävät, että sanoihin ja sanontoihin keskittyvien kehystämisen keinojen tarkastelu ei välttämättä auta tutkijaa tulkitsemaan kehyksiä esimerkiksi uutistekstistä. Uutistekstit voivat erota rakenteeltaan muista jutuista, jolloin pelkästään sanoista ja sanonnoista on vaikea tulkita kehyksiä. Panin ja Kosickin (1993, s. 59) mukaan uutisteksteille on ominaista niiden käänteinen pyramidirakenne ja säännöt lähteiden hyödyntämisestä.

Panin ja Kosickin (1993, s. 59) mukaan käänteisellä pyramidilla tarkoitetaan uutistekstin rakenteellisten elementtien peräkkäistä organisointia seuraavaan järjestykseen: otsikko, johdanto, tekstiosiot, taustoitus ja lähteet. Uutistekstien kehystämisen keinot järjestyvät tärkeimmästä alkaen tässä samassa laskevassa järjestyksessä (Pan & Kosicki, 1993, s. 59). Salaverría (2019, s. 8) esittää, että verkkojournalismissa toimittaja päättää jutun sisällöt ja lähteet, joita hän hyödyntää. Tällöin voidaan ajatella, että jutun sisällön ohella myös lähteet ovat kehystämisen keino.

Panin ja Kosickin (1993, s. 59) mukaan otsikko on uutisen elementeistä tehokkain kehystämisen keino ja johdanto seuraavaksi tehokkain. Niissä ehdotetaan tietynlaista näkökulmaa tapahtuman tai asian katsomiseen (Pan & Kosicki, 1993, s. 59). Uutisissa hyödynnetään usein myös yleisiä journalistisia käytäntöjä, joilla uutiseen tuodaan objektiivisuutta (Pan & Kosicki, 1993, s. 60). Pan ja Kosicki (1993, s. 60) esittävät, että näillä käytännöillä voidaan pyrkiä osoittamaan jutun pätevyys tai todenperäisyys, mutta ne voivat toimia myös kehystämisen välineinä. Uutisessa voidaankin tällä tavalla vahvistaa jotakin näkökulmaa ja tietynlaista kehystä. Pan ja Kosicki (1993, s. 60) toteavat, että viittauksella tai siteerauksella voidaan myös syrjäyttää jokin näkökulma, jos se yhdistetään sosiaaliseen poikkeavuuteen.

Vehkalahden (2016, s. 99) mukaan kehyksiä voi tulkita tekstistä järjelyvälineiden avulla. Panin ja Kosickin (1993, s. 61) mukaan uutisteksteissä asioille esitetään syitä paitsi järjelyvälineiden, myös ilmaisujen *koska, sillä* tai *jostakin syystä* avulla. Heidän mukaan toisinaan teksteistä on vaikea tulkita asioille syitä, ja ne voidaan ilmaista epäsuorasti myös ilmaisujen *jos, eikä* tai *ei – ellei* kanssa (Pan & Kosicki, 1993, s. 61). Pan ja Kosicki (1993, s. 61) toteavat, että usein uutisteksteissä kuitenkin ilmaistaan, että yksi asia toimii asian edeltäjänä ja toinen sen seurauksena, ja siten se on hyvin pääteltävissä tekstistä.

3.4 Kehyttäminen verkkojournalismissa

Journalismi on digitalisaation myötä levinnyt myös verkkoon. Salaverrían (2019, s. 2) mukaan journalismi jalkautui sinne jo yli 20 vuotta sitten. Voikin todeta, että digitalisaatio on vaikuttanut journalismiin jo pitkään. Väliwerrosen (2009, s. 13) mukaan verkko ulottuu julkaisukanavana laajalle, ja sen etuihin lukeutuvat edullisuus ja nopeus. Manninen (2019, s. 27) määrittelee verkkojournalismin piirteisiin kuuluvaksi, että juttu on klikattavissa, jaettavissa ja kommentoitavissa. Steensen (2011, s. 312) esittää, että verkkojournalismin erityispiirteitä ovat hypertekstuaalisuus, interaktiivisuus ja multimodaalisuus.

Salaverrían (2019, s. 8) mukaan hypertekstuaalisuudella tarkoitetaan, että uutiseen liitettyjen linkkien avulla lukija voi laajentaa uutista alkuperäisiltä tiedoiltaan. Steensen (2011, s. 315) esittää, että interaktiivisuudella tarkoitetaan verkkoalustan käyttäjille tarjoamaa mahdollisuutta olla vuorovaikutuksessa, esimerkiksi mahdollisuutta kommentoida juttua. Multimodaalisuus voidaan puolestaan määritellä joko verkkosivuston juttuksi, jossa on hyödynnetty useampaa mediamuotoa, tai vain viestin jakelukanavanaksi (Steensen, 2011, s. 319).

Deuzen (2003, s. 206) mukaan verkkojournalismin ihanteellisimmassa muodossa hyödynnetään kaikkia edellä mainittuja elementtejä. Salaverría (2019, s. 8) toteaa, että verkkojournalismissa on kuitenkin pitkälti toistettu perinteisestä journalismista perittyjä sisältömalleja. Deuze (2005, s. 444) esittää, että journalismia määrittääkin maasta, mediavälineestä tai tekstilajista riippumatta sen journalistinen ideologia. Reunasen ja Koljosen (2014, s. 48) mukaan se tarkoittaa journalismille tyypillistä ominaisuutta esittää yksi näkökulma totuutena suosien tiettyä kansanryhmää ja samalla hylkien toista aspektia ja tätä kannattavia.

Vaikka Goffmanin kiinnostuksen kohde sosiologina oli ihmisten keskinäinen vuorovaikutus, hän piti myös yhteiskunnallista tasoa relevanttina kontekstina kehysanalyysille (Horsti, 2005, s. 49; Seppänen & Väliaverronen, 2012, s. 97). Verkkojournalismia voidaan pitää yhteiskunnallisen tason viestintänä. Tästä syystä kehysanalyysi sopii myös hyvin verkkosivustojen journalististen juttujen tarkasteluun.

Yhteiskunnallisen tason viestinnässä ja vuoropuhelun välissä toimivat usein toimittajat. Reunanen ja Koljonen (2014, s. 47) esittävät, että toimittajat joutuvat päivittäin ottamaan kantaa, miten he onnistuvat samaan aikaan paitsi tulkitsemaan ilmiöitä, mutta myös kirjoittamaan niistä objektiivisesti. Karvosen (2000, s. 78) mukaan kehyksen käsite liittyykin myös toimittajan työhön ja siihen, miten toimittajat järjestävät tulvivaa tietoa sovittaen siihen totutun mukaan ja nopeasti tiettyjä kehyksiä.

Väliverronen (2009, s. 17) toteaa, että journalismista on sanottu, että se heijastaa maailmalla tapahtuvia ilmiöitä meille sellaisenaan, ja sen uskottavuuteen liittyy käsitys sen roolista puolueettomana portinvartijana. Journalismiin pääasiallisena tehtävänä on pidetty luotettavan, puolueettoman, ajankohtaisen ja kiinnostavan tiedon välittämistä (Väliverronen, 2009, s. 17). Reunanen ja Koljosen (2014, s. 9, 29) mukaan tulkinta ja taustoitukset ovat kuitenkin olennainen osa toimittajien työtehtäviä.

Reunanen ja Koljonen (2014, s. 29) tarkoittavat taustoituksella aiempien tapahtumien kuvausta sekä asioiden kontekstointia, ja tulkinnalla motiivien, syiden sekä seurausten pohdintaa. Kuten Vehkalahti (2016, s. 99) esittää, kehysanalyysissä voidaan etsiä tekstissä toistuvalla avainsanalla tai metaforalla, joka puhuu jonkin näkökulman puolesta, syytä ja seurausta. Tällöin voidaan ajatella, että toimittaja, joka tulkitsee avainsanalla tai ilmiölle syytä ja seurausta, luo kuitenkin samalla kehystä asialle tai ilmiölle.

Reunanen ja Koljosen (2014, s. 48) mukaan journalismin objektiivisuutta on kritisoitu paljon. Eräiden mielestä se ei ole objektiivista, kun taas toiset sanovat, että se ei voi olla objektiivista (Reunanen & Koljonen, 2014, s. 48). Kolmansien mielestä journalismin ei pidä edes olla objektiivista (Reunanen & Koljonen, 2014, s. 48).

Reunanen ja Koljosen (2014, s. 48) mukaan ensimmäiset pitävät journalismin objektiivisuutta tärkeänä, mutta ovat varmoja sen epäonnistumisesta. Toiset vetoavat sosiaalisen konstruktionismin teoriaan, jonka mukaan journalismi ennemminkin luo todellisuutta kuin esittää sitä (Reunanen & Koljonen, 2014, s. 48). Kolmannet nojaavat myös sosiaalisen konstruktionismiin ja perustelevat, että journalismin tulee tulkita avoimesti asioita, koska ilmiöiden esittäminen kutakuinkin objektiivisesti on ideologinen mekanismi (Reunanen & Koljonen, 2014, s. 48). Tämän voi tulkita tarkoittavan juuri sitä, että journalismi esittää yhden kuvauksen ilmiöstä muka totuutena suosimalla esimerkiksi tiettyjä kansanryhmiä, mutta samalla hylkien toisia.

Wiio (2006, s. 58) toteaa, että ihmiselle on luonnollista, että kun tuottaa ja tulkitsee viestejä, muistaa ja valikoi aiemmin oppimiinsa viitekehyksiin parhaiten sopivia asioita. Wiio (2006, s. 57–58) esittääkin, että kehysteorian mukaan ihmisen kognitiiviset rakenteet ohjaavat käsityksiä todellisuudesta ja sitä, millaisena se meille näyttäytyy, ja miten kukin sen muille esittää. Wiio (2006, s. 58) lisää, että siihen, miten yksilön tulkintakehykset ovat muodostuneet, vaikuttaa esimerkiksi se, miten hän on kokenut olevan osallinen tapahtumaan. Täten voidaan ajatella, että kehykset vaikuttavat siihen, millaisen viestin kukin tuottaa muille ja miten muiden viestit vastaanotetaan. Näin ollen myös toimittajien kognitiiviset rakenteet ohjaavat, miten he asiat esittävät muille jutuissaan.

Rönkä (2011, s. 24) esittää, että kehystämällä ihmiset järjestelevät kokemuksiaan maailmasta ja kykenevät ymmärtämään asioita ja tilanteita. He myös tarkkailevat, tunnistavat ja nimeävät asioita hyödyntämässä kehyksen mukaan (Rönkä, 2011, s. 24). Rönkän (2011, s. 24) mukaan kehykset antavat siten merkityksiä toiminnalle, tilanteille ja asioille. Kehyminen on tällä tavoin yhteydessä myös sosiaaliseen konstruktionismiin. Jokisen (2016, s. 251–252) mukaan sosiaalisen konstruktionismin perimmäinen ajatus on, että ihminen ei voi kokea maailmaa puhtaasti ilman, että sille olisi jo annettu jokin merkitys jostakin näkökulmasta.

Wiion (2006, s. 58) mukaan kehysten valitsemista ja hyödyntämistä pidetään viestinnässä enemmän tai vähemmän tietoisena valintana. Wiio (2006, s. 58) esittää, että journalistit ohjaavat yleisöä tietoisesti kehystämällä. Horstin (2005, s. 59) mukaan uutista pidetään muita tekstilajeja uskottavampana, vaikka yhteiskunnassa ollaan tietoisia sen konstruktionistisesta ominaisuudesta, ja tosiasiaa, että uutisissa hyödynnetään valikointia ja ne muodostetaan yhdeksi kokonaisuudeksi valituista eri osista.

Seppäsen ja Väliverrosen (2012, s. 100) mukaan journalistit eivät ole aina asioiden ensisijaisia määrittäjiä. Ikonen (2010, s. 38) mukaan journalistisiin juttuihin voi sisältyä näkemyksiä haastatelluilta henkilöiltä. Heidän näkemysten ja määrittelyjen voidaan kuitenkin katsoa olevan heikompia uutisen kirjoittajan ääneen verrattuna (Ikonen, 2010, s. 38).

Asia voidaan nähdä näin, sillä kirjoittaja ohjaa haastateltavien määrittelyjen merkityksiä ja painoarvoja jutuissa (Ikonen, 2010, s. 38). Seppänen ja Väliverronen (2012, s. 100) toteavat, että yksilöiden määritysten lisäksi myös yhteiskunnallisten instituutioiden määrittelyillä ja tavoilla, miten esimerkiksi viranomaiset ja hallitus asioita määrittelevät, on merkitystä, miten journalistit asioita jutuissaan määrittävät.

Kuten Harju ja Karvonen (2016, s. 188) esittävät, erilaisten toimijoiden määritelmät voivat tukea tietynlaisen kehysten muodostumista. Verkkojournalismissa kehystä tukevat määritelmät pääsevät julkisuuteen paitsi toimittajien juttuihin nostamien toimijoiden siteerausten välityksellä, myös journalismin eri genrejen ja niiden kirjoittajien kautta. Tutkimuksessani tarkastelen, millaisia journalistisia juttuja nuorten taloustaidoista on kirjoitettu. Tästä syystä selvennän hieman genren käsitettä, joille vastineita ovat käsitteet tekstilaji ja omassa tutkimuksessa hyödyntämäni juttutyyppi.

Niemisen ja Pantin (2012, s. 113) mukaan genreä eli tekstilajia hyödynnetään journalistien tyylilajien erottelun ja tulkinnan apuna. Tekstilaji on kuin sääntö, mitä tietty luokka voi pitää sisällään (Nieminen & Pantti, 2012, s. 113). Katajamäen (2016, s. 218) mukaan tekstilajeja voidaan erotella toisistaan niiden rakenteen ja tarkoituksen mukaan. Nieminen ja Pantti (2012, s. 113) toteavat, että vakiintuneet tekstilajit kuten pääkirjoitukset, uutiset ja kolumnit erottuvat toisistaan, koska jokaisen pyrkimys on tekstinä erilainen.

Katajamäen (2016, s. 219) mukaan uutinen on tekstilaji, jossa on uutta ja merkittävää tietoa yleisesti kiinnostavasta asiasta. Pietilän (2008, s. 39) mukaan uutisessa toimittaja voi ilmaista itseään hyvin niukasti eli useimmiten siitä ei voi tulkita toimittajan omaa kannanottoa aiheeseen. Pietilä (2008, s. 39) esittää, että pääkirjoitus on ajankohtainen, esitystavaltaan argumentoiva ja sen kulku on kerronnallinen. Pääkirjoitukselle on tyypillistä, että siinä otetaan kantaa lehden nimissä (Pietilä, 2008, s. 39). Katajamäki (2016, s. 219) toteaaakin, että pääkirjoituksissa on usein sekä mielipiteellistä tekstiä, mutta myös uutiselle tyypillisiä piirteitä.

Pietilän (2008, s. 82) mukaan kolumnissa kirjoittaja esiintyy omalla nimellään ja usein hänestä on valokuva. Pakina ja kolumni ovat mielipidekirjoituksen alalajeja, mutta niitä erottaa kolumnin totisempi luonne ja se, että pakinassa voidaan käyttää nimimerkkiä (Pietilä, 2008, s. 79, 81). Pietilä (2008, s. 84–85) esittää, että kolumnisti voi olla lehden toimittaja tai sen ulkopuolinen henkilö, joka avustaa lehden toimitusta ja kommentoi jutuissaan ajankohtaisia kysymyksiä. Katajamäki (2016, s. 219) lisää, että tekstilajien vaikiintuneisuudesta huolimatta niissä voi olla yhteisiä piirteitä toisten tekstilajien kanssa.

Erilaisia tekstilajeja eli juttutyyppejä voivat laatia erilaiset kirjoittajat. Mielipidekirjoituksen kirjoittaja voi olla lehden lukija, ja lisäksi toimittajat voivat lainata juttuihinsa eri toimijoita. Harjun ja Karvosen (2016, s. 188) mukaan myös erilaiset toimijat luovat ja uusintavat asioiden määrittelyjä. Siihen, miten toimittajat ja erilaiset toimijat pääsevät määrittelemään asioita mediassa ja journalismissa, liittyy myös kysymys vallasta.

Vehkalahden (2015, s. 92) mukaan median hallinnassa on kysymys vallankäytöstä. Voikin todeta, että toimittajilla on valtaa olla median tahtipukoissa. Vehkalahti (2015, s. 92) esittää, että median jutuissa määritellään valtaa paitsi erilaisille toimijoille, myös sille, kuinka paljon kenenkin toimijan määrittelyille annetaan painoarvoa. Täten viestintäteiteellisessä tutkimuksessa aineistosta voidaan tutkia, kuka hallitsee julkista keskustelua, mitkä aiheet esitetään ja milloin, mitä käsitteitä aiheen yhteydessä käytetään, mitkä asiat koetaan tärkeiksi ja millaisissa yhteyksissä asiaa käsitellään (Vehkalahti, 2015, s. 92).

Kysymys vallasta liittyy myös ensisijaiseen tulkintaan. Horstin (2005, s. 54) mukaan toimijalla, joka on tuonut asian ensimmäisenä julkisuuteen, on mahdollisuus tuottaa siitä ensisijainen tulkinta. Myöhemmin esille tulleet, moninaisemmat tai vastakkaiset näkemykset joutuvat tuottamaan määrittelyksen asialle suhteessa ensimmäiseen (Horsti, 2005, s. 54–55). Vehkalahden (2015, s. 92) mukaan tällöin mediaan on rakentunut ”vallakkaiden” mielipide, jonka ehdoilla keskustelua käydään jäljempänä. Kun tarkastellaan määrittelijöitä, voidaan saada paitsi yleiskuva aineistosta, mutta myös analysoida erilaisia toimijoita, aiheita ja näkökantoja (Vehkalahti, 2015, s. 94).

4 Nuorten taloustaidot journalistisilla verkkosivustoilla

Tässä luvussa tarkastelen, miten nuorten taloustaitoja käsitellään journalistisilla verkkosivustoilla. Luvun aluksi selvitän, millaisia journalistisia juttuja nuorten taloustaidoista on kirjoitettu. Luvussa 4.1 tutkin aineistoa vastatakseni siihen, millaisia ensisijaisia kehyksiä nuorten taloustaitoihin liittyvistä jutuista voi tulkita. Sen jälkeen esittelen juttujen toistuvimmat ensisijaiset kehykset yksi kerrallaan. Tässä yhteydessä tutkin, ketkä jutuissa määrittelevät nuorten taloustaitoja, ja miten määrittelyt tukevat kehysten rakentumista. Luku 4.2 on yhteenveto tutkimuksen tuloksista.

Jotta saan selville, millaisia journalistisia juttuja nuorten taloustaidoista on kirjoitettu, tarkastelen aineistoni juttujen sisältöjä. Juttujen kehyksiä tulkitakseni, hyödynnän tutkimuksessani kehysanalyysiä. Tulkitsevan diskurssianalyysin avulla puolestaan selvitän, miten eri toimijoiden määrittelyt tukevat kehysten rakentumista. Määrällisen tutkimusmenetelmän avulla tutkin paitsi erilaisten juttutyyppeiden, myös kehysten ja toimijoiden lukumääriä aineistossani. Lukumääriä tarkastellessani, voin myös tehdä päätelmiä aineistoni juttutyyppeiden, toimijoiden ja kehysten toistuvuuksista.

Aineiston etsinnän, sen tarkastelun ja tutkimukseni tavoitteen kannalta tarkoituksellisten juttujen poisrajaamisen jälkeen tarkastelussani on 50 journalistista juttua, joiden kooste löytyy liitteestä 1. Kuten aiemmin mainitsin, kokosin verkkosivustojen jutut havaintomatriisiin saadakseni kokonaiskuvan aineistosta ja helpottaakseni sen käsittelyä. Aiemmin mainitsemieni tietojen kirjaamisen lisäksi olen lisännyt havaintomatriisiin jutuille luomani koodit.

Koodit ovat nähtävissä myös liitteestä 1. Niissä KL tarkoittaa Kauppalehteä ja HS Helsingin Sanomia. Koodit selkeyttävät analyysiäni, sillä viittaamalla niihin analyysiin kirjoittamieni esimerkkien yhteydessä, tutkimuksessa ei tarvitse toistuvasti mainita juttujen kirjoittajia, niiden otsikoita ja verkkosivustojen nimiä.

Kuten taulukko 1 osoittaa, aineiston tarkastelun pohjalta selvisi, että aineistooni kuuluu juttutyypiltään erilaisia juttuja. Aineistooni kuuluvat Helsingin Sanomien verkkosivuston jutut jakautuvat pääkirjoituksiin, uutisiin, artikkeleihin ja kolumneihin. Juttutyypien monenkirjaisuus johtuu siitä, että verkkosivustolla erilaiset mielipidejutut ovat jaettu erikseen lukijan mielipiteisiin ja asiantuntijan kirjoittamiin vieraskynä-kirjotuksiin.

HS:n (2020c) mukaan vieraskynät ovat asiantuntijoiden kirjoittamia, analyttisiä, väitteellisiä ja ajankohtaisia keskustelunavauksia. Myös kolumnit ovat eroteltu aineistossani erikseen lukijan kolumniin ja vapaan toimittajan kirjoittamaan kolumniin. Näin ne olivat jaoteltu myös Helsingin Sanomien verkkosivustoilla.

Taulukko 1. Verkkosivustojen journalistiset juttutyypit.

Verkkosivusto	Juttutyyppi	Lukumäärä
HS	Pääkirjoitus	2
	Vieraskynä	2
	Lukijan mielipide	3
	Uutinen	2
	Artikkeli	2
	Kolumni	1
	Lukijan kolumni	1
	Yhteensä	13
Yle	Uutinen	11
	Artikkeli	8
	Yhteensä	19
KL	Pääkirjoitus	1
	Uutinen	7
	Artikkeli	6
	Mielipidekirjoitus	3
	Kolumni	1
	Yhteensä	18
	Kaikki yhteensä	50

Aineistooni sisältyvät Ylen verkkosivuston jutut jakautuvat sen sijaan pelkkiin uutisiin ja artikkeleihin. Tämän tutkimuksen jakauman perusteella Ylen nuorten taloustaitoja käsittelevät verkkosivuston jutut painottuvat enemmän Ylen toimittajien kirjoittamiin uutisiin. Aineistoni Kauppalehden verkkosivuston jutut painottuvat artikkeleihin ja uutisiin, mutta myös mielipidekirjoituksia, yksi kolumni ja pääkirjoitus lukeutuvat aineistoon.

Juttujen lukumäärien laskemisen pohjalta laatimastani taulukosta 1 voi tehdä päätelmän, että vuosina 2018–2019 aineistooni kuuluvissa verkkolehdistä nuorten taloustaidoista on pääosin kirjoitettu uutisissa ja artikkeleissa. Niitä on yhteensä 41 kappaletta. Aihetta on käsitelty myös muissa juttutyypeissä, koska aineistoni sisältää myös esimerkiksi kolumneja, vieraskyniä ja mielipidekirjoituksia. Tällaiset erilaiset mielipidejutut mahdollistavat eri kirjoittajien lukeutumisen aineistooni. Tällöin nuorten taloustaitojen määrittelyyn ja niitä koskevien kehysten muodostumiseen ovat osallistuneet myös eri juttujen kirjoittajat.

Tarkemmin sanottuna aineistoni sisältää toimittajien uutisten ja artikkelien lisäksi talouden asiantuntijoiden, eli Danske Bankin ekonomistin ja OP Ryhmän pääjohtajan kirjoittamat jutut, joita on aineistossani kaksi kappaletta, Talous ja Nuoret TAT:in johtajien kirjoittaman jutun sekä nuorten osakesijoittajien kirjoittamat jutut. Lukijoiden kirjoittamia juttuja on aineistossani neljä kappaletta. Juttujen kirjoittajat ovat myös nähtävillä liitteen 1 havaintomatriisissa.

4.1 Kehykset

Kun olin selvittänyt, millaisia juttuja nuorten taloustaidoista on kirjoitettu, siirryin tarkastelemaan aineistoani yksi juttu kerrallaan kehysten analysoinnin avuksi laatimani havaintomatriisin avulla. Havaintomatriisia havainnollistaa liitteessä 2 nähtävillä olevat havaintomatriisit. Olen koostanut niihin esimerkkejä kehystämisen keinoista, jotka ovat rakentaneet kolmea aineistossani toistuvimmin esiintynyttä kehystä. En liittänyt mukaan alkuperäisiä jokaisesta jutusta erikseen laatimiani havaintomatriiseja, koska kehyksiä rakentaneet keinot toistuivat pitkälti kehyksittäin.

Laadin havaintomatriisin eri tutkijoiden esittelemien kehystämisen keinojen pohjalta, joita esittelin työssäni luvussa 3.3. Käytän kehystämisen keinoja tässä yhteisenä nimityksenä kaikille luvussa esittelemilleni keinoille, joilla eri tutkijoilla saattoi olla toisistaan poikkeavia nimityksiä. Näin tutkimustani on helpompi seurata.

Tulkitsin nuorten taloustaitoja käsittelevistä journalististen verkkosivustojen jutuista kolme ensisijaista kehystä. Ne ovat huolen, merkityksellisyyden ja positiivisuuden kehykset. Harjun ja Karvosen (2016, s. 189) mukaan teksteistä ilmenee usein monia erilaisia kehyksiä. Myös oman tutkimusaineistoni jutuissa tämä toteamus pitää paikkaansa. Vaikka aineistoni jutuista oli tulkittavissa useita eri kehyksiä, analyysini lähtökohtana on, että tutkimalla juttuja eri kehystämisen keinojen avulla, jutuista pystyy tunnistamaan ensisijaisen kehyksen. Harjun ja Karvosen (2016, s. 189) mukaan ensisijaisen kehyksen tunnistaa siitä, että se tuottaa voimakkaampia representaatioita, joista muodostuu juttuun ensisijainen tapa tulkita sitä.

Huolen kehyksen tulkitsin ensisijaiseksi kehykseksi yhteensä 23:ssa jutussa. Se oli samalla aineistossani toistuvimman kehys. Muut kehykset, jotka tunnistin jutuista, olivat merkityksellisyyden sekä positiivisuuden kehykset. Merkityksellisyyden kehys oli aineistossani ensisijainen kehys 21:ssä ja positiivisuuden kehys neljässä jutussa. Aineistossani esiintyvät kertaalleen myös tutkimuksen ja oppimisen kehykset. Lisäksi jutuissa esiintyi ensisijaisen kehyksen lisäksi muita kehyksiä. Tutkimuksen rajallisuuden vuoksi keskityn analyysissäni juttujen toistuvimpien ensisijaisten kehysten tarkastelemiseen ja niiden esittelyyn.

Kuten Coleman (2009, s. 236) esittää, visuaalisilla elementeillä, kuten infograafeilla ja kuvilla voidaan myös kehystää. Aineistoni juttuihin sisältyy myös visuaalisia elementtejä eli kuvia ja infograafeja. Toistuvimmin jutuissa on kuvituskuvia kuten säästöpossuja, kolikoita, seteleitä tai oppilaita luokkahuoneessa. Jutuissa on myös henkilökuvia, joissa esiintyy juttuihin haastateltuja tai siteerattuja henkilöitä. Infograafit havainnollistavat kyselytutkimuksen tuloksia muun muassa siitä, minkä oppiaineen opetusta pitäisi vähentää, jotta taloustiedon opetukselle saataisiin lisää tilaa koululaisten lukujärjestyksiin. Samaan juttuun laadittu toinen infograafi jäsentää erilaisia taloustaitoja, jotka suomalaiset arvottavat tärkeiksi ja sellaisiksi, jotka jokaisen tulisi osata (YLE.TO.13.) Ylen jutussa oleva infograafi kuvaa myös 1990-luvulla syntyneiden ulosottovelallisten henkilöiden määrän kasvua vuodesta 2015 vuoteen 2017 (YLE.THN.2).

Aineistooni sisältyvien juttutyyppeiden ja niiden eri kirjoittajien näkemysten lisäksi on hyvä huomioida, että toimittajat siteeraavat jutuissaan myös muita toimijoita. Tästä syystä on mielekästä tarkastella, ketkä toimijat jutuissa pääsevät ääneen. Kuten Harju ja Karvonen (2016, s. 188) esittävät, toimijat luovat ja uusintavat asioille määrittelytapoja. Aineistosta voidaankin tutkia, ketkä toimijat ovat keskeisimpiä määrittelijöitä kehyksissä.

Tutkimuksessani olen ottanut huomioon toimijat, jotka pääsevät jollain tapaa määrittelemään nuorten taloustaitoja kirjoituksessaan tai toimittajan epäsuorassa lainauksessa tai suorassa sitaatissa. Olen laskenut vain nuorten taloustaitoihin liittyviä asioita määritelleet henkilöt, en kaikkia toimijoita, jotka jutuissa esiintyvät. Tarkennan myös, että toimijat saattoivat jutuissa määritellä myös tutkimukseeni liittymättömiä asioita. En tarkastele myöskään niitä, koska niiden tarkastelu ei ole tutkimukseni kannalta relevanttia. En ole laskenut tässä mukaan toimittajia, koska heidät voidaan käsittää juttujen kehystäjiksi joka tapauksessa.

Tarkastelin toimijoiden määrittelyjä tulkitsevan diskurssianalyysin valossa. Tutkimuksessani olen laskenut toimijan tukevan sitä kehystä, mitä hän kirjoituksessaan tai toimittajan epäsuorissa lainauksissa tai suorissa sitaateissa toistuvimmin edustaa. Tarkalleen ottaen olen muodostanut luokitteluni siitä, minkä kehyksen rakentumista kukin toimija tukee tarkastelemalla jokaisen jutun yksi kerrallaan läpi ja tarkastellen toimijan määritelmät ja niiden muodostamat kokonaisuudet läpi.

Olen laskenut, että se mitä kehystä toimija toistuvimmin kirjoituksessaan tai toimittajan siteerauksissa puoltaa, sen kehyksen rakentumista hän tukee. Kuten Ikonen (2010, s. 38) esittää, toimittaja osallistuu siihen, mitä kehystä toimija juttuun muodostaa, sillä kirjoittaja ohjaa toimijoiden äänten merkitystä ja painoarvoa jutuissa. Tästä syystä tuleekin huomioida, että toimittajalla ja toimijalla voidaan tulkita molemmilla olevan vaikutuksensa siihen, mitä kehystä toimija jutussa puoltaa. Siltaojan ja Vehkaperän (2011, s. 209) mukaan juuri tulkitsevan diskurssianalyysin avulla tutkitaan, miten jokin asia kerrotaan ja millaiseksi se ilmiön tällöin tuottaa.

Olen luokitellut toimijat talouden asiantuntijoihin, opetusalan asiantuntijoihin, nuoriin sekä muihin toimijoihin. Toimijaryhmät olisi voinut muodostaa monellakin tapaa, mutta päädyin itse muodostamaan ryhmät toimijoiden titteleiden perusteella, jotka olivat mainittuina jutuissa. Taulukosta 2 voidaan havaita juttujen toimijat, muodostamani toimijaryhmät ja luokitteluni, minkä kehyksen muodostumista eri toimijat ovat tulkintani mukaan määrittelyissään tukeneet.

Taulukko 2. Toimijat toimijaryhmittäin ja heidän tukemiensa kehysten mukaan.

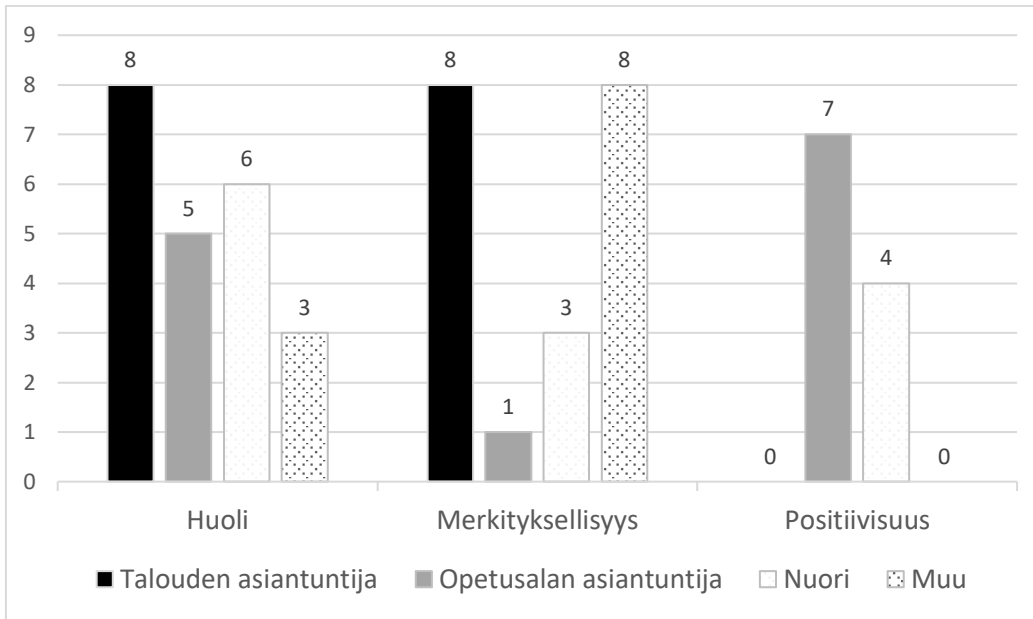
Kehys	Huoli	Merkityksellisyys	Positiivisuus
Toimijaryhmä	Talouden asiantuntijat	Talouden asiantuntijat	Talouden asiantuntijat
	<ul style="list-style-type: none"> - Suomen Ekonomien pj. - Finanssiala ry:n tj. - Pörssisäätiön tj. - Suomen Pankin pääjohtaja - Danske Bankin ekonomisti - OP Ryhmän pääjohtaja - Takuusäätiön tj. - Takuusäätiön rahoituspalveluiden johtaja 	<ul style="list-style-type: none"> - Talousguru (4) - EK:n yrittäjyysvaliokunnan pj. - Suomen Pankin entinen pääjohtaja - OP:n asiakaspalvelujen tiimipäällikkö - Takuusäätiön tj. 	-
Toimijaryhmä	Opetusalan asiantuntijat	Opetusalan asiantuntijat	Opetusalan asiantuntijat
	<ul style="list-style-type: none"> - TAT entinen johtaja - TAT tj. - TAT opettajien talouskoulutuksen asiantuntija - TAT johtaja - yhteiskuntaopin opettaja 	<ul style="list-style-type: none"> - taloustieteen professori 	<ul style="list-style-type: none"> - opetusneuvos (4) - OAJ:n erityisasiantuntija - taloustieteen professori - historian ja yhteiskuntaopin lehtori
Toimijaryhmä	Nuoret	Nuoret	Nuoret
	<ul style="list-style-type: none"> - nuori osakesijoittaja - pörssilähtelä - nuori (4) 	<ul style="list-style-type: none"> - nuori osakesijoittaja - ylivelkaantunut nuori (2) 	- nuori (4)
Toimijaryhmä	Muut	Muut	Muut
	<ul style="list-style-type: none"> - yritysjohtaja - lukija (2) 	<ul style="list-style-type: none"> - yrittäjä (2) - lukija - presidentti - kasvuyrityskirjailijat (3) - Setlementtiliitonkehittämiskoordinaattori 	-
Yhteensä	22	20	11

Mitä luokitteluihini tulee, luokittelin nuorten toimijaryhmään myös nuoret osakesijoittajat ja pörssilähettiläät, vaikka he olisivat voineet kuulua myös jonkinlaiseen talouteen liittyvään ryhmään. Verratessani heidän ja vaikkapa Suomen Pankin pääjohtajan talouteen liittyvää asiantuntijuutta, koin heidän kuitenkin edustavan tässä tapauksessa tiedoiltaan ja taidoiltaan enemmän nuorten ääntä edustavaa toimijaryhmää.

Muihin toimijoihin olen luokitellut sekalaiset toimijat, joita ei voinut luokitella talouden tai opetusalan asiantuntijoihin eikä nuoriin. Heihin luokittelin lukijoiden lisäksi yrittäjän, yritysjohtajan sekä kasvuyrittämisestä kirjoittaneet nuoret naiset. Vaikka heillä voidaan olettaa olevan oman uran ja koulutuksen näkökulmasta erilainen tietämys talousasioista kuin tavallisella lukijalla, voi heidän asiantuntemus perustua vain oman toimialan tuntemiseen ja talousasioiden hoitamisesta voi vastata joku muu taho kuin he itse. Tällöin voi olla, että heidän tietämys ei eroa tavallisen lukijan taloustietämyksestä. Tästä syystä katson, että heitä ei voi luokitella yhtä vahvasti talouden asiantuntijoiksi kuin esimerkiksi Suomen Pankin pääjohtajan tai Suomen Ekonomien puheenjohtajan.

Kuviosta 2 voidaan havaita, ketkä toimijat määrittelyissään tulkintani mukaan tukevat kunkin kehysten rakentumista. Määrällisesti laskettuna huolen kehystä tukevat eniten talouden asiantuntijat. Toiseksi eniten huolen kehystä puoltavat määrittelyissään nuoret. Merkityksellisyyden kehystä tukevat toimijat ovat sekä talouden asiantuntijoita että muita toimijoita.

Kolmatta ensisijaista kehystä eli positiivisuuden kehystä tukevat pääosin opetusalan asiantuntijat. Tulkintani mukaan talouden asiantuntijat ja muut toimijat eivät tue toimittajien suorissa tai epäsuorissa siteerauksissa positiivisuuden kehystä lainkaan. Painotan kuitenkin, että toimijoiden luokitteluni ryhmiin perustuu aineistoni jutuissa mainittuihin tittleihin. Luokittelut voisi muodostaa hyvin eri tavoin, jos tarkastelisin henkilöiden koulutus- ja työtaustoja syvällisemmin.

Kuvio 2. Kehysten rakentumista tukeneet toimijat.

Seuraavaksi esittelen kehukset kerrallaan ja annan esimerkkejä, mitkä tekijät ovat rakentaneet eri kehymiä. Nostan esille myös eri toimijoiden määrityksiä, suoria sitaatteja tai epäsuoria lainauksia. Näin voin osoittaa, kuinka heidän määrityksensä ovat tukeneet kehysten muodostumista. On hyvä mainita, että olen kerännyt seuraavaksi esittämäni esimerkit kaikista aineistoni jutuista. Esimerkit eivät siis ole kerätty vain niistä jutuista, joissa kehys on tulkintani mukaan jutun ensisijainen kehys. Ensisijaisen kehoksen lisäksi jutuissa esiintyi muita niin sanottuja päällekkäisiä kehymiä, ja esitellessäni kehoksen rakentumista havainnollistavia esimerkkejä, minun kannattaa hyödyntää kaikkia aineistoni juttuja. Näin voin esitellä kyseistä kehystä parhaiten havainnollistavat esimerkit.

4.1.1 Huolen kehys

Huolen kehys on aineistossani hallitsevin kehys. Se esiintyy ensisijaisena kehysenä 23:ssä aineistoni jutussa. Tämä tarkoittaa, että lähes puolta aineistostani kehystää tulkintani mukaan huoli nuorten taloustaitojen tilasta.

Kuten Vehkalahti (2016, s. 99) esittää avainsanat tai metaforat voivat puoltaa käsittelemään asiaa tietyltä näkökannalta. Aineistoni perusteella huolen kehyksen jutuissa avainsanoiksi voidaan mieltää sanat *velkaantuminen*, *maksuhäiriö*, *pikavippi* ja *huoli*. Adjektiiveilla *riittämätön*, *huono*, *heikko* ja *puutteellinen* puolestaan nimitetään nuorten taloustaitoja. Niillä ohjataan ajattelemaan, että nuorten taloustaidot ovat heikolla tasolla ja luodaan aiheeseen negatiivinen sävy.

Esimerkin (1) tapaan, huolen kehyksen jutuissa nuorten taloustaitoihin liittyvät avainsanat ”maksuhäiriö” ja ”velkaantuminen” ohjaavat lukijan ajatuksia nuorten taloustaidoista negatiiviseen suuntaan. Myös adjektiiveilla, kuten esimerkin (1) ”huutava”-sanalla korostetaan, kuinka merkittävä tarve taloustaidoille on ja kuinka suuri huoli talouteen liittyvien asioiden ymmärtämisestä on.

- (1) Taloudellisten lainalaisuuksien ymmärtämiselle on huutava tarve: HS kertoi torstaina, että maksuhäiriöisten määrä ja velkaantuneisuus kasvavat yhä. (HS.TT.1)

Huoli näkyy myös uutisten otsikoissa, kuten voidaan esimerkin (2) väliotsikolla osoittaa. Sama esimerkki (2) kuvastaa, kuinka digitalisaatio on muuttanut rahan sähköiseen muotoon ja aiheuttanut sen, että sen kuluttaminen on lähes näkymätöntä. Rahan näkymättömyys voidaankin myös tulkita yhdeksi järkeilyvälineeksi eli syyksi sille, miksi nuorten taloustaidoista kannetaan huolta.

- (2) Rahan näkymättömyys lisää huolta talousosaamisesta. (YLE.TO.14)

Heikoista taloustaidoista johtuvia ongelmia verrataan metaforalla ”oireisiin” ja taloustaidottomuus oman hyvinvoinnin laiminlyömiseen. Oireet voidaankin tässä käsittää esimerkiksi pikavippien tilailuksi, joka voi johtaa ylivelkaantumiseen, joka voidaan ajatella tämän esimerkin pohjalta ikään kuin sairaudeksi. Jutussa painotetaan, että ”oireiden hoito on tärkeää, mutta myös niiden taustalla oleviin syihin pitäisi pureutua.” Tällä tarkoitetaan, että niin sanotun sairastumisen ehkäisyksi tarvitaan ”parempaa taloudellista yleissivistystä.” (HS.TT.5.)

Huolen kehystä puoltavat myös juttujen esimerkit. Esimerkeistä voidaan tulkita, että huoli koskettaa nuoria maanlaajuisesti eikä koulumenestyskään takaa, että nuoren taloustaidot olisivat riittävät. Maanlaajuisesta huolesta voi nostaa esimerkin, jossa kerrotaan, että Antti Rinteen hallitus on nostanut taloustaitojen parantamisen myös hallitusohjelmaan (YLE.TTT.17). Valtioneuvoston (2020) mukaan hallitusohjelma on toimintasuunnitelma, jossa sovitaan tärkeimmistä hallituksen tehtäväalueista (Valtioneuvosto, 2020). Koska taloustaitojen kehittäminen on nostettu hallitusohjelmaan, voi tulkita, että se on yksi hallituksen merkittävistä tehtävistä, jota se aikoo toimikaudellaan edistää.

Toiseksi esimerkiksi voi nostaa Ylen jutun, jossa kerrotaan, että luokan ”nohevin oppilas” oli tullut kysymään, voiko opettaja katsoa laskuja hänen kanssaan yhdessä (YLE.TTT.10). Nohevan oppilaan avunpyyntö voidaan tulkita korostukseksi, että koulussa hyvin menestyvillä ja viisailta oppilailla voi myös olla puutteelliset taloustaidot, ja myös heidän taloustaidoistaan on syytä olla huolissaan.

Pan ja Kosicki (1993, s. 59) esittävät, että uutisjuttuihin sisällytetyt lähteet ovat kehystämisen keinoja. Täten toimittajan valitsemia lähteitä voidaan pitää kehystämisen keinoina ja tietyn näkökulman puoltajina. Huolen kehyyksen muodostumista puoltavatkin toistuvasti erilaiset lähteet. Usein lähteenä hyödynnetään erilaisia nuorten taloustaitoja koskevien tutkimusten tuloksia. Esimerkissä (3) lähteenä on hyödynnetty Danske Bankin teettämän Elä nyt -tutkimuksen tuloksia.

- (3) Danske Bankin kyselytutkimuksen mukaan ammattikoulussa opiskelevat nuoret arvioivat omat taloustaitonsa selvästi lukiolaisia heikommaksi. Ammattikoulussa opiskelevista vain 31 prosenttia arvioi taloustaitojensa olevan vähintään jokseenkin hyvällä tasolla, kun lukiolaisista näin arvioi 53 prosenttia. (KL.TTT.1)

Samaan Danske Bankin teettämään kyselyyn viitattiin Kauppalehden jutussa esimerkin (4) mukaisesti. Voidaan tulkita, että ”vain”-sanalla korostettiin, että kolmannes tutkimukseen vastanneista oli pieni osuus vastaajista, ja vain tämä pieni vastaajajoukko ajatteli, että nuorten talousosaaminen on edes jokseenkin hyvällä tasolla.

- (4) Esimerkiksi Danske Bankin kyselyn mukaan 15–29-vuotiaista vain kolmannes ajattelee, että nuorten talousosaaminen on edes jokseenkin hyvällä tasolla. (KL.TO.10)

Esimerkissä (5) viitataan Opettajien talousosaaminen 2019 -tutkimuksen tuloksiin. Adjektiivit ”heikko” ja ”huolestunut” ehdottavat lukijalle suuntaa, millä tavalla hänen tulisi ajatella nuorten taloustaidoista. Kuten Seppänen ja Väliverronen (2012, s. 100) esittävät, kirjoittajien ja toimijoiden antamien määritysten lisäksi myös yhteiskunnallisten instituutioiden määritykset vaikuttavat kehysten muodostumiseen. Adjektiivien voi täten ajatella kumpuavan TAT:in tutkimuksesta ja siinä käytetyistä ilmaisuista.

- (5) Enemmistö opettajista katsoo, että koulu ei anna riittäviä talousosaamisen valmiuksia. Tätä mieltä oli runsaat kaksi kolmasosaa kyselyyn vastanneista opettajista, ilmenee Opettajien talousosaaminen 2019 -tutkimuksesta. Nuorten heikko talousosaaminen huolestuttaa opettajia. Selvästi yli puolet opettajista kertoi olevansa melko tai erittäin huolissaan nuorten talousosaamisesta. Huolestuneimpia ovat ammatillisen koulutuksen opettajat. (YLE.TO.8)

Aineistossani oli myös lisää väitteitä, joissa nojattiin tutkimuslähteeseen. Kauppalehden jutusta nostetussa esimerkissä (6) vedottiin Nordnetin, Talous ja nuoret TAT:in, Suomen Ekonomien ja Suomen kauppakorkeakoulut ry:n teettämään kyselyyn, johon oli vastannut tuhat suomalaista. Sen nojalla jutussa syntyy huoli nuorten taloustaidoista. Myös adjektiivi ”huono” korostaa huolta.

- (6) Yli puolet suomalaisista on sitä mieltä, että nuorten talousosaaminen on huonolla tasolla. – – Vastaaajista erityisesti 30–39-vuotiaiden mielestä nuorten talousosaamisen taso on huonolla tasolla (65 % vastaajista). Nuorten taloustaitoja moittivat ennen kaikkea ihmiset, joilla on rahasto- tai osakesijoituksia. Näistä vastaajista 60 prosenttia piti nuorten taloustaitoja erittäin tai jokseenkin huonoina. Muista vastaajista 52 prosenttia uskoi nuorten taloustaitojen olevan heikolla tasolla. (KL.TTT.11)

Kuten Harju ja Karvonen (2016, s. 188) esittävät, myös erilaisten toimijoiden määrittelyt voivat tukea tietynlaisen kehysten muodostumista. Aineistoni jutuissa toimittajat ovat hyödyntäneet erilaisia henkilöitä, jotka määrittelevät nuorten taloustaitoja. Toimittajat ovatkin nostaneet toistuvasti näitä määrittelyitä erilaisina lainauksina juttuihin.

Kun tarkastelen, kenen kommentit tukevat huolen kehystä jutuissa, äänessä ovat Suomen Pankin pääjohtaja, Talous ja nuoret TAT:in johtajat, yhteiskuntaopin opettaja ja lukiolaiset eli nuoret itse. Mieliopidejutuissa kantansa esittävät OP Ryhmän pääjohtaja, lukija ja Talous ja nuoret TAT:in sen hetkiset johtajat ja toimitusjohtaja.

Esimerkin (7) nuoren suora siteeraus voidaan tulkita korostukseksi, että nuorten taloustaidoista ovat huolissaan myös nuoret itse. Siinä tuodaan esille, että kaikilla nuorilla taloustaidot eivät ole riittävällä tasolla. Nuori kertoo, että hänellä on lähipiirissään kavereita, joiden taloustaidot eivät ole niin hyvällä tasolla, että he ymmärtäisivät pikavipin olevan huono vaihtoehto rahoittaa menoja.

Myös toisen nuoren siteeraus esimerkissä (8) rakentaa huolen kehystä. Hän kertoo, että koulussa ei opeteta konkreettisia todellisessa elämässä tarvittavia taloustaitoja. ”Pelkkä pintaraapaisu” -ilmaus myös korostaa, että talousasioita ei hänen mukaansa käsitellä koulussa kovin syvällisesti.

(7) ” – – Tunnen monia kavereita, jotka kuuluvat riskiryhmään esimerkiksi pikavippien suhteen.” (YLE.TTT.18)

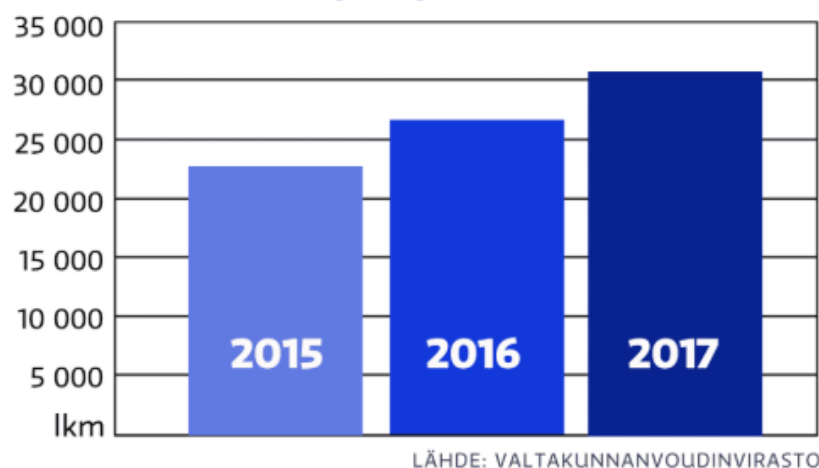
(8) ”– – Kuitenkin tarvittaisiin kursseja, joista saisi hands on -käsityksen tosielämän sijoittamisesta, rahankäytöstä ja talousasioista. Ei pelkkää pintaraapaisua vaan oikeaa, hyödyllistä tietoa.” (YLE.TO.14)

Taloustaitojen opetukseen liittyen, huolen kehysten rakentumista tukevat samassa jutussa myös Talous ja nuoret TAT:in johtajan ajatukset. Toimittaja on nostanut ne juttuun esimerkin (9) osoittamalla tavalla.

(9) ”Talous ja nuoret TAT:n johtaja Liisa Tenhunen-Ruotsalainen sanoo, että kyselyidenkin tulokset pitää ottaa vakavasti. TAT:n kyselyssä viidennes nuorista koki, että koulu ei tarjoa riittäviä taloustaitoja.” (YLE.TO.14)

Kuten Coleman (2009, s. 236) esittää, visuaaliset elementit rakentavat myös kehyksiä teksteihin. Huolen kehyksen muodostumista tukevat infograafit. Tästä esimerkiksi voidaan nostaa Ylen uutisgrafiikan laatima infograafi, joka on kuvassa 1. Infograafi havainnollistaa Valtakunnanvoudinviraston tietoja siitä, miten 1990-luvulla syntyneiden ulosottovelallisten henkilöiden määrä on kasvanut vuodesta 2015 vuoteen 2017.

1990-luvulla syntyneet ulosotossa

Kuva 1. 1990-luvulla syntyneiden ulosottovelallisten määrä (Yle, 2018).

Huolen kehyksen rakentumista tukevat infograafien ohella myös kuvat. Esimerkiksi voidaan nostaa Kauppalehden jutun (KL.TTT.11) kuvituskuva (ks. kuva 2.) Kyseisessä kuvassa nainen pitelee päätään tuskastuneen oloisena samalla, kun hän lukee pöydän ääressä papereita. Paperit voi tulkita tässä esimerkiksi papereiksi, joissa on talouteen liittyvää sanastoa, jonka ymmärtämiseen tarvitaan taloustaitoja. Jos taloustaidot ovat heikolla tasolla, talouteen liittyvien käsitteiden ymmärtäminen saattaa olla tuskallista. Paperit voi tulkita myös laskuiksi, joiden maksamiseen ei ole varaa oman talouden hallinnan sekä taloustaitojen puutteen vuoksi.

Nuorten taloustaidoissa on suomalaisten mielestä petrattavaa.

KUVA: ERWIN WODICKA - WODICKA@AON.AT

Kuva 2. Nainen lukee tuskastuneena papereita (Kauppalehti, 2019a).

Kuten olen aiemmin esittänyt, Pan ja Kosicki (1993, s. 59) ehdottavat, että myös otsikoilla on mahdollista kehystää. Voidaan ajatella, että kuvatekstit ovat myös eräänlaisia otsikoita. Näin ajateltuna myös niiden avulla voidaan rakentaa juttuihin kehyksiä. Kuvan 2 kuvatekstiin on kirjoitettu ”Nuorten taloustaidoissa on suomalaisten mielestä petrattavaa.” Kuvatekstillä rakennetaan myös huolen kehystä, koska lukijaa ohjataan myös sen lukiessaan ajattelemaan, että nuorten taloustaidoissa on parannettavaa, ja huoli vahvistuu lukijan mielessä.

Vehkalahden (2016, s. 99) mukaan kehysten tulkinnassa avainsanoille voidaan tarkastella syitä ja taustoja, moraalisia periaatteita ja seurauksia sekä ratkaisuja, joita hän nimittää järkeilyvälineiksi. Entman (1993, s. 52) esittää kehysten tulkintaan kysymyksiä, joiden avulla selvitetään, mikä tekstissä määrittyy ongelmaksi, mikä sen syyksi, minkälaisia arvosteluja ongelmasta johtuville seurauksille ja vaikutuksille esitetään ja mitä ratkaisua ongelmaan ehdotetaan. Huolen kehyksessä ongelmaksi nähdään toistuvimmin nuorten heikot taloustaidot. Toistuvimmin ongelma määritellään kehyksessä esimerkin (10) tapaan, eli vedotaan nuorten taloustaitoja koskeviin tutkimuksiin.

(10) Yli puolet suomalaisista on sitä mieltä, että nuorten talousosaaminen on huonolla tasolla. (KL.TTT.11)

Nuorten taloustaidot ja niiden puutteellisuus voidaan tulkita kehysten ongelmaksi myös juttuihin nostettujen eri toimijoiden epäsuorien lainausten ja suorien siteerausten kautta. Siteerauksissa ja lainauksissa huolen kehystä tukevat toistuvimmin talouden asiantuntijoiden ja seuraavaksi toistuvimmin nuorten määritelmät, kuten esitin aiemmin tutkimuksessani ja kuviossa 1.

Esimerkissä (11) Pörssilähettilään epäsuorassa lainauksessa hän kertoo, että nuorilla on ”harhaluuloja” säästämisestä. Voidaan tulkita, että Pörssilähettilään kommentilla korostetaan, että nuoret eivät tiedä tarpeeksi säästämisestä, mikä voidaan tulkita nuorten puutteellisiksi taloustaidoiksi. Täten myös nuorten puutteelliset taloustaidot voidaan tulkita jutun ongelmaksi.

(11) Lukion toisella luokalla opiskelevan Pörssilähettilään Fanny Lautanalan mukaan nuorilla on usein harhaluuloja säästämisestä. (KL.TO.2)

Entmanin (1993, s. 52) toinen kysymys kuuluu, mikä jutussa määrittänyt ongelman syyksi. Huolen kehyksessä nähdään ongelmana, että nuoret eivät opi taloustaitoja koulussa. Tämän voi havaita esimerkistä (12), johon on epäsuorasti lainattu Talous ja nuoret TAT:in Eija Seppästä. Hän kertoo, että nuoret eivät koe oppivansa taloustaitoja koulussa. Samassa hän vetoaa vuoden 2017 Nuorisobarometriin.

(12) Talouslukutaidon tarve tuli esiin myös Nuorisobarometri 2017:ssä, jossa nuorilta kysyttiin eri aiheiden oppimisesta koulussa. Taloustaidot jäivät sijalle 18 eli viimeiseksi, kertoo TAT:n Eija Seppänen. (HS.TTT.2)

Nuorten heikkojen taloustaitojen syyksi esitetään jutuissa myös kotikasvatusta. Vanhempien velkaantuneisuus ja se, että rahasta ei puhuta tarpeeksi avoimesti kotona, toimivat jutuissa perusteluina, etteivät nuoret opi taloustaitoja vanhemmiltaan kotona. Tämän voi havaita esimerkistä (13), jossa kirjoittaja on OP Ryhmän pääjohtaja.

- (13) Liian moni nuori saa lapsuudenkodistaan heikot eväät oman talouden hallintaan. Heikkoon taloudelliseen tilanteeseen liittyy vahvoja häpeän tunteita, mikä voi saada ylivelkaantuneet vanhemmat salaamaan taloustilanteen lapsiltaan. Jos kodeista puuttuu rahasta puhumisen kulttuuri, nuoret eivät totu pohtimaan rahankäyttöään. (HS.TTT.11)

Nuorten puutteellisten taloustaitojen seurauksiksi esitetään erilaisia talousvaikeuksia, kuten pikavippikierrettä, ylivelkaantuneisuutta ja köyhyyttä, mutta myös syrjäytymistä. Ongelman seurauksiksi nähdään myös, että nuoret eivät osaa varautua eläkevuosilleen ja säästää rahaa niitä varten. Tästä voidaan tulkita myös ongelma ja sen seuraus -suhde. Jos eläkevuosia varten ei säästä, taloudellisia ongelmia voi joutua kohtaamaan ollessa eläkkeellä. Kauppalehden pääkirjoituksessa toimittaja kirjoittaa, että taloustaitojen puutteella on seurauksensa myös työelämään, kuten esimerkki (14) osoittaa.

- (14) Moni nuori ajautuu pikavippikierteeseen ja menettää samalla luottotietonsa –. Nuorille maksuhäiriöiden ja luottotietojen menettämisen seuraukset voivat olla erityisen vakavia sillä ne voivat johtaa hällä väliä -asenteeseen muutakin elämää kohtaan. Myös työura voi loppua alkuunsa, sillä yhä useampi työnantaja tarkistaa luottotiedot. (KL.TTT.12)

Jutuissa myös esitetään, että nuorten puutteellisilla taloustaidoilla on vaikutuksia laajemmassa mittakaavassa. Jutuissa esitetään, että nuorten taloudenhallinnan puutteista seuraavilla syrjäytymisellä ja köyhyydellä on yhteys yhteiskunnallisen tason ongelmiin, jotka ovat yhteiskunnalle kalliita. Nuorten taloustaitojen puutteesta johtuvaa vaikutusta yhteiskuntaan havainnollistaa nuoren osakesijoittajan ajatus esimerkin (15) mukaisesti.

- (15) ”Syrjäytyminen ja köyhyys on perinnöllistä, ja köyhyyskierteen katkaisu on tärkeää niin yksilölle kuin suomalaisen yhteiskunnan hyvinvoinnillekin. Yhden syrjäytyneen nuoren saaminen takaisin työelämään säästää yhteiskunnalle erään laskelman mukaan lähes kolmesataatuhatta euroa neljänkymmenen vuoden työuran aikana.” (KL.THN.14)

Entmanin (1993, s. 52) mukaan kehyyksen tulkinnassa voi auttaa se, että pyrkii etsimään tekstissä esitetylle ongelmalle ratkaisuja. Huolen kehyyksessä ongelmaan, eli nuorten heikkoihin taloustaitoihin, esitetään erilaisia ratkaisuja. Toistuvimmin jutuissa

ehdotetaan talousopetuksen lisäämistä kouluissa muiden oppiaineiden sisällä, mutta sen lisäksi niissä ehdotetaan myös täysin erillisen taloustaitoaineen perustamista. Myös uutta taloustaitoainetta ja lyhyttä matematiikkaa ehdotetaan pakollisiksi suoritettaviksi aineiksi ylioppilaskirjoituksiin.

Yleisesti jutuissa ehdotetaan, että taloustaitoja pitäisi opettaa alakoulusta alkaen tai joka tapauksessa niin, että jo peruskoulu antaisi kaikille oppilaille hyvät edellytykset oman talouden hallintaan. Lisäksi koulun järjestämään opetukseen ehdotetaan myös tukea pankeilta ja erilaisilta järjestöiltä. Ehdotusta talousopetuksen lisäämisestä ratkaisuna nuorten taloustaitojen puutteelliseen tilaan ilmentää esimerkki (16), jossa siteerataan epäsuorasti Suomen Pankin pääjohtajaa.

(16) Talouslukutaitoa voitaisiin vahvistaa muun muassa tuomalla talousopetusta entistä vahvemmin osaksi koulutusta jo ennen lukiota. (KL.TTT.3)

Nuorten heikkojen taloustaitojen parantamiseksi esitetään myös muita erilaisia ratkaisuja. Ratkaisuksi ehdotetaan esimerkiksi, että rahasta voitaisiin puhua koko yhteiskunnan tasolla avoimemmin (KL.THN.8). Tätä ajatusta selkeästä rahaan ja talouteen liittyvästä puheesta avaa esimerkki (17), jossa siteerataan epäsuorasti Suomen Pankin pääjohtajaa.

(17) Taloudesta ja rahasta pitää puhua nuorille, ja mieluiten niin, että ei puhu kuin ekonomisti toiselle ekonomistille. (KL.TLT.4)

Ratkaisuksi nuorten heikkojen taloustaitojen parantamiseen ehdotetaan myös positiivista luottorekisteriä (KL.TTT.3) ja kansallista taloustaito-ohjelmaa (KL.TTT.9). Myös pelillisillä menetelmillä kerrotaan olevan potentiaalia talousosaamisen kehittämisessä, joten voidaan tulkita, että pelejä ehdotetaan myös ratkaisuksi nuorten taloustaitojen kohentamiseen (YLE.TT.12). Lukiolaisille on jaettu myös kasvuyrittämisestä kertova kirja, jonka tarkoitus on tutustuttaa nuoria yrittäjyyteen ja taloustaitoihin (HS.TT.7). Tätä voidaan myös ajatella yhtenä ratkaisuna.

4.1.2 Merkityksellisyyden kehys

Seuraavaksi toistuvien ensisijainen kehys, jonka tulkitsin nuorten taloustaitoja käsittelevistä jutuista, on merkityksellisyyden kehys. Kehyksen jutuissa yhdistävänä tekijänä on, että niissä korostetaan nuorten taloustaitojen ja talouteen liittyvien asioiden ymmärtämiskyvyn tärkeyttä. Jutuissa annetaan esimerkkejä muun muassa nuorten huonoista tai hyvistä talousasioihin liittyvistä valinnoista ja niiden seurauksista. Kehyksessä toimijoina ovat toistuvasti talouden asiantuntijat -toimijaryhmään luokittelemani henkilöt, joita voidaan ajatella yhdistävän poikkeava taloudellinen tietämys verrattuna tavallisen kansalaisen oletettuun tietämykseen taloudesta. Merkityksellisyyden kehyksessä kyseisestä toimijaryhmästä pääsevät ääneen muun muassa Suomen Pankin pääjohtaja, Takuusäätiön toimitusjohtaja ja Talousguru-kilpailun voittajat. Taloustaitojen merkityksellisyyttä korostavat jutuissa myös nuoret itse.

Kehyksen jutuissa nuoret kertovat henkilökohtaisia tarinoita siitä, miksi he ovat kohdanneet talousongelmia tai vastaavasti menestyneet hyvien taloustaitojensa ansiosta. Nuoren hyvät taloustaidot ja kiinnostus talousasioita kohtaan varhaisessa vaiheessa yhdistetään menestyksekkääseen työuraan ja nuoruuden heikot taloustaidot vastaavasti johtavan talousongelmiin, kuten velkaantumiseen ja pikavippikierteeseen. Erilaisten toimijoiden määritysten lisäksi kehystä tukevat myös tietolähteet, joihin jutuissa vedotaan. Tietolähteinä hyödynnetään muun muassa Takuusäätiön tietoa siitä, että velkaongelmat ovat lisääntyneet muutaman viimeisen vuoden aikana (YLE.TO.15).

Merkityksellisyyden kehysten jutuissa on hyödynnetty kuvitus- ja henkilökuvia. Kuvituskuvissa esiintyy esimerkiksi säästöpossu, seteleitä, verkkopankkitunnukset ja tietokone. Henkilökuvissa esiintyy juttuihin haasteltuja henkilöitä, kuten Suomen Pankin pääjohtaja. Horstin (2005, s. 76) mukaan kehysanalyysissä kuvista arvioidaan, tukevatko ne tekstiä vai ovatko ne sen kanssa ristiriidassa. Kuvat eivät tulkintani mukaan erityisellä tavalla tue kehysten rakentumista tai riitele sen kanssa.

Sen sijaan kehyksen rakentumista tukevat Kauppalehden juttuihin laaditut tietolaatikat Talousgurujen urapoluista. Tietolaatikkoa voidaan pitää Colemaninkin (2009, s. 236) listaamana yhtenä visuaalisena elementtinä, jolla voidaan kehystää. Tietolaatikoita on jutuissa, joissa esitellään taloustaitojensa ansiosta menestyneitä, aiempia Talousguru -kilpailun voittaneita henkilöitä. Tietolaatikat merkityksellistävät taloustaitoja ja korostavat, miten menestyksekkään uran voi rakentaa, mikäli nuorella on hyvät taloustaidot. Kuvasssa 3. on tietolaatikko Talousguru Pekko Tonterin urapolusta (KL.TO.16).

Ura

2011- eri tehtäviä, Morgan Stanley,
investointipankkividivisioona,
Lontoo

2005-2011 eri tehtäviä, Citigroup,
investointipankkividivisioona,
Lontoo

2004 harjoittelija, Citigroup,
investointipankkividivisioona,
Lontoo

2003 tutkimusassistentti,
professori Sami Torstila / Helsingin
kauppakorkeakoulun rahoituksen
laitos, Helsinki

2003 harjoittelija, Opstock/OP-
ryhmä, Helsinki

2001 harjoittelija, Opstock/OP-
ryhmä, Helsinki

2000 harjoittelija, Opstock/OP-
ryhmä, Helsinki

Kuva 3. Tietolaatikko Talousgurun urapolusta (Kauppalehti, 2019b).

Vehkalahti (2016, s. 99) esittää, että kehysanalyysissä voidaan syventyä tunnistamaan iskulauseita, avainsanoja tai metaforia, jotka puoltavat käsittelemään asiaa tietystä näkökulmasta. Merkityksellisyyden kehystä voisikin kuvailla kiteytetysti Suomen Pankin pääjohtajan iskulauseella "Talouden lukutaito on hirveän tärkeä." (KL.TLT.4). Kehyksen avainsanoihin puolestaan lukeutuvat *hyödyllisyys, ura, tärkeys* ja *ymmärrys*.

Erilaisilla metaforilla ja rinnastuksilla voidaan kehystää ilmiöitä (Vehkalahti, 2016, s. 99; Horsti, 2005, s. 74). Hyvien taloustaitojen merkitystä voidaan tulkita merkityksellistettävän esimerkiksi Talousgurukilpailun voittajan vertauksella (KL.TO.18). Hän vertaa hyviä taloustaitoja urheilulajissa menestymiseen. Vertaus voidaan tulkita niin, että sillä pyritään vetoamaan urheilussa menestyneisiin nuoriin, jotka pitävät urheilussa menestymistä tärkeänä, ja jotka ovat saattaneet urheilun kustannuksella sivuuttaa muihin elämän osa-alueisiin panostamisen. Taloustaitojen merkitystä korostavat myös TAT:in johtaja ja toimitusjohtaja, jotka vertaavat taloustaitoja kansalaistaidon ja työelämän ajokorttiin, kuten esimerkistä (18) voidaan havaita.

(18) Kokonaisvaltaista näkemystä taloudesta tarvitaan, se on eräänlainen kansalaistaidon ja työelämän ajokortti. (HS.TTT.4)

Nuorten taloustaitojen merkityksellistämiseksi jutuissa on esimerkkeinä eri toimijoiden omakohtaisia todellisia kokemuksia. Eri toimijat kertovat, miten he ovat elämässään pärjänneet, kun heillä on ollut nuoresta lähtien hyvät taloustaidot. Vastaavasti jutuissa myös nostetaan esille sellaisten toimijoiden tarinoita, joiden taloustaidot ovat olleet riittämättömät.

Jutuissa toimijoina esiintyy esimerkiksi Talousguru-kilpailun voittaneita ja jo nuorena talouteen liittyvät asiat hyvin hallinneita henkilöitä. Jutuissa kerrotaan heidän urapolustaan ja menestyksestään, ja tarinoilla voidaan tulkita merkityksellistettävän hyviä taloustaitoja. Jutuissa korostuu, että hyvillä taloustaidoilla on merkityksensä, miten nuori menestyy elämässään ja millaisten työtehtävien pariin hän päätyy.

Vastaavasti nuorten taloustaitojen merkitystä korostetaan myös sellaisten henkilöiden tarinoilla, joilla ei ole ollut hyviä taloustaitoja ja ymmärrystä taloudenpidosta nuorena. Heidän taloudellinen osaamattomuutensa ja epätietoisuutensa on johtanut muun muassa pikavippikierteeseen, velkaantumiseen, kodittomuuteen ja sitoutumisen pitkiin lainojen takaisinmaksuohjelmiin. Esimerkistä (19) voidaan havaita, miten nuoren

taloudellinen osaamattomuus ja päihdeongelma ovat johtaneet siihen, että haastattelulla on ongelmia saada vuokrattua itselleen asunto.

(19) Nyt vuokra-asunnon saaminen on osoittautunut vaikeaksi. Se johtuu siitä, että hän on menettänyt nuorena luottotietonsa. ”Otin 18-vuotiaana pikavippejä. Ne olivat silloin uusi juttu. Minulla oli päihdeongelma, enkä osannut nuorena kuvitella, miten maksuhäiriömerkintä vaikuttaa. Tuli vedettyä luotot suoriksi.” (YLE.THN.16)

Merkityksellisyyden kehyksessä korostetaan taloustaitojen tärkeyttä paitsi uran, myös oman elämän sujumisen näkökulmasta. Taloustaitoa korostetaan konkreettisesti taitona, jota tarvitaan jo oman asunnon ostamisessa. Asunnon ostamista voidaan pitää usean suomalaisen yhtenä elämän tavoitteena, joten maininta asunnon ostamisesta voidaan tulkita merkityksellistävän hyvien taloustaitojen merkitystä suomalaisille.

Hyvien taloustaitojen vaikutuksesta elämän sujumiseen voidaan nostaa esimerkiksi Kauppalehden jutun siteeraus, jossa talouskasvatuksella ja hyvillä taloustaidoilla voidaan yrittäjän mukaan välttyä ”suuremmilta kolhuilta” elämässä (KL.TTT.7). Suuremmat kolhut voidaan käsittää taloudellisiksi ongelmiksi. Taloustaitojen merkityksen arvottaa korkealle myös tilitoimistoyrittäjä, jota siteerataan Helsingin Sanomien jutussa. Esimerkki (20) kuvastaa hänen näkemystään, kuinka taloustaidot ovat ratkaisevassa roolissa jokaisen elämässä. Siteeraus korostaa, että taloustaidot pitkälti määrittelevät, kuinka nuori suoriutuu tulevassa elämässään.

(20) ”Jos ajatellaan elämää kokonaisuutena, niin kyllä se talous on aika ratkaisevassa roolissa siinä, miten koko elämä menee.” (HS.TTT.8).

Tilitoimistoyrittäjää siteerataan suoraan myös esimerkin (21) mukaisesti. Hän kertoo, että jos nuorten taloustaidot ovat hyvät, heillä ei ole ”mitään hätää.” Ilmaisuu korostaa, että taloustaidot ovat todella tärkeitä. Voidaan ajatella, että ikään kuin mikään muu asia kuin taloustaidot eivät määrittäisi elämän onnistumista tai epäonnistumista.

(21) ”Jos pystyt lapsillesi antamaan sellaiset taloustaidot, että niillä ei ole elämässä mitään hätää, niin se on jo älyttömän suuri rikkaus, vaikka heistä ei koskaan tulisi rikkaita”, Myllymäki sanoo. (HS.TTT.8)

Helsingin Sanomien jutussa OP Ryhmän pääjohtaja vertaa taloustaitoja yhtä välttämättömäksi taidoksi kuin lukutaitoa (HS.TTT.11). Taloustaitojen merkityksellisyydestä on osoitus myös esimerkki (22). Siinä toimittaja on nostanut juttuun tilitoimistoyrittäjän ajatuksen, että taloustaidot ovat niin tärkeitä, että hän on yrittänyt opettaa lapsilleen taloustietoa koko heidän eliniän ajan, eli lähes 15 vuotta.

(22) Myllymäki kertoo, kuinka hän on iskostenut lähes 15 vuotta arjen taloustietoa nyt teini-ikäisille lapsilleen. (HS.TTT.8)

Kuten Pan ja Kosicki (1993, s. 59) esittävät, myös otsikoilla voidaan kehystää. Aineistoni juttujen otsikot rakentavatkin myös merkityksellisyyden kehystä. Otsikoissa mainitaan esimerkiksi ”Elämässä ei voi välttyä talousosaamisen tarpeelta” (KL.TO.15). Otsikko korostaa, että elämää ei voi elää ilman, ettei tarvitsisi taloustaitoja. Otsikko ”Oman talouden järkevä hallinta vaikuttaa kaikkeen” (KL.THN.14) osoittaa, että taloustaitojen merkitystä elämässä voidaan pitää todella tärkeänä, koska taidon kirjoitetaan vaikuttavan kaikkiin asioihin elämässä.

Merkityksellisyyden kehystä rakentavat jutuissa myös erilaiset selitykset ja perustelut. Vehkalahti (2016, s. 99) nimittää selityksiä ja perusteluja järkeilyvälineiksi. Ylen jutussa esitetään perusteluja, miksi nuorten taloustaidot ovat nykypäivänä yhä merkityksellisempiä. Tästä osoituksena toimii esimerkki (23), jossa siteerataan Takuusäätötoimiston johtajaa.

(23) ”Ihmisten talous on nykyään monimutkaista ja sirpaleista, ja menovirtoja on moneen suuntaan. Ennen oli vain yksi kukkaro, josta hoidettiin kaikki maksut” Juha Pantzar kuvailee. ”Pikalainojen lisäksi kännyköitä ja ulkomaanmatkoja myydään osamaksulla, ja luoton maksueriin saa lykkäyksiä. (YLE.THN.2)

Siteerauksesta voidaan tulkita Pantzarin tarkoittavan, että yksilön on digitalisaation mahdollistamien eri maksuvälineiden sekä helposti eri hyödykkeiden hankinnan mahdollistavien osamaksusopimusten vuoksi yhä vaikeampi hahmottaa kokonaiskulutustaan. Tämä merkityksellistää, että nykypäivänä nuorten taloustaidot ovat entistä tärkeämpiä.

Merkityksellisyyden kehystä rakentaa myös Talousguru -kilpailun voittajan esimerkin (24) mukainen perustelu, jossa hän kertoo, että kun taloustaidot ovat hallinnassa, ymmärtää ”mitä lehdissä kerrotaan.” Tämän voi tulkita korostavan, että taloustaidot auttavat ymmärtämään, mitä yhteiskunnassa tapahtuu, koska lehdissä kerrotaan yhteiskuntaan liittyvistä ajankohtaisista asioista. Samaa ajatusta kantaa esimerkki (25), jossa siteerataan toista Talousgurua. Siteeraus korostaa, että yhteiskuntaa ei voi ymmärtää käsittämättä talousasioita, jotka tulee ymmärtää yhteiskunnassa moniin eri asioihin liittyviksi.

(24)” – Talouden ymmärtäminen auttaa esimerkiksi ymmärtämään syvemmin, mitä lehdissä kerrotaan. Elämässä ei voi välttyä talousosaamisen tarpeelta, jos haluaa laittaa rahan poikimaan tai ostaa oman asunnon.” (KL.TO.15)

(25) Jokaisen pitäisi hänen mielestä opetella talousasioita, koska kaikki yhteiskunnan asiat kytkeytyvät jollain tapaa talouteen. (KL.TO.18)

Jutuissa esiintyy täten nuorten taloustaitojen merkityksellisyyttä perustelevia kommentteja, joissa painotetaan taloustaitojen merkitystä sillä, että taloustaitoinen nuori ymmärtää paremmin yhteiskuntaan liittyviä asioita. Tämän lisäksi jutuissa myös ilmenee kommentteja, jotka painottavat taloustaitojen merkitystä yhteiskunnan rakenteellisen toimivuuden kannalta. Tutkimukseni aineiston perusteella voidaan tulkita, että yhteiskunnan rakenteellisen toimivuuden kannalta nähdään, että yhteiskunnan varat eivät saa kulua esimerkiksi nuorten syrjäytymisestä aiheutuvien kustannusten kattamiseen, kuten kirjoittaa nuori osakesijoittaja Kauppalehdessä. (KL.THN.14)

4.1.3 Positiivisuuden kehys

Positiivisuuden kehyksessä näkökulma nuorten taloustaitoihin on myönteinen. Kehys ei ole tulkittavissa yhtä vallitsevana kehystenä kuin huolen ja merkityksellisyyden kehukset. Kehys on kuitenkin kolmanneksi toistuvien ensisijainen kehys aineistoni jutuissa.

Kehyksen avainsanoiksi voi tulkita sanat *kiinnostus, opettaminen, vahvistaminen* ja *luottamus*. Pan ja Kosicki (1993, s. 59) esittävät, että otsikot ovat kehystämisen keino. Täten myös juttujen väliotsikot voidaan käsittää kehystämisen keinoiksi positiivisuuden kehyksessä. Esimerkiksi voidaan nostaa väliotsikko ”Säästäminen kiinnostaa, vaikka ei ole säännöllisiä tuloja” (YLE.TO.19.). Väliotsikolla voidaan tulkita korostettavan, että nuoret ovat kiinnostuneita omasta taloudenpidostaan ja säästämisestä, vaikka heidän elämässään pääpaino on opinnoissa eivätkä useat saa säännöllistä palkkatuloa sen vuoksi.

Myös väliotsikko ”Nuorten taloustaidot eivät ole täysin ruvella” (YLE.TLT.4) luo positiivista kehystä. Ilmaisun ”eivät ole täysin ruvella” edustaa vastakkaista näkökulmaa huolen kehystä rakentaneille väitteille, joissa nuorten taloustaitojen kirjoitettiin olevan heikolla tasolla. Otsikkoon ”Nykyinen opetussuunnitelma turvaa talousosaamisen” (YLE.TO.13) sisältyvällä sanalla ”turvaa” korostetaan, että nuoret oppivat koulussa tarvittavat taloustaidot. Otsikolla myös korostetaan, että nykyinen opetussuunnitelma on laadittu niin, että koulussa opetetaan taloustaitoja riittävästi. Täten voi tulkita, että syytä huoleen nuorten taloustaidoista ei ole.

Positiivista kehystä rakentavat myös esimerkiksi Nordnetin, Talous ja nuoret TAT:in, Suomen Ekonomien ja Suomen kauppakorkeakoulut ry:n teettämän kyselyn tulokset, joista on kirjoitettu Kauppalehden jutussa (KL.TTT.11). Jutun mukaan tutkimuksessa saatiin selville tuhannen suomalaisen mielipiteen mittauksen pohjalta, että eniten luottamusta nuorten taloustaitoihin on nuorilla itsellään. Kuten Pan ja Kosicki (1993, s. 59) esittävät, myös jutuissa hyödynnetyt lähteet voivat toimia kehystämisen keinoina.

Kehyksessä nojataan tutkimustulosten lisäksi faktoihin esimerkiksi siitä, kuinka nuorille taloustaitoja opetetaan, ja milloin talousopetus on aloitettu. Esimerkistä (26) selviää, että alakouluikäisille neljäsluokkalaisille on opetettu talouteen liittyviä taitoja jo vuodesta 2016 lähtien. Esimerkin ilmaisulla ”jo neljänneltä luokalta lähtien” korostetaan, että jo hyvin nuorille alakoululaisille opetetaan taloustaitoja.

(26) Syksystä 2016 lähtien talouslukutaitoa on opetettu jo neljänneltä luokalta lähtien. Ulkopuolista kouluviestintää on tehnyt erityisesti Taloudellinen tiedustustoimisto TAT, joka on opettanut Yrityskylä-konseptilla talousasioita 6- ja 9-luokkalaisille jo vuosien ajan. (YLE.TLT.4)

Myös esimerkin (26) ilmaisu ”jo vuosien ajan” korostaa, että nuorille on opetettu taloustaitoja myös Yrityskylä-konseptilla pitkään. Voidaan tulkita, että ilmaisulla lievennetään huolta nuorten taloustaidoista ja ohjataan lukijaa ajattelemaan, että nuoret ovat saaneet talousopetusta pitkään, joten heidän taloustaitonsa eivät voi olla kovin heikolla tasolla.

Horstin (2005, s. 76) mukaan kuvia tarkastellaan osana kehysanalyysiä ja tällöin kiinnitetään huomiota esimerkiksi siihen, keitä niissä esiintyy ja mitä ihmiset niissä tekevät. Positiivisuuden kehysten juttujen kuvat ovat joko henkilökuvia haastatelluista henkilöistä tai kuvituskuvia esimerkiksi luokkahuoneesta tai rahasta. Positiivisuuden kehyksessä kuvat eivät erityisesti tue kehysten muodostumista, mutta sen sijaan kehystä rakentavat infograafit. Colemanin (2009, s. 236–237) mukaan visuaalisella kehystämällä, johon kuuluvat myös infograafit, valitaan tiettyjä näkökulmia käsitetyistä todellisuudesta ja korostetaan niitä.

Positiivisuuden kehystä tukee esimerkiksi Ylen infograafi kuvassa 3 (YLE.TLT.4). Infograafi esittää Vaasan yliopiston kansallisen talouslukutaitotutkimuksen tuloksia. Tiedot osoittavat, että kun tarkastellaan maksuhäiriöiden määriä ja ylivelkaantuneisuutta eri ikäryhmissä, 26–35-vuotiailla nuorilla aikuisilla on enemmän taloudellisia ongelmia kuin 18–25-vuotiailla nuorilla. Infograafin osoittama tieto siirtää täten huolen nuorten taloustaidoista koskemaan nuorten aikuisten taloustaitoja.

Ongelmat kasautuvat 26–50-vuotiaille

IKÄRYHMÄT	MAKSUHÄIRIÖ	LIIKAA VELKAA
18-25	1,6 %	3,1 %
26-35	12,0 %	9,0 %
36-50	5,2 %	10,2 %
51-65	3,8 %	7,0 %
66-	0,7 %	2,4 %

Lähde: Kansallinen lukutaitotutkimus / Vaasan yliopisto

Kuva: Yle Uutisgrafiikka

Kuva 4. Maksuhäiriöt ja velkaantuneisuus ikäryhmittäin (Yle, 2019b).

Positiivista kehystä luovat myös toimittajien kirjoitukset. Toimittajat kirjoittavat, että nuoret ovat pienituloisia ja keskittyvät opintoihinsa eikä heillä niiden vuoksi ole mahdollisuutta suurten palkkatulojen ansaitsemiseen. Samalla toimittajat korostavat, että tästä haastavasta elämäntilanteesta huolimatta nuoria kiinnostaa säästäminen. Voidaankin tulkita toimittajan korostavan tällä sitä, että haastavassa taloudellisessa elämäntilanteessa olevat nuoret silti miettivät talouteen liittyviä kysymyksiä ja ovat kiinnostuneita niistä. Tämä voidaan havaita esimerkistä (27).

(27) Omillaan asuvat opiskelijat ovat pienituloisia ja asuminen vie suuren osan tuloista. Tästä huolimatta kaikenlainen säästäminen kiinnostaa nuoria nykyään enemmän kuin aikaisemmin. (YLE.TO.19)

Ilmauksella ”säästäminen kiinnostaa nuoria nykyään enemmän kuin aikaisemmin” voidaan tulkita toimittajan korostavan, että nuoret eivät ole taloudellisilta taidoiltaan kyvyttömämpiä kuin aiempien sukupolvien nuoret. Voidaan myös ajatella, että toimittaja ohjaa lukijaa ajattelemaan, että nykypäivän nuoret saattavat olla jopa valveutuneempia talouteen liittyvissä kysymyksissä kuin aiempien sukupolvien nuoret.

Toimittajien lisäksi positiivisen kehysten jutuissa nuorten taloustaitoja määrittelevät myös muut toimijat. Kuten Vehkalahti (2015, s. 92) toteaa, toimittajat antavat valtaa myös erilaisille toimijoille määrittellä asioita. Positiivisuuden kehyksessä nuorten taloustaitoja pääsevät määrittelemään opetusalan asiantuntijat, eli OAJ:n erityisasiantuntija, opetusneuvokset, historian ja yhteiskuntaopin lehtori ja yliopiston taloustieteen professori. Ääneen pääsevät myös nuoret itse.

Esimerkiksi opetusneuvoksen siteeraus Kauppalehden jutussa kertoo, että talousope-
tusta ”on jo vahvistettu selkeästi” (KL.TO.10). Siteerauksella korostetaan, että nuorten
taloustaitoihin liittyvä huoli on kuultu, ja nuorten taloustaitojen parantamiseksi opetusta
on jo lisätty kouluissa. Täten voidaan tulkita, että syytä nuorten taloustaitoihin liittyvään
huoleen ei ole. Positiivisuuden kehyksessä ääneen pääsee myös historian ja yhteiskun-
taopin lehtori. Hänen suoralla siteerauksellaan juuri korostetaan, että nykyajan nuorilla
on parempi näkemys taloudesta kuin aiempien sukupolvien nuorilla. Tämän voi havaita
esimerkistä (28).

(28) ”Itse olen siinä suhteessa optimistinen, että nyky-ysiluokilla on varmasti
aiempiin sukupolviin verrattuna parempi näkemys talouden tilasta, rahasta
ja sen käytöstä.” (YLE.TLT.4)

Positiivisuuden kehyksessä nuorten kommentteja käytetään esimerkkien tavoin tuke-
maan kehystä. Toimittajat ovat nostaneet juttuihin lainauksia ja epäsuoria siteerauksia
nuorilta, joissa nuoret kertovat, että he haluavat säästää kesätyörahojaan tulevaa varten,
avata varhain asuntosäästämiseen tarkoitettun ASP-tilin sekä säästötilin, jota ei voi käyt-
tää pankkikortilla (YLE.TO.19).

Vehkalahti (2016, s. 99) mukaan esimerkit ovat kehystämisen keino, joilla voidaan oh-
jata lukijaa katsomaan ilmiötä tietyltä näkökannalta. Positiivisuuden kehyksessä esimer-
keillä ohjataan toistuvasti lukijaa ajattelemaan, että nuoret ovat kiinnostuneita omasta
taloudenpidostaan ja heidän taloustaitonsa ovat hyvällä tasolla. Esimerkki (29) havain-
nollistaa, miten toimittaja kirjoittaa nuoren aikomuksista positiivisuuden kehyksessä.

(29) Myös Elias Löppönen säästää kaikki kesätyörahat tulevaa varten. Löppösellä on selkeä tavoite ostaa oma asunto mahdollisimman nopeasti. Idean tähän hän sai 14-vuotiaana, kun sai ensimmäisen kerran palkkaa kesätöistä. (YLE.TO.19)

Esimerkissä (29) positiivista kehystä korostavat myös tietyt ilmaukset. Toimittaja kirjoittaa, että nuori aikoo säästää ”kaikki kesätyörahat” ja oman asunnon ostaminen on ”selkeä tavoite.” Kaikkien kesätyörahojen säästäminen korostaa, että nuori ei aio tuhhlata kesätyörahojaan, vaan hänellä on taito säästää pitkällä tähtäimellä eli tulevaisuutta varten.

Esimerkissä (29) myös ilmaisulla ”selkeä tavoite” kuvataan nuoren päämäärätietoisuutta ja hänen ajatustaan, että omaan asuntoon säästäminen on hänelle itsestään selvää. Myös nuoren iän mainintaa voidaan pitää positiivista kehystä tukevana. Se voidaan tulkita toimittajan pyrkimykseksi luoda lukijan mieleen kuvaa, että jo niinkin nuori kuin 14-vuotias osaa ajatella järkevästi omaan taloudenpitoon liittyvistä asioista.

4.2 Yhteenveto

Tutkimuksessani selvisi, että nuorten taloustaidoista on kirjoitettu eniten uutisia ja artikkeleita, joita oli aineistossani 41 kappaletta. Lisäksi aineistossani esiintyi muita juttutyyppejä. Ne olivat pääkirjoitus, vieraskynä, lukijan mielipide, kolumni, lukijan kolumni ja mielipidekirjoitus. Tämä osoittaa, että nuorten taloustaidot aiheena on puhututtanut myös muita toimijoita, ja he ovat myös määritelleet nuorten taloustaitoja journalististen verkkosivustojen jutuissa. Jutuissa kirjoittajina toimivat niin lehtien omat toimittajat, talouden asiantuntijat, nuoret osakesijoittajat kuin myös tavalliset kansalaiset eli lukijat.

Aineistossani toistuvimmiksi ensisijaisiksi kehyksiksi tulkitsin huolen, merkityksellisyyden ja positiivisuuden kehykset. Tulkitsin kehykset aineistostani kehysanalyysin menetelmällä. Vahvin kehys aineistossani kyseisistä kolmesta oli huolen kehys, jonka tulkitsin esiintyvän 23:ssa jutussa ensisijaisena kehyksenä. Merkityksellisyyden kehyksen tulkitsin olevan ensisijainen kehys 21:ssä jutussa ja positiivisuuden kehyksen neljässä jutussa.

Huolen kehyksessä nuorten taloustaidoista ollaan huolissaan. Kehyksessä toistuu, että nuorten taloustaidot eivät ole riittävät ja näitä taitoja tulisi parantaa. Esimerkiksi avainsanoilla *velkaantuminen, pikavippi, huoli* ja *riittämätön* luotiin juttuihin negatiivinen sävy ja ohjattiin lukijaa ajattelemaan, että nuorten taloustaidot ovat heikolla tasolla. Huolesta kertoo esimerkki, että nuorten taloustaitojen parantaminen on nostettu hallitusohjelmaan. Taloustaidottomuudesta juontuvia ongelmia verrataan myös oireisiin.

Myös jutuissa hyödynnetyt lähteet muodostavat kehystä ja niissä nojataan esimerkiksi Danske Bankin teettämän Elä nyt -tutkimuksen tuloksiin ja Opettajien talousosaaminen -tutkimuksen tuloksiin. Kehystä tukevat myös juttuihin liitetyt infograafit ja kuvat. Esimerkiksi 1990-luvulla syntyneiden ulosottovelallisten määrän kasvua kuvaava infograafi korostaa huolen kehystä. Myös kuva, jossa nainen lukee tuskastuneena papereita, voidaan tulkita kehystä tukevaksi visuaaliseksi elementiksi. Myös otsikoilla, joissa esitetään, että nuorten taloustaidot eivät ole riittävällä tasolla, luodaan huolen kehystä.

Kehyksessä ongelmana nähdään juurikin nuorten heikot taloustaidot, ja useimmiten syynä niihin nähdään riittämätön talousopetus ja -kasvatus sekä koulussa että kotona. Nuorten riittämättömille taloustaidoille esitetään seurauksiksi erilaisia yksilölle koituvia talousvaikeuksia pikavippikierteestä syrjäytymiseen. Nuorten taloustaitojen puutteesta johtuvat yhteiskunnallisen tason ongelmat tuodaan myös esille.

Toistuvimmin nuorten taloustaitojen riittämättömyyteen esitetään ratkaisuksi talousopetuksen lisäämistä kouluissa. Opetuksen lisäämisen laajuudesta esitetään erilaisia näkemyksiä. Näkemykset vaihtelevat kokonaan erillisen talousoppiaineen perustamisesta muihin oppiaineisiin lisättävään talousopetukseen. Nuorten taloustaitojen parantamiseen liittyviin ehdotuksiin lukeutuvat myös esimerkiksi kansallisen taloustaito-ohjelman perustaminen ja koko yhteiskunnassa käytävä avoimempi rahapuhe. Huolen kehystä tukevat toistuvimmin talouden asiantuntijat.

Merkityksellisyyden kehyksessä korostetaan nuorten taloustaitojen tärkeyttä. Avainsanoiksi kehyksessä lukeutuvat sanat *hyödyllisyys, ura, tärkeys* ja *ymmärrys*. Myös metaforilla, rinnastuksilla ja vertauksilla luodaan kehystä. Taloustaitoja verrataan muun muassa kansalaistaidon ja työelämän ajokorttiin, ja erityisesti hyviä taloustaitoja menestymiseen urheilulajissa. Myös otsikoilla, kuten ”Elämässä ei voi välttyä talousosaamisen tarpeelta” korostetaan taloustaitojen tarpeellisuutta. Samoin iskulauseet, kuten ”Talouden lukutaito on hirveän tärkeä” luovat merkityksellisyyden kehystä.

Juttuihin, joissa merkityksellisyyden kehys on ensisijainen kehys, sisältyy nuorten tarinoita ja heidän esimerkkejään hyvistä tai huonoista taloudenpitoon liittyvistä valinnoista ja niiden seurauksista. Ylivelkaantuneen nuoren tarinalla merkityksellistetään taloustaitoja ja nuoren puutteellisista taloustaidoista seuraavia ongelmia. Kauppalehden Talousguruista kertovissa jutuissa merkityksellistetään, miten menestyksenkäs urapolku nuorelle voi muodostua, jos taloustaidot ovat jo nuorelta iältä lähtien hyvät.

Talouguruista kertovissa Kauppalehden jutuissa niihin sisältyvät tietolaatikot luovat merkityksellisyyden kehystä. Tietolaatikoihin on koottu Talousgurujen työpaikat eli niin sanottu Talousgurun urapolku. Niillä voidaan tulkita korostettavan, miten nuori voi menestyä myös työelämässä, mikäli hänellä on hyvät taloustaidot. Merkityksellisyyden kehystä juttujen sisältämät kuvitus- tai henkilökuvat eivät sen sijaan erityisesti tue, mutta ne eivät myöskään ole kehysten rakentumisen kanssa ristiriidassa.

Merkityksellisyyden kehyksessä taloustaitojen esitetään myös määrittävän, miten nuori pärjää tulevassa elämässään. Jutuissa tuodaan myös ilmi, miten taloustaitoja tarvitaan konkreettisesti jo oman asunnon ostamisen yhteydessä, jota voidaan pitää monelle suomalaiselle eräänä tärkeänä tavoitteena elämässä. Syyksi sille, miksi nuorten taloustaidot ovat niin merkityksellisiä nykypäivänä ehdotetaan vallitsevaa haastavaa tilannetta, jossa yksilön talous on digitalisaation myötä pirstaloitunut ja menovirtoja on aiempaa enemmän eri suuntiin eri maksutapojen vuoksi.

Nuorten taloustaitojen merkityksellisyyttä perustellaan kehyksessä sujuvamman elämän ja yhteiskunnassa pärjäämisen kannalta, mutta myös yhteiskunnan rakenteellisen toimivuuden näkökulmasta. Jutuissa perustellaan, että puutteelliset taloustaidot voivat johtaa syrjäytymiseen, joka tulee yhteiskunnalle kalliiksi. Merkityksellisyyden kehystä korostavat toistuvimmin talouden asiantuntijat ja muihin luokittamani toimijat, kuten yrittäjät.

Positiivisuuden kehyksessä näkökulma nuorten taloustaitoihin on myönteinen. Kehyksen avainsanoiksi lukeutuvat *kiinnostus, opettaminen, vahvistaminen ja luottamus*. Myös otsikot, kuten ”Nuorten taloustaidot eivät ole täysin ruvella” ja tutkimustulokset, joissa kerrotaan, että nuorilla itsellään on eniten luottamusta taloustaitoihin, muodostavat positiivisuuden kehystä. Otsikoiden ja lähteiden ohella myös juttujen sisältämät infograafit välittävät positiivista kuvaa nuorten taloustaidoista ja heidän taloudenpidostaan. Infograafin esittämien tietojen pohjalta siirretään huoli nuorten taloustaidoista koskemaan nuorten aikuisten taloustaitoja.

Positiivisuuden kehystä rakentavat myös eri toimijoiden siteeraukset. Niissä tuodaan ilmi, että talousopetuksen määrää on jo lisätty ja talousongelmat koskevat nuoria aikuisia eikä niinkään perusopetus- ja lukioiässä olevia nuoria. Kehystä tukevat toimijat ovat toistuvimmin opetusalan asiantuntijoita. Toiseksi toistuvimmin positiivista kehystä tukevat nuorten siteeraukset, joilla korostetaan, että nuoret ovat kiinnostuneita talousasioistaan, he säästävät ja ymmärtävät kesätöiden merkityksen hyvän oman taloudenpidon näkökulmasta. Huomionarvoista on, että positiivisuuden kehysten muodostumista eivät tue lainkaan muut toimijat ja talouden asiantuntijat määrittelyillään.

5 Päätäntö

Tutkimukseni tavoitteena oli selvittää, miten nuorten taloustaitoja käsitellään journalistisilla verkkosivustoilla. Tutkin Helsingin Sanomien, Ylen ja Kauppalehden verkkosivustoilla ilmestyneitä journalistisia juttuja, joita oli yhteensä 50 kappaletta. Tutkimuksen tavoitteeseen vastatakseni selvitin, millaisia journalistisia juttuja nuorten taloustaidoista on kirjoitettu, millaisia ensisijaisia kehyksiä nuorten taloustaitoihin liittyvistä jutuista voi tulkita, ja ketkä jutuissa määrittelevät nuorten taloustaitoja sekä miten määrittelyt tukevat kehysten rakentumista.

Tutkimuksessa selvisi, että nuorten taloustaidoista on kirjoitettu erilaisia journalistisia juttuja. Jutut olivat pääosin toimittajien kirjoittamia uutisia ja artikkeleita, joita oli aineistossa 41 kappaletta. Täten aineistossani nuorten taloustaitoihin liittyvän kirjoittelun sävyä määrittivät pitkälti toimittajat, mutta myös muut toimijat toivat näkemyksensä esille erilaisissa mielipidejutuissa. Heihin lukeutuivat Danske Bankin ekonomisti, OP Ryhmän pääjohtaja, Talous ja Nuoret TAT:in johtajat, nuoret osakesijoittajat ja lukijat. Tulkitsin kehysanalyysin avulla juttujen ensisijaisiksi kehyksiksi huolen, merkityksellisyyden ja positiivisuuden kehykset. Huolen kehys oli aineistossani toistuvimman ensisijainen kehys ja se esiintyi 23:ssa jutussa.

Syynä sille miksi kehykset ovat aineistossani hyvin toistuvia, voidaan nähdä Karvosen (2000, s. 78) esittämä journalismissa hyödynnetty tapa käyttää kehyksiä rutiininomaisesti. Kun etsitään selitystä kehysten toistuvuudelle, voidaan myös nojata ensisijaisen tulkinnan teoriaan. Horstin (2005, s. 54) mukaan ilmiön ensin julkisuuteen tuoneilla on mahdollisuus tuottaa siitä ensisijainen tulkinta. Vehkalahden (2015, s. 92) mukaan ensisijainen tulkinta aiheesta määrittää, millaista keskustelua siitä käydään jäljempänä. Tästä syystä toimittajat, jotka tekevät juttuja nopeasti ja rutiininomaisesti, saattavat tuottaa aiheelle ensisijaisen tulkinnan ja kehyksen. Näitä ensimmäisen tulkinnan tehneitä toimittajia seuratessaan muut kirjoittajat ovat saattaneet antaa ilmiölle saman kehyksen. Tällä tavalla esimerkiksi huolen kehyksestä on saattanut muodostua juttuihin toistuva.

Huolen kehyksessä ongelmaksi koettiin nuorten heikot taloustaidot, ja niiden parantamiseksi ehdotettiin talousopetuksen lisäämistä. Huolen kehysten ongelma on samassa linjassa esimerkiksi Talous ja nuoret TAT:in Opettajien talousosaaminen -tutkimuksen kanssa, jossa todettiin, että nuorten heikko talousosaaminen huolestuttaa (Talous ja nuoret TAT, 2019). Huolen kehystä tukivat pääasiassa tutkimuksessani talouden asiantuntijat ja seuraavaksi toistuvimmin nuoret itse. TAT:in Opettajien talousosaaminen -tutkimuksen perusteella olisi voinut ajatella, että opetusalan asiantuntijat tukisivat toistuvimmin huolen kehystä. Opetusalan asiantuntijoiden ääni oli kuuluvilla myös huolen kehyksessä, mutta erityisesti heidän näkemyksensä olivat esillä positiivisuuden kehyksessä.

Jos huolen kehystä olisivat tukeneet ainoastaan talouden asiantuntijat, voisi heidän huolensa tulkita johtuvaksi heidän näkemyksensä hämärtymisestä, mikä on talouteen liittyvää erityisasiantuntemusta ja millaiset taloustaidot tavallisella kansalaisella tulee olla. Talouden asiantuntijoilla voidaan olettaa olevan paljon erityisasiantuntemusta talouteen liittyvistä kysymyksistä, ja tällöin heidän voidaan ajatella pitävän riittäviäkin taloustaitoja muita herkemmin heikkoina. Koska huolen kehystä tukivat myös nuoret, voidaan tulkita, että nuorten taloustaitoja koskeva huoli ei ole vain aikuisten muodostama huoli, vaan myös nuoret kokevat omissa ja läheisten nuorten taloustaidoissa puutteita. Toisesta näkökulmasta katsottuna nuorten huoli saattaa johtua myös aikuisten keskuudessa vallitsevasta huolesta, joka on voinut johtaa myös nuoria ajattelemaan taidoistaan samalla tavalla.

Merkityksellisyyden kehysten tulkitsin ensisijaiseksi kehukseksi 21:ssä aineistoni jutussa. Kehyksessä taloustaidot esitettiin tärkeiksi taidoiksi, jotka määrittelevät kuinka nuori selviytyy elämässään. Kehyksessä perusteltiin, että taloustaitoja tarvitaan sekä yhteiskunnan ymmärtämiseen että henkilökohtaisten kulutus päätösten tueksi. Kuten Peura-Kapainen (2012, s. 1) esittää, digitalisaatio voi aiheuttaa haasteita oman talouden hallintaan. Merkityksellisyyden kehyksessä digitalisaation nähtiinkin johtaneen monipuolisten maksutapojen kehittymiseen ja talouden sirpaloitumiseen, jotka korostavat taloustaitojen merkityksellisyyttä nykypäivänä.

Kalmi ja Ruuskanen (2016, s. 6) esittävät, että rahoitusmarkkinoiden ja erilaisten taloudellisten instituutioiden kehittymisen johdosta vastuu taloudenhallinnasta, esimerkiksi eläkkeen kerryttämisestä, on siirtynyt kansalaiselle itselleen. Voidaankin tulkita, että nykypäivänä nuorten tulee ottaa yhä enemmän vastuuta taloudenpidostaan. Merkityksellisyden kehyksessä esitettiin, että jos nuoret eivät ota tätä vastuuta, yhteiskunta ja nuoret molemmat kärsivät seurauksista. Seuraukset liittyvät nuorten velkaantumiseen ja pahimmillaan syrjäytymiseen, jotka aiheuttavat kuluja yhteiskunnalle.

Merkityksellisyden kehystä tukivat toistuvasti talouden asiantuntijat ja muut toimijat kuten yrittäjät, lukija, presidentti, kasvuyrityskirjailijat ja Settlementtiliiton kehittämiskoordinaattori. Kehyksessä olivat äänessä myös nuori osakesijoittaja, ylivelkaantuneet nuoret ja taloustieteen professori. Koska eri toimijat määrittivät nuorten taloustaidot tärkeiksi, voidaan tämän ajatella viittaavan siihen, että kansalaisen taustasta riippumatta nuorten taloustaitoja pidetään tärkeinä.

Positiivisuuden kehys oli selkeä ensisijainen kehys neljässä jutussa, mutta ei yhtä toistuva kuin huolen ja merkityksellisyden kehykset. Kehyksessä nuorten taloustaidoista kirjoitettiin myönteiseen sävyyn. Esille tuotiin toistuvasti, että nuoret ovat kiinnostuneita omasta taloudenpidostaan ja esimerkiksi säästämisestä. Kehyksessä esitettiin, että taloustaitoja on opetettu kouluissa jo pitkään, ja nykyinen opetussuunnitelma on laadittu varmistamaan, että taloustaitoja opetetaan riittävästi. Kehyksessä esitettiin myös, että oikeastaan muiden ikäryhmien taloustaidoista tulisi olla huolissaan kuin nuorten.

Positiivista kehystä tukivat määrityksillään toistuvimmin opetusalan asiantuntijat. Opetusalan asiantuntijoihin lukeutuivat opetusneuvokset, historian ja yhteiskuntaopin lehtori, OAJ:n erityisasiantuntija ja taloustieteen professori. He olivat siteerauksissa toistuvasti vakuuttuneita talousopetuksen riittävydestä. Kuten totesin, on mielenkiintoista, että opetusalan asiantuntijat näyttäytyivät vahvemmin positiivisen kehyksen kuin huolen kehyksen puolestapuhujina. TAT:in Opettajien talousosaaminen -tutkimuksessa suurin osa opettajista oli huolissaan nuorten taloustaidoista (Talous ja nuoret TAT, 2019).

Opettajien talousosaaminen -tutkimukseen on osallistunut 749 opettajaa ja 60 luokan-opettajaopiskelijaa (Talous ja nuoret TAT, 2019). Kun vertaan kyseiseen tutkimukseen osallistuneiden opetusalan asiantuntijoiden lukumäärää tutkimuksessani esiintyneiden opetusalan asiantuntijoiden lukumäärään, voin todeta, että tutkimuksessani nuorten taloustaitoja ovat päässeet määrittelemään vain pieni osa opetusalan asiantuntijoita. Tästä syystä voitaisiin päätellä, että huoli nuorten taloustaitojen riittämättömyydestä saattaa olla vallitsevampi ajatus opetusalan asiantuntijoiden keskuudessa.

Asiaa voidaan pohtia myös toisesta näkökulmasta. Tutkimuksessani nuorten taloustaitoja koskevan positiivisen kehyksen rakentumisen tukijoina toimivat opetusneuvokset, taloustieteen professori, OAJ:n erityisasiantuntija sekä historian ja yhteiskuntaopin lehtori. Heillä voidaan olettaa olevan vankka tietämys siitä, mitä nuorille tulee opettaa ja millaiset nuorten taidot ovat myös talouteen liittyvissä kysymyksissä. Täten voidaan ajatella, että heidän positiivinen näkemys nuorten taloustaidoista ja niiden riittävydestä ei voi olla myöskään täysin perusteeton.

Positiivisuuden kehyksessä myös nuoret itse toimivat kehyksen rakentumista tukevana toimijoina. Tämän voidaan ajatella tarkoittavan, että nuoret suhtautuvat luottavaisesti omiin taloustaitoihinsa, mutta ovat samalla myös epävarmoja taitojensa riittävydestä. Koska talouden asiantuntijoiden ja muiden toimijoiden ääni puuttui kokonaan positiivisuuden kehyksestä, sen voidaan tulkita viittaavan, että talouden asiantuntijoiden ja tavallisten kansalaisten mielestä nuorten taloustaidoissa voisi olla parannettavaa.

Positiivisia näkökulmia nuorten taloustaitoihin ovat tuoneet tutkimuksissaan esille muun muassa Peura-Kapanen (2012) sekä Kalmi ja Ruuskanen (2016). Peura-Kapanen (2012, s. 3) esittää, että nuoret tunnistavat vastuunsa taloudenpidostaan, mutta he eivät kykene hallitsemaan uutta elämäntilannetta saumattomasti. Kalmi ja Ruuskanen (2016) vertailivat suomalaisten taloudellisia lukutaitoja OECD:n PISA-testin taloudellisen lukutaidon osa-alueen tuloksiin vuodelta 2012.

Tutkimuksessa kävi ilmi, että kansainvälisesti verrattuna suomalaisten talouslukutaidot ovat korkealla tasolla (Kalmi & Ruuskanen, 2016, s. 6, 17.) Myös juuri julkaistun nuorten talouslukutaitoa mittaavan vuoden 2018 PISA-testin tulokset osoittavat, että kansainvälisesti verrattuna suomalaisten nuorten talouslukutaidot ovat korkealla tasolla. Suomalaisnuoret menestyivät testissä siihen osallistuneiden maiden nuorista toiseksi parhaiten (Laine ja muut, 2020, s. 18) Täten voidaan pohtia, tuleeko nuorten taloustaidoista olla aidosti huolissaan vai voiko journalististen verkkosivustojen juttujen huolen tulkita joutuvaksi aiheen ensisijaisesta tulkinnasta ja tämän tulkinnan levinneisyydestä. On huomioitava, että tutkimukseni antaa kuitenkin vain viitteen siitä, miten nuorten taloustaitoja käsitellään. Tutkimuksen pohjalta ei voida tehdä yleistyksiä siitä, miten nuorten taloustaitoja käsitellään esimerkiksi koko yhteiskunnassa tutkimuksen suppeuden vuoksi.

Tutkimuksen onnistumiseen liittyen, mielestäni valitsemani aineisto ja tutkimusmenetelmät sopivat tutkimukseeni hyvin. Sain niiden avulla tarkasteltua tutkimukseni tavoitteen kannalta merkityksellisiä asioita. Journalististen juttujen sisältöä tarkastelemalla sain tutkittua, millaisissa jutuissa nuorten taloustaitoja käsitellään, ja ketkä nuorten taloustaitoja niissä määrittävät. Kehysanalyysin avulla tulkitsin aineistostani toistuvimmat ensisijaiset kehukset ja tulkitsevan diskurssianalyysin valossa selvitin, miten toimijoiden määrittelyt rakentavat kehymiä.

Tutkimustuloksiini vaikuttaneita asioita pohtiessa on hyvä mainita, että oma subjektiivinen näkemykseni on vaikuttanut siihen, millaisia tuloksia tutkimuksessa ilmeni. Toinen tutkija saattaisi päätyä erilaisiin tuloksiin sekä aineistosta tulkittujen kehysten että sen suhteen, ketkä toimijat tukevat mitäkin kehystä määrittelyillään. Kuten Puusa ja Kuittinen (2011, s. 169) ovat todenneet, laadulliselle tutkimukselle on ominaista, että aineistosta ei voida tehdä yhtä ainoaa tulkintaa.

Siihen liittyen, ketkä toimijat ovat tukeneet kunkin kehysten rakentumista tutkimukseni tulee huomioida, että toimittajat ovat kirjoittaneet suurimman osan tutkimusaineistoon kuuluvista jutuista. Täten toimittajilla on ollut valtaa määrittää, ketkä toimijat

pääsevät jutuissa ääneen ja millaisia määrittelyitä heiltä juttuihin nostetaan. Tästä syystä tutkimustulosten tarkastelussa täytyykin huomioida, että toimittajien valinnat vaikuttavat osaltaan siihen, kenen toimijan määrittelyt tukevat kunkin kehityksen rakentumista tutkimuksessani.

Tutkimukseni tuloksiin vaikuttaa myös ajanjakso, jonka aikana julkaistuja juttuja nuorten taloustaitoihin liittyen olen tutkinut. Kuten olen tutkimuksessani todennut, nuorten taloustaidot ovat saattaneet olla esillä mediassa nuorten taloustaitoihin liittyvien tutkimusten, taloustaitohankkeiden ja -kampanjoiden vuoksi viime vuosina yhä enemmän. Tästä syystä tutkimuksessa oli mielekästä tutkia juuri vuosina 2018–2019 julkaistuja juttuja ja sitä, miten nuorten taloustaitoja on juuri kyseisenä aikana käsitelty. Täten aiemmin julkaistuihin juttuihin keskittyvä tutkimus olisi voinut tuottaa toisenlaisia tuloksia.

Tutkimustuloksistani voidaan päätellä, että nuorten taloustaidot ovat mielipiteitä herättävä aihe, koska nuorten taloustaitojen määrittelyyn ovat osallistuneet toimittajien lisäksi myös muut eri toimijat mielipidejutuissaan. Vaikka tutkimustuloksia ei voida yleistää koskemaan nuorten taloustaitojen käsittelyä koko yhteiskunnan tasolla, voidaan tutkimustulosten ajatella viittaavan siihen, että huoli liittyy nuorten taloustaidoista käytäviin keskusteluihin, ja että nuorten taloustaitoja pidetään merkityksellisinä. Toisaalta tulokset voivat myös viitata siihen, että nuorten taloustaitoihin liittyvissä jutuissa ensisijainen tulkinta aiheesta on saattanut määrittää aiheen käsittelyn sävyä.

Hieman kattavamman kuvan nuorten taloustaitojen käsittelystä olisin voinut tulkita tarkastelemalla myös journalistisiin juttuihin kirjoitettuja kommentteja osana tutkimustani. Ajan rajallisuuden vuoksi jätin niiden sekä juttuihin sisältyneiden videoiden tarkastelun pois tutkimuksestani. Tutkimuksen toteutettuani en kuitenkaan koe, että esimerkiksi videoiden sisällyttäminen tutkimukseeni olisi merkityksellisesti muuttanut tutkimustuloksia. Koen, että kehukset voitiin tulkita hyvin juttujen teksteihin sisältyvistä keinoista ja visuaalisista elementeistä.

Tutkimustuloksiani ei voida verrata aiempiin, sillä aiheesta ei ole tehty aiempia tutkimuksia viestintätieteen näkökulmasta. Tästä syystä tutkimukseni tuo aiheesta uutta, ilmiön ymmärtämistä tukevaa tietoa ja täten tutkimuksellani on uutuusarvoa. Tutkimukseni ei kuitenkaan ole tyhjentävä katsaus aiheeseen. Nuorten taloustaitoihin liittyvää tutkimusta voisi jatkaa tarkastelemalla, miten vuoden 2018 PISA-testin talouslukutaidon osion positiiviset testitulokset ovat vaikuttaneet aiheen käsittelyn sävyyn verkkojournalismissa. Tutkimuksessa voisi tarkastella keväällä 2020 kirjoitettuja journalistisia juttuja ja niihin kirjoitettuja kommentteja sekä vertailla aiheen käsittelyä tämän tutkimuksen tuloksiin.

Lähteet

- Alma Media. (2020a). Liiketoiminta-alueet. Noudettu 2020-03-11 osoitteesta <https://www.almamedia.fi/tietoa-meist%C3%A4/liiketoiminta-alueet>
- Alma Media. (2020b). *Alman tuotteet ja palvelut*. Noudettu 2020-03-28 osoitteesta <https://www.almamedia.fi/palvelut/kaikki-palvelut>
- Alma Talent. (2020). *Journalistin ohjeita täydentävät periaatteet Kauppalehdessä*. Noudettu 2020-04-06 osoitteesta <https://www.almatalent.fi/tietoa-meist%C3%A4/toimitusten-yhteystiedot/kauppalehti>
- Brantner, C., Geise, S. & Lobinger, K. (2013). *Fractured Paradigm? Theories, Concepts and Methodology of Visual Framing Research: A Systematic Review*. Annual ICA Conference, London, United Kingdom, 17–21 June.
- CFPB. (2018). *Pathways to Financial Well-being: The Role of Financial Capability. Research brief*. CFPB. Noudettu 2020-01-26 osoitteesta https://files.consumerfinance.gov/f/documents/bcfc_financial-well-being_pathways-role-financial-capability_research-brief.pdf
- Coleman, R. (2009). Framing the Pictures in Our Heads: Exploring the Framing and Agenda-Setting Effects of Visual Images. Teoksessa P. D'Angelo & J. A. Kuypers (toim.), *Doing News Framing Analysis: Empirical and Theoretical Perspectives*. (s. 233–261). Taylor & Francis Group.
- D'Angelo, P. (2002). News Framing as a Multiparadigmatic Research Program: A Response to Entman. *Journal of Communication*, 52(4), 870–888. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.2002.tb02578.x>

- D'Angelo, P. & Kuypers, J. A. (2009). Introduction: Doing News Framing Analysis. Teoksessa P. D'Angelo & J. A. Kuypers (toim.), *Doing News Framing Analysis: Empirical and Theoretical Perspectives*. (s. 1–13). Taylor & Francis Group.
- Deuze, M. (2003). The Web and its Journalisms: Considering the Consequences of Different Types of Newsmedia Online. *New Media & Society*, 5(2), 203–230. <https://doi.org/10.1177/1461444803005002004>
- Deuze, M. (2005). What is journalism? Professional identity and ideology of journalists reconsidered. *Journalism*, 6(4), 442–464. <https://doi.org/10.1177/1464884905056815>
- Emmons, W. R. (2005). Consumer-Finance Myths and Other Obstacles to Financial Literacy. *Saint Louis University Public Law Review*, 24(2), 335–362. <https://scholarship.law.slu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1295&context=plr>
- Entman, R. M. (1993). Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. *Journal of Communication*, 43(4), 51–58. <https://doi.org/10.1111/j.1460-2466.1993.tb01304.x>
- Finanssiala. (2019). *Säästäminen, luotonkäyttö ja maksutavat. Tekstiraportti 2019*. Finanssiala. Noudettu 2020-03-23 osoitteesta https://www.finanssiala.fi/materiaalit/SLM%202019_Tutkimusraportti.pdf
- Gamson, W. A. & Modigliani, A. (1989). Media Discourse and Public Opinion on Nuclear Power. A Constructionist Approach. *The American Journal of Sociology*, 95(1), 1–37. <https://doi.org/10.1086/229213>
- Goffman, E. (1986). *Frame analysis: An Essay on the Organization of Experience*. Harper & Row.

- Harju, A. & Karvonen, E. (2016). Lipeä yllätti Talvivaaran: Onnettomuuden narratiivi ja onnettomuuskehys kaivoskirjoittelussa. *Media & viestintä*, 39(3), 184–208. <https://doi.org/10.23983/mv.61420>
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. (2007). *Tutki ja kirjoita*. Tammi.
- Horsti, K. (2005). *Vierauden rajat. Monikulttuurisuus ja turvapaikanhakijat journalismissa*. [väitöskirja, Tampereen yliopisto]. Tampereen yliopiston avoin julkaisuarkisto. <http://urn.fi/urn:isbn:951-44-6423-0>
- HS. (2020a). *Helsingin Sanomien periaatelinja*. Noudettu 2020-04-06 osoitteesta: <https://www.hs.fi/info/art-2000006390609.html>
- HS. (2020b). *Ohjeita mielipidekirjoituksen lähettämiseen*. Noudettu 2020-04-06 osoitteesta: <https://www.hs.fi/kirjoitamielipidekirjoitus/>
- HS. (2020c). *Ohjeita Vieraskynä-kirjoituksen lähettämiseen*. Noudettu 2020-04-07 osoitteesta: <https://www.hs.fi/kommentit/art-2000006396771.html>
- Huston, S. J. (2010). Measuring Financial Literacy. *The Journal of Consumer Affairs*, 44(2), s. 296–316. <https://doi.org/10.1111/j.1745-6606.2010.01170.x>
- Ikonen, J. (2010). Kuka uutisessa puhuu, kuka kuuntelee? Uutisen rakenteellinen analyysi Karl Popperin kolmen maailman valossa. *Media & viestintä*, 33(2), s. 38–54. <https://doi.org/10.23983/mv.62941>
- Ilmarinen, V. & Koskela, K. (2015). *Digitalisaatio: Yritysjohdon käsikirja*. Talentum.

- Jokinen, A. (2016). Diskurssianalyysin suhde sukulaistraditioihin. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 249–265). Vastapaino.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (2016). Diskursiivinen maailma. Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi. Teoriat, peruskäsitteet ja käyttö* (s. 25–50). Vastapaino.
- Järvelä, K., Raijas, A. & Saastamoinen, M. (2019). *Pikavippiongelmiin laatu ja laajuus*. Kilpailu- ja kuluttajaviraston selvityksiä 3/2019. Noudettu 2020-05-08 osoitteesta <https://www.kkv.fi/globalassets/kkv-suomi/julkaisut/selvitykset/2019/kkv-selvityksia-3-2019-pikavippiongelmiin-laatu-ja-laajuus.pdf>
- Kalmi, P. (2013). Taloudellinen lukutaito ja sen kritiikki*. *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 109. vsk. (2/2013), 150–159. Noudettu 2020-03-24 osoitteesta <https://www.taloustieteellinenyhdistys.fi/wp-content/uploads/2014/09/kalmi.pdf>
- Kalmi, P. & Ruuskanen, O-P. (2016). Suomalaiset pärjäävät taloudellisessa tietämyksessä ja käyttäytymisessä hyvin suhteessa muihin maihin. *Kansantaloudellinen aikakauskirja* 112. vsk. (1/2016), 6–21. Noudettu 2019-10-14 osoitteesta https://www.taloustieteellinenyhdistys.fi/wp-content/uploads/2016/03/kalmi_ruuskanen.pdf
- Kangas, J. (2016). Näkymätön ilmasto, näkyviä kuvia: Ilmastoriskin visualisointi ja kvaalinen kehystäminen Helsingin Sanomissa. *Media & viestintä*, 39(4), 209–227. <https://doi.org/10.23983/mv.61407>

- Karvonen, E. (2000). Tulkintakehys (frame) ja kehystäminen. *Media & viestintä*, 23(2), 78–84. Noudettu 2020-05-05 osoitteesta <https://journal.fi/mediaviestinta/article/view/61529>
- Katajamäki, H. (2016). Itsekriittisistä itsevarmoin luentoisiin – talousuutinen noviisin ja kokeneen lukijan tulkitsemana. Teoksessa A. Solin, J. Vaattovaara, N. Hynninen, U. Tiililä & T. Nordlund (toim.), *Kielenkäyttäjät muuttuvissa instituutioissa. The language user in changing institutions. AFinLAN vuosikirja 2016. Suomen soveltavan kielitieteen yhdistyksen julkaisuja nro 74* (s. 216–233). Noudettu 2020-04-10 osoitteesta <https://journal.fi/afinlavk/article/view/59728>
- Kauppalehti. (2019a). *Tuoreen kyselyn mukaan nuorten taloustaidot ovat huonossa kunnossa – suomalaisten mukaan syy ei ole nuorten vaan kotien ja koulun*. Noudettu 2020-04-19 osoitteesta <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/tuoreen-kyselyn-mukaan-nuorten-taloustaidot-ovat-huonossa-kunnossa-suomalaisten-mukaan-syy-ei-ole-nuorten-vaan-kotien-ja-koulun/3f807425-fb95-43a3-87a4-d17ffda291f1>
- Kauppalehti. (2019b). *Pekko Tonteri puolusti vuonna 2000 Talousgurun finaalissa kantaa, jonka mukaan on hyvä aika ostaa osakkeita ja voitti kisan – Pörssikupla puhkesi kaksi kuukautta myöhemmin*. Noudettu 2020-05-26 osoitteesta <https://www.kauppalehti.fi/uutiset/pekko-tonteri-puolusti-vuonna-2000-talousgurun-finaalissa-kantaa-jonka-mukaan-on-hyva-aika-ostaa-osakkeita-ja-voitti-kisan-porssikupla-puhkesi-kaksi-kuukautta-myoheemmin/057ed122-939a-410f-9a70-af22b5c723f5>
- Kitzinger, J. (2007). Framing and Frame Analysis. Teoksessa E. Devereux (toim.), *Media Studies: Key Issue and Debates* (s. 135–161). SAGE Publications.

- Knoll, M. A. Z. & Houts, C. R. (2012). The Financial Knowledge Scale: An Application of Item Response Theory to the Assessment of Financial Literacy. *The Journal of Consumer Affairs*, 46(3), s. 381–410. <https://doi.org/10.1111/j.1745-6606.2012.01241.x>
- Knowles, S., Phillips, G. & Lidberg, J. (2013). The Framing of The Global Financial Crisis 2005–2008: A Cross-Country Comparison of The US, UK and Australia. *Australian Journalism Review*, 35(2), s. 59–72. Noudettu 2020-04-25 osoitteesta: <https://search.informit.com.au/documentSummary;dn=843647595206736;res=IELLCC>
- Kozup, J. & Hogarth, J. M. (2008). Financial Literacy, Public Policy, and Consumers' Self-Protection – More Questions, Fewer Answers. *The Journal of Consumer Affairs*, 42(2), 127– 136. <https://doi.org/10.1111/j.1745-6606.2008.00101.x>
- Laine, K., Ahonen, A. K. & Nissinen, K. (2020) *PISA 2018 Talousosaaminen*. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020: 18. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-827-4>
- Ledin, P. & Machin, D. (2018). *Doing Visual Analysis: From Theory to Practice*. SAGE Publications.
- Lindgren, J., Mokka, R., Neuvonen, A. & Toponen, A. (2019). *Digitalisaatio: Murroksen koko kuva*. Tammi.
- Lounasmeri, S. (2018). *Sijoittaminen ja megatrendit - näin sijoittajan maailma muuttuu*. Pörssisäätiön blogi. Noudettu 2020-02-17 osoitteesta <https://www.porssisaatio.fi/blog/2018/06/04/sijoittaminen-ja-megatrendit-nain-sijoittajan-maailma-muuttuu/>

Lusardi, A. (2015). Financial Literacy Skills for the 21st Century: Evidence from PISA*. *The Journal of Consumer Affairs*, 49(3), 639–659. <https://doi.org/10.1111/joca.12099>

Manninen, V. (2019). *Trust and trustworthy sourcing in Finnish Online Journalism. Divergences in Audience Expectations and Journalists' Practices* [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-7934-8>

Media-alan tutkimussäätiö. (2019). *Uutismedia verkossa 2019. Reuters-instituutin Digital News Report Suomen maaraportti* (ISBN 978-952-03-1139-1). Media-alan tutkimussäätiö. Noudettu 2020-03-11 osoitteesta https://www.mediaalantutkimussaatio.fi/wp-content/uploads/Reuters_Digital_News_Report_Suomi_2019.pdf

Medialiitto. (2020). *Media-ala on tärkeä Suomen taloudelle*. Noudettu 2020-03-11 osoitteesta <https://www.medialiitto.fi/media-ala/mediatalous>

Media Audit Finland. (2019). *KMT 2019 Lukijamäärät ja kokonaistavoittavuudet*. Noudettu 2020-03-28 osoitteesta <https://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2020/03/Lukijamaarat2019.pdf>

Niemelä-Nyrhinen, J. & Seppänen, J. (2019). Kuvajournalismi ja eettisen kuluttamisen haaste. *Media & viestintä*, 42(3), 165–186. <https://doi.org/10.23983/mv.85780>

Nieminen, H. & Pantti, M. (2012). *Media markkinoilla: Johdatus joukkoviestintään ja sen tutkimukseen* (3. uudistettu painos). Vastapaino.

- OECD. (2019). OECD PISA Financial Literacy Assessment of Students. *OECD*. Noudettu 2020-01-31 osoitteesta <https://www.oecd.org/finance/financial-education/oecd-pisafinancialliteracyassessment.htm>
- OP, Marttaliitto & Takuusäätiö. (2019). *Rahapuhetta: Tutkimus suomalaisten suhtautumisesta oman talouden hallintaan*. OP. Noudettu 2020-05-08 osoitteesta <https://www.op.fi/documents/20556/31515214/Rahapuhetta+-tutkimus/bef9bab2-734c-f1a3-87cf-80224937685d>
- Pan, Z. & Kosicki, G. M. (1993). Framing Analysis: An Approach to News Discourse. *Political Communication*, 10(1), 55–75. DOI:10.1080/10584609.1993.9962963.
- Peura-Kapanen, L. (2012). *Nuorten talousosaamisen edistäminen - opas toimijoille*. [datatset]. Kuluttajatutkimuskeskus. Noudettu 2019-10-23 osoitteesta https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/152342/Nuorten_taluososaamisen_edistaminen.pdf?sequence=1
- Pietilä, J. (2008). *Kirjoitus, juttu, tekstielementti. Suomalainen sanomalehtijournalismi juttutyyppeiden kehityksen valossa printtimedian vuosina 1771–2000*. [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-3454-5>
- Pulkkinen, H. (2008). *Uutisten arkkitehtuuri: Sanomalehden ulkoasun rakenteiden järjestys ja jousto* [väitöskirja, Jyväskylän yliopisto]. Jyväskylän yliopiston julkaisuarkisto. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-3196-4>
- Puusa, A. & Juuti, P. (2011). Mitä laadullinen tutkimus on? Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Menetelmäviidakon raivaajat: Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan* (s. 47–57). Johtamistaidon opisto.

- Puusa, A. & Kuittinen, M. (2011). Laadullisen tutkimuksen luotettavuus- ja arviointikysymyksistä. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Menetelmäviidakon raivaajat: Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan* (s. 167–180). Johtamistaidon opisto.
- Remund, D.L. (2010). Financial Literacy Explicated: The Case for a Clearer Definition in an Increasingly Complex Economy. *The Journal of Consumer Affairs*, 44(2), 276–295. <https://doi.org/10.1111/j.1745-6606.2010.01169.x>
- Reunanen, E. & Koljonen, K. (2014). *Toimittajan sanansijat*. Tampere University Press.
- Ruoho, N. & Leponiemi L. (2019). *Spotlight: Nuorten taloustaidot. HundrED Research Report #007*. HUNDRED.ORG. Noudettu 2020-05-08 osoitteesta https://hundred-cdn.s3.amazonaws.com/uploads/report/file/12/HundrED_Spotlight_Nuorten-Taloustaidot_FI_digi.pdf
- Ryynänen, T. (2009). *Median muotoilema. Muotoilun mediajulkisuus suomalaisessa talouslehdissä* [väitöskirja, Helsingin yliopisto]. Helsingin yliopiston avoin julkaisuarkisto. <http://hdl.handle.net/10138/152235>
- Rönkä, A-L. (2011). Matkapuhelinsäteily mediassa - Terveysriskikeskustelun kehysanalyysi. *Media & viestintä*, 34(2), s. 20–43. <https://doi.org/10.23983/mv.62913>
- Salaverría, R. (2019). Digital journalism: 25 years of research. Review article. *El profesional de la información*, 28(1), 1–26. <https://doi.org/10.3145/epi.2019.ene.01>
- Sanoma Media Finland. (2020). *Tuotteemme*. Noudettu 2020-03-11 osoitteesta: <https://sanoma.fi/tietoa-meista/tuotteet/>
- Seppänen, J. & Väliverronen, E. (2012). *Mediayhteiskunta*. Vastapaino.

- Shore, S. & Mäntynen, A. (2006). Johdanto. Teoksessa A. Mäntynen, S. Shore & A. Solin (toim.), *Genre - tekstilaji* (s. 9–41). Hakapaino Oy.
- Siltaoja, M. & Vehkaperä, M. (2011). Diskurssianalyysi johtamis- ja organisaatiotutkimuksessa. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.), *Menetelmäviidakon raivaajat. Perusteita laadullisen tutkimuslähestymistavan valintaan* (s. 206–231). Johtamistaidon opisto.
- Steensen, S. (2011). Online Journalism and the Promises of New Technology. *Journalism Studies*, 12(3), 311–327. <https://doi.org/10.1080/1461670X.2010.501151>
- Suomen Asiakastieto Oy. (2020). *Jälleen uusi ennätys: Maksuhäiriörekisteriin lähes 5 000 ihmistä lisää*. Noudettu 2020-02-13 osoitteesta <https://www.asiakastieto.fi/web/fi/asiakastieto-media/uutiset/jalleen-uusi-ennatys-maksuhairiorekisteriin-lahes-5-000-ihmista-lisaa.html>
- Talous ja nuoret TAT. (2019). *Mun elämä, mun rahat. Opettajien talousosaaminen. Tutkimus ja raportti 2019*. Talous ja nuoret TAT. Noudettu 2020-04-04 osoitteesta https://www.tat.fi/wp-content/uploads/2019/01/Tiivistelmä_TAT_Munelama_munrahat.pdf
- Taloustaitohanke. (2020). *Nuorten työntekijät*. Noudettu 2020-03-21 osoitteesta <https://taloustaitohanke.yhdistysavain.fi/nuorten-tyontekijat/>
- TAT. (2018). *Nuorten talousosaaminen. Tutkimus suomalaisnuorten talousosaamiseen liittyvistä asenteista ja toiveista*. TAT. Noudettu 2020-04-04 osoitteesta <https://www.tat.fi/wp-content/uploads/2018/11/Nuorten-talousosaaminen-raportti.pdf>

- Touri, M. & Rogers, S. L. (2013) Europe's Communication Deficit and the UK Press: Framing the Greek Financial Crisis. *Journal of Contemporary European Studies*, 21(2), 175–189. DOI: 10.1080/14782804.2013.815462
- Valtioneuvosto. (2020). *Hallitusohjelmat vuodesta 1917*. Noudettu 2020-04-17 osoitteesta <https://valtioneuvosto.fi/tietoa/historiaa/hallitusohjelmat>
- Vehkalahti, P. (2015). Pohjoisen ydinmylly: Fennovoima kolmessa suomalaisessa sanomalehdessä 2007–2013. *Media & viestintä*, 38(2), 90–111. <https://doi.org/10.23983/mv.62099>
- Vehkalahti, P. (2016). Ilmastomuutoksen ydinasiat. Ilmastokonsensus Fennovoima-kirjoittelussa 2007–2013. *Media & viestintä*, 39(2), 93–116. <https://doi.org/10.23983/mv.61428>
- Väliverronen, E. (2007). *Geenipuheen lupaus: biotekniikan tarinat mediassa*. Viestinnän julkaisuja nro 13. Viestinnän laitos, Helsingin yliopisto. <http://hdl.handle.net/10138/14636>
- Väliverronen, E. (2009). Journalismi kriisissä? Teoksessa E. Väliverronen (toim.), *Journalismi murroksessa* (s. 13–31). Gaudeamus.
- Wiio, J. (2006). *Media uudistuvassa yhteiskunnassa: Median muuttuvat pelisäännöt*. Sitran raportti 65. Noudettu 2020-03-28 osoitteesta <https://media.sitra.fi/julkaisut/Raportti65.pdf>
- Yle. (2018). *Yksi rahapelivoitto ajoi Johanneksen, 25, velkakierteeseen – "Oli tilanne mikä tahansa, älä sorru pikavippeihin"*. Noudettu 2020-04-19 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-10110489>

- Yle. (2019a). *Toimintaperiaatteet*. Noudettu 2020-04-06 osoitteesta <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2017/11/20/ylen-ohjelmatoiminnan-ja-sisaltojen-eettiset-ohjeet-ots>
- Yle. (2019b). *Pörssisijoittaminen saapui yläasteille ja näin nuoria houkutellaan sijoittajiksi: "Jätä energiajuomat juomatta, ilman rahaa saatat olla onneton*. Noudettu 2020-05-26 osoitteesta <https://yle.fi/uutiset/3-10203454>
- Yle. (2020a). *Käyttöohjeet*. Noudettu 2020-05-25 osoitteesta <https://yle.fi/aihe/yle-tunnus/kayttoohjeet#otsikko9>
- Yle. (2020b). *Mitä julkinen palvelu tarkoittaa?* Noudettu 2020-05-19 osoitteesta <https://yle.fi/aihe/artikkeli/2015/01/05/mita-julkinen-palvelu-tarκοittaa>

Liitteet

Liite 1. Tutkimusaineisto

Kirjoittaja	Julkaisu-päivämäärä	Jutun otsikko	Koodi
Toimittaja	17.12.2019	Toisten tavoitellessa urheilumestaruuksia Daniel Sazonov pyrki Talousgurun voittoon – ”Politiikkaa on vaikea tehdä ilman talousymmärrystä”	KL.TO.18
Toimittaja	10.12.2019	Tuomas Piirtola rohkaisee jokaista opettelemaan talousasioita – Kansantaloustiede opetti analyttisyyttä, josta on hyötyä yrity maailmassa	KL.TO.17
Toimittaja	3.12.2019	Pekko Tonteri puolusti vuonna 2000 Talousgurun finaalissa kantaa, jonka mukaan on hyvä aika ostaa osakkeita ja voitti kisan – Pörssikupla puhkesi kaksi kuukautta myöhemmin	KL.TO.16
Toimittaja	19.11.2019	Heidi Häyrynen tekee Talousgurun tuomassa opiskelupaikassa gradua ja pohtii tohtorinopintoja – ”Elämässä ei voi välttyä talousosaamisen tarpeelta”	KL.TO.15
Nuori osake-sijoittaja	4.10.2019	Kansankapitalismissa on tärkeä missio, koska oman talouden järkevä hallinta vaikuttaa kaikkeen	KL.THN.14
Toimittaja	16.8.2019	EK:lta 20 ehdotuksen lista hallitukselle – muun muassa lyhyt matematiikka pakolliseksi yo-kirjoituksiin	KL.TO.13
Toimittaja	16.7.2019	Nuorille pitää opettaa enemmän taloustaitoja	KL.TTT.12
Toimittaja	15.7.2019	Tuoreen kyselyn mukaan nuorten taloustaidot ovat huonossa kunnossa – suomalaisten mukaan syy ei ole nuorten vaan kotien ja koulujen	KL.TTT.11
Toimittaja	7.7.2019	Lähes sataa yritystä johtanut liikemies syyttää yrityskulttuuria ja kouluja suomalaisjohtajien heikosta talousosaamisesta: ”Yli puolet johtoryhmäläisistä ei ymmärrä, mikä on hyvä liikevoittoprosentti”	KL.TO.10
Toimittaja	2.7.2019	Hallitus lupaa vahvistaa kaikenikäisten talousosaamista – ”Olisi hassua, jos taloustaidoista tehtäisiin erillinen oppiaine kouluihin”	KL.TTT.9
Nuori osake-sijoittaja	14.6.2019	Oman talouden hallinta pitäisi ottaa pakolliseksi oppiaineeksi eri	KL.THN.8

		koulutusasteisiin	
Toimittaja	23.4.2019	Jaakko Rytsölä keräsi ja menetti miljoonaomaisuuden it-kuplassa – Nyt hänen firmansa hakee rahoitusta lasten talouskasvatukselle: ”Kaikkea ei kannata opetella kantapään kautta”	KL.TTT.7
Toimittaja	17.3.2019	Suomalaiset arvottavat oman talouden hallinnan tärkeimmäksi taloustaidoksi, mutta sijoittaminen jää arvioissa selvästi kärjestä	KL.TTT.6
Toimittaja	18.2.2019	Pikavipillä vai osingoilla Ateenaan?	KL.TTT.5
Toimittaja	23.5.2018	Suomen Pankin Liikasen elämänohje nuorille: Hakeutukaa vaikeisiin paikkoihin – ”Siellä missä jaetaan ilmaista jäätelöä, on hirveä ruuhka”	KL.TLT.4
Toimittaja	18.5.2018	Olli Rehn huolissaan kotitalouksien velkaantumisesta – kansalaisten taloustaitoja kasvatettava	KL.TTT.3
Toimittaja	23.4.2018	Pörssisäätiö kouluttaa lukiolaislähettiläitä – ”Haluan olla mukana uudistamassa sijoittamisesta luotua kuvaa”	KL.TO.2
Danske Bankin ekonomisti	8.3.2018	Nuorten taloustaidoissa vaarallinen suunta – opetuksen panostettava peruskoulussa	KL.TTT.1

Lukija	29.12.2019	Voitaisiinko kauppojen rahapelit korvata sijoitusautomaateilla?	HS.TT.13
OP Ryhmän pääjohtaja	28.12.2019	Kaikki velka ei ole vaarallista	HS.TTT.12
OP Ryhmän pääjohtaja	27.12.2019	Liian moni suomalainen ei ymmärrä, mistä rahaa tulee, mihin se mene tai mitä tarkoittaa lainan ottaminen	HS.TTT.11
Toimittaja	14.6.2019	Rahasta ja varsinkin sen puutteesta pitää puhua	HS.TT.10
Ylivelkaantunut nuori	11.5.2019	Velkaannuin nopeasti, koska minulle ei ikinä opetettu miten rahaa käytetään	HS.TT.9
Toimittaja	16.1.2019	Luottohäiriön siemen kylvetään jo lapsena – Fiksuun rahankäyttöön täytyy kasvatua, ja näillä viidellä ohjeella se onnistuu	HS.TTT.8
Toimittaja	19.9.2018	Presidentti Niinistö kirjoitti alkusanat kolmen naisen kasvuyrityskirjaan, joka jaetaan kaikille lukion toisen luokan oppilaille Suomessa	HS.TT.7
Lukija	11.9.2018	Maksuhäiriöt kasvavat huolestuttavasti talouskasvusta huolimatta	HS.TT.6
Toimittaja	4.9.2018	Köyhyys, ongelmat elämänhallinnassa ja taloustaitojen puute johtavat ylivelkaantumiseen, joka käy kalliiksi	HS.TT.5

TAT entinen johtaja ja TAT tj.	8.8.2018	Taloudesta pitäisi tehdä jo peruskoululaisille pakollinen oppiaine	HS.TTT.4
Danske Bankin ekonomisti	2.8.2018	Jokainen nuori tarvitsee itsenäistyessään riittävät taloustaidot	HS.TTT.3
Toimittaja	16.7.2018	Suomen Pankin Olli Rehn on huolissaan maksuhäiriöistä ja vakuudettomista kulutusluotoista: ”Tarvitaan lisää valistusta”	HS.TTT.2
Toimittaja	5.4.2018	Tietokonepelejä pelaamalla voi oppia talousguruksi – Näin Minecraft, Football Manager ja muut suosikkipelit näyttävät, miten kannattaa käsitellä rahaa	HS.TT.1

Toimittaja	21.11.2019	Pankit ovat muuttaneet otettaan 18- vuotta täyttävien nuorten kohdalla – ennen täysi-ikäistyvä oli vain asiakas, nyt halutaan auttaa	YLE.TO.19
Toimittaja	2.11.2019	Tuhat lukiolaista ja ammattikoululaista tehokurssille opettelemaan rahankäyttöä – kokosimme 5 vinkkiä kotoa muuttavalle nuorelle	YLE.TTT.18
Toimittaja	22.8.2019	Nuorten talousosaamista edistävä Pörssisäätiön ohjelma laajenee syksyllä Turun ja Salon seuduille	YLE.TTT.17
Toimittaja	21.8.2019	Facebook täyttyy kotia hakevien koskettavista viesteistä – Toni Markus otti nuorena pikavippejä eikä saa nyt asuntoa: ”En ole täysi hulltio”	YLE.THN.16
Toimittaja	23.7.2019	Kesästä on pakko nauttia, ja siksi moni nuori joutuu velkakierteeseen – ”ilman rahaa jää helposti ulkopuolelle”	YLE.TO.15
Toimittaja	18.7.2019	Nuorten talousosaaminen huolestuttaa, mutta mitä sanovat nuoret itse? 18-vuotiaat Ella Okko ja Anna Ihamuotila kaipaisivat talousopetukseen konkretiaa	YLE.TO.14
Toimittaja	10.7.2019	Valtaosa suomalaisista haluaisi taloustiedon omaksi oppiaineekseen peruskouluun – Opetusalan asiantuntijat tyrmäävät ehdotuksen	YLE.TO.13
Toimittaja	2.7.2019	Vaasan yliopisto sai tutkimusrahaa nuorten taloustaitojen ja digiosaamisen kehittämiseen	YLE.TT.12
Toimittaja	4.6.2019	Riski joutua velkakierteeseen kasvaa nuoren tullessa täysi-ikäiseksi: ”Jos tilanne riistyy heti käsistä, se saattaa seurata vuosia!	YLE.TTT.11

Toimittaja	27.3.2019	Inflaatio ja valtion velka kyllä tunnetaan, mutta omien laskujen maksu tuottaa ongelmia – lukiolaisten taloustaidoissa parantamisen varaa	YLE.TTT.10
Toimittaja	31.1.2019	Analyysi: Talouslukutaito rapistuu ja mediankin pitää katsoa peiliin	YLE.TLT.9
Toimittaja	31.1.2019	Opettajat huolissaan nuorten talousosaamisesta	YLE.TO.8
Toimittaja	11.12.2018	Polttelevatko veronpalautukset vai mietitkö, mihin rahat palavat? Testaa taloustaitosi ja katso, miten sijoitut ikäistesi joukossa	YLE.TTT.7
Toimittaja	28.11.2018	Kolme helppoa talousvinkkiä, joilla saattaa välttää ulosoton tai jopa rikastua hieman	YLE.TT.6
Toimittaja	12.11.2018	Elitkö yli varojesi? Suomessa voit päästä veloistasi muutamassa vuodessa	YLE.THN.5
Toimittaja	16.5.2018	Pörssisijoittaminen saapui yläasteille ja näin nuoria houkutellaan sijoittajiksi: ”Jätä energiajuomat juomatta, ilman rahaa saatat olla onneton”	YLE.TLT.4
Toimittaja	5.4.2018	Minecraftista ja urheilumanageroinnista talousoppia lapsille ja nuorille: ”Peleissä tehdään valintoja ja kohdataan niukkuutta”	YLE.THN.3
Toimittaja	11.3.2018	Yksi rahapelivoitto ajoi Johanneksen, 25, velkakierteeseen – ”Oli tilanne mikä tahansa, älä sorru pikavippeihin”	YLE.THN.2
Toimittaja	5.2.2018	Velkakurimukseen ajautunut Sanna: Ilman suurta häpeäntunnetta olisin varmaan päässyt helpommalla	YLE.THN.1

Liite 2. Tutkimusaineiston kehystämisen keinot

Kehystämisen keino	Huolen kehys
Avainsanat	Velkaantuminen, maksuhäiriö, pikavippi, huoli.
Otsikot	Rahan näkymättömyys lisää huolta talousosaamisesta. Nuorten taloustaidoissa petrattavaa.
Esimerkit	Nuorten taloustaitojen parantaminen nostettu hallitusohjelmaan. Luokan nohevin oppilas oli tullut kysymään opettajalta, voiko opettaja katsoa laskuja hänen kanssaan.
Metaforat, iskulauseet, rinnastukset, nimeämiset	Oire, riittämätön, huono, heikko, puutteellinen.
Kuvat, kuviot, taulukot, infograafit	Infograafi 1990-luvulla syntyneiden ulosottovelallisten määrän kasvusta. Kuva, jossa nainen lukee tuskastuneena taloudellista ymmärryskykyä vaativia papereita tai laskujaan.
Ongelmat/väitteet	Yli puolet suomalaisista on sitä mieltä, että nuorten talousosaaminen on huonolla tasolla. Nuorilla harhaluuloja säästämisestä. Moni nuori ajautuu pikavippikierteeseen.
Ongelman syyt	Liian moni nuori saa lapsuudenkodistaan heikot eväät oman talouden hallintaan. Taloustaitoja ei opeteta tarpeeksi kouluissa. Rahasta ei puhuta yhteiskunnallisella tasolla.
Moraaliset periaatteet/ Mikä nähdään jutussa oikeaksi tai vääräksi?	Yhteiskunnan, elinkeinoelämän ja nuorten oman talouden hallinnan kannalta on hyvä, että meillä varttuu talusasioita ymmärtäviä nuoria.
Toimijat	Suomen Ekonomien pj., Finanssiala ry:n tj., Pörssisäätiön tj., Suomen Pankin pääjohtaja, Danske Bankin ekonomisti, OP Ryhmän pääjohtaja, Takuusäätiön tj., Takuusäätiön tj., Takuusäätiön rahoituspalveluiden johtaja, TAT entinen johtaja, TAT tj., TAT talouskoulutuksen asiantuntija, TAT johtaja, yhteiskuntaopin opettaja, nuori, nuori osakesijoittaja, pörssilähteläs.
Lähteet	Danske Bankin Elä nyt -kysely, Opettajien talousosaaminen -tutkimus, Nordnetin, Talous ja Nuoret TAT:in, Suomen Ekonomien ja Suomen kauppakorkeakoulut ry:n kyselytutkimus.
Seuraukset	Nuorten pikavippikierte, köyhyys, velkaantuminen, syrjäytyminen. Yhteiskunnalle muodostuu kuluja.
Ratkaisut	Talousopetuksen lisääminen, taloustaitoaineen perustaminen, taloustaitoaine ja lyhyt matematiikka pakollisiksi aineiksi ylioppilaskirjoituksiin, avoimempi puhe rahasta ja taloudesta, positiivinen luottorekisteri, kansallinen taloustaito-ohjelma. Taloudesta ja rahasta pitää puhua nuorille, ja mieluiten niin, että ei puhu kuin ekonomisti toiselle ekonomistille.

Kehystämisen keino	Merkityksellisyiden kehys
Avainsanat	Hyödyllisyys, ura, tärkeys, ymmärrys.
Otsikot	Elämässä ei voi välttyä talousosaamisen tarpeelta. Oman talouden järvevä hallinta vaikuttaa kaikkeen.
Esimerkit	Vuokra-asunnon saaminen on osoittautunut vaikeaksi, koska nuori on menettänyt luottotietonsa.
Metaforat, iskulauseet, rinnastukset, nimeämiset	Hyvät taloustaidot kuin menestyminen urheilulajissa. Talouden lukutaito on hirveän tärkeä. Kokonaisvaltainen näkemys taloudesta kuin kansalaistaidon ja työelämän ajokortti. Taloustaidot ovat yhtä välttämättömiä taitoja kuin lukutaito.
Kuvat, kuviot, taulukot, infograafit	Tietolaatikot Talousgurujen urasta ja koulutuksesta, kuvituskuvat, joissa esimerkiksi säästöpossu, seteleitä, verkkopankkitunnukset ja tietokone. Henkilökuvat haasteltavista, kuten Suomen Pankin pääjohtajasta.
(Ongelmat)/väitteet	Talous on ratkaisevassa roolissa siinä, miten koko elämä menee.
(Ongelman) syyt	Ihmisten talous on nykyään monimutkaista ja sirpaleista ja menovirtoja on moneen suuntaan. Pikalainojen lisäksi ulkomaanmatkoja myydään osamaksulla, ja luoton maksueriin saa lykkäyksiä.
Moraaliset periaatteet/ Mikä nähdään jutussa oikeaksi tai vääräksi?	Jokaisen pitäisi opetella talousasioita, koska kaikki yhteiskunnan asiat kytkeytyvät jollain tapaa talouteen.
Toimijat	Taloustieteen professori, nuori osakesijoittaja, ylivelkaantunut nuori, yrittäjä, lukija, presidentti, kasvuyrityskirjailija, Setlementtiliiton kehittämiskoordinaattori.
Lähteet	TAT Talous ja nuoret, Takuusäätiö
Seuraukset	Nuorten velkaantuminen ja syrjäytyminen, jotka aiheuttavat kuluja yhteiskunnalle.
Ratkaisut	-

Kehystämisen keino	Positiivisuuden kehys
Avainsanat	Kiinnostus, opettaminen, vahvistaminen, luottamus.
Otsikot	Säästäminen kiinnostaa, vaikka ei ole säännöllisiä tuloja. Nuorten taloustaidot eivät ole täysin ruvella. Nykyinen opetussuunnitelma turvaa talousosaamisen.
Esimerkit	Talouslukutaitoa opetettu jo neljänneltä luokalta lähtien. Kaikenlainen säästäminen kiinnostaa nuoria nykyään enemmän kuin aikaisemmin. Myös Elias Löppönen säästää kaikki kesätyörahat tulevaa varten.
Metaforat, iskulauseet, rinnastukset, nimeämiset	Nyky-ysiluokilla on varmasti aiempiin sukupolviin verrattuna parempi näkemys talouden tilasta, rahasta ja sen käytöstä.
Kuvat, kuviot, taulukot, infograafit	Henkilökuvat haastateltavista henkilöistä, esimerkiksi historian ja yhteiskuntaopin lehtorista ja nuorista. Kuvituskuvat esimerkiksi luokkahuoneesta ja rahasta.
(Ongelmat)/väitteet	Talousopetusta on jo vahvistettu selkeästi.
(Ongelman) syyt	-
Moraaliset periaatteet/ Mikä nähdään jutussa oikeaksi tai vääräksi?	Jokaisen olisi syytä ymmärtää jonkin verran taloutta yleissivistyksen vuoksi.
Toimijat	Opetusneuvos, OAJ:n erityisasiantuntija, taloustieteen professori, historian ja yhteiskuntaopin lehtori, nuori.
Lähteet	Nordnetin, Talous ja nuoret TAT:in Suomen Ekonomien, ja Suomen kauppakorkeakoulut ry:n teettämä kysely, Vaasan yliopiston kansallinen talouslukutaitotutkimus.
Seuraukset	-
Ratkaisut	-